

SMED

SILK A



revue pro  
duchovní  
život.

**REDAKTOR:** prof. Dr. Inocent Müller, OP.

**SPOLUREDAKTOR:** P. Aquinas M. Gabura, OP.

**SPOLUPRACOVNÍCI:** Univ. prof. P. Mag. Reginald Garrigou-Lagrange, OP, Rím; univ. prof. Dr. P. Mag Gašpar Friethoff, OP, Amsterdam; Dr. P. Mag Metod Habáň, OP; prof. teol. P. Emilián Soukup, OP; univ. prof. Dr. Jozef Búda; univ. prof. MUDr. Jozef Babor; univ. prof. MUDr. Alojz J. Chura; Dr. Pavol Beňuška; prof. Dr. Max. Chladný Hanoš; prof. Dr. Anton Šurjanský; Dr. Ján Mastylak. CSSR; prof. Ján Haranta; prof. Juraj Kohút.

**Redakcia a administrácia:** Trenčín, Námestie sv. Anny 1.  
Telefon Trenčín 2 4 1 6.

Časopis vychádza prvého každého mesiaca okrem prázdnin. Závierka čísla do 5. v mesiaci. Predplatné na rok 45.— Ks. Bohoslovci a študenti 25 Ks. Pre Maďarsko 8 Pengő Číslo šeku revue Smer 6 1 8 1.

## O B S A H:

CESTY.	Strana:
<i>Ján Haranta: Z úskosti času . . . . .</i>	385.
<i>P. R. Garrigou-Lagrange, OP: Pravidelný duchovný pokrok a denné sväté prijímanie . . . . .</i>	386.
<i>Dr. Inocent Müller, OP: Kristus Veľkňaz . . . . .</i>	394.
<i>Dr. M. Chladný Hanoš: Mystika volá . . . . .</i>	403.
<i>Blah. Ludovít Grignon, OP: Praktické a účelné pokyny pre tých, ktorí túžia po dokonalosti . . . . .</i>	411.
<i>Marcel Horniak, SS: Cirkev na vázkach . . . . .</i>	416.
<i>Léonce de Grandmaison: Obrátenie a duchovný pokrok . . . . .</i>	434.
<i>Univ. prof. Dr. F. Babor: Zvláštne prípady transformizmu živočíchov . . . . .</i>	440.
<b>NAŠE NADEJE.</b>	
<i>MUC. Vladimír Stercula: Rozprava o láske a sexu . . . . .</i>	444.
<i>Dr. M. Chladný Hanoš: K situácii našej asketickej literatúry . . . . .</i>	460.
<b>DO VÝŠAV . . . . .</b>	463.
<b>ŽIVOT . . . . .</b>	468.
<b>LITERATÚRA . . . . .</b>	474.

## Z úzkosti času.

Ján Haranta.

*Z úzkosti času, ktorý nás láme  
jak steblá krehké, keď zemou rušia  
živý bič hrôzy, spálené dlane  
dvihame k Tebe, voláme, lkáme:  
Krisťe, zmiluj sa, Krisťe, zmiluj sa!*

*Pomiluj verných, ktorým si život,  
cesta a pravda, vzkriesenie isté,  
objím ich s kríža, teš milostivo  
a sám im v smrti buď útočisko!  
Zmiluj sa, Krisťe, zmiluj sa, Krisťe!*

*Hľad na ich palmy, koruny v trude.  
Nech s piesňou k Tebe sa s dychom lúčia.  
Pre ukrutnosti na svojom ľude,  
spáchané pusto, nech lepšie bude!  
Krisťe, zmiluj sa, Krisťe, zmiluj sa!*

*Matička lásky, Jeho a naša,  
pre krv a slzy, pre srdcia čisté  
nech zvládne pokoj, právo a spása,  
kde jedno ľúte čnie zápasište!  
Zmiluj sa, Krisťe, zmiluj sa, Krisťe!*

4. XI. 1944.

# Pravidelný duchovný pokrok a denné sväté prijímanie.

Univ. prof. P. Reginald Garrigou-Lagrange, OP.

2.

## Denné prijímanie oneskorených duši.

Ale aj medzi osobami, čo denne prijímajú, sú *oneskorené* duše, ktoré už nepostupujú obstojne a ktoré veru nie sú ani medzi začiatníkmi ani medzi pokračujúcimi ani medzi dokonalými, ako trpaslík nie je už ani dieťa ani mladík ani dospelý; jeho vzrast zastavil sa naprotiveň zákonom pravidelného vývinu, jeho telo sa znetvorilo.

V oneskorených dušiach je podobná úchylka s duchovného stanoviska. Sú v stave milosti a prijímanie, ku ktorému podaktoré denne pristupujú, nie je zlé prijímanie, bez akéhokoľvek účinku. Pôsobí v nich doista slabunké rozmnoženie lásky. No toto maličké rozmnožovanie je *zakrývané* opačným pokrokom istých dobrovoľných všedných hriechov, a môže sa aj stať, že bude *vždy viacej zdržované* ako pohyb kameňa, vyhodeneho do výšky, čo sa vždy viacej spomaľuje, až naostatok kameň spadne.

So svätým Tomášom<sup>1</sup> a mnohými inými bohovedcami povedali sme, že všedné hriechy bezpochyby neumenšujú *priamo* lásku, uvažovanú v nej samej; bo je to *vliata* ctnosť, ktorá nerastie priamo ako získané ctnosti našimi opakovanými ctnostnými úkonmi a ktorá preto ani sa podstatne nezmenšuje ich prerušením. Nadto, keďže všedný hriech je relatívne porušenie, netýkajúce sa posledného cieľa, ale prostriedkov k nemu, nemôže byť potrestaný priamym umenšovaním lásky, ktorá týka sa práve nášho posledného cieľa, totižto Boha milovať nado-

<sup>1</sup> II—II, 24, 10.

všetko. Doista lásku môže zničiť každý smrteľný hriech, ktorý nás odvracia od posledného cieľa, ona je neslučiteľná s ním; ale všedné hriechy ju neumenšujú *samu v sebe*. Kto mal pred dvoma rokmi lásku v hodnote desať hrievien a odvtedy smrteľne nezahrešil, dneska nemá lásku menšiu ako desať hrievien, čo aj spáchal všedné hriechy.

To všetko je pravda; jednako všedné hriechy *nepriamo* umenšujú lásku a pripravujú aj na smrteľný hriech. Navonok zmenšujú vrúcnosť lásky tým, že ju hatia, aby si dala záležať na dajakej veci, a bránia jej vo vyžarovaní; olupujú ju o slobodu v konaní a to prekážkami, ktoré jej dookola stavajú; nimi veru nezriadené náklonnosti mohutnejú a veľmi zavadzajú pri cvičení sa v láske k Bohu a bližnému. Povedali sme, že je to tak, ako keby svetlo lampáša ostávalo rovnako silné, kým sklá by sa vždy viac a viac zatemňovali naffkaným blatom z cesty; lampáš by vždy menej svietil. Ak teda v dajakej duši, ktorá je v stave milosti, je *zvyková náklonnosť* k všednému hriechu, môžeme povedať, že čo aj láska sa neumenšuje sama v sebe, jej horlivosť, jej sloboda v konaní sa pravidelne zmenšuje; ako keby napríklad dakto mal ruky pravidelne sputnané a pritom nestratil by silu.

Čo z toho vyplýva pre takto oneskorenú dušu, ktorá jednako denne prijíma?

Ak táto duša má vzrastajúcu zvykovú náklonnosť k všednému hriechu, sviatostné rozmnožovanie lásky je každý deň menšie, nie nijaké, lež menšie. Takrečeno rovnomerne sa spomaľuje ako pohyb kameňa, vyhodeneho do výšky. Kiežby Boh dal, žeby toto rozmnožovanie celkom neprestalo ako pohyb kameňa vo chvíli, v ktorej začína padať. V tomto prípade prijímanie nemalo by nijaký účinok; už by nebolo dobré prijímanie; náklonnosť k všednému hriechu by napokon pripravila na smrteľný hriech,

priamo alebo nepriamo dobrovoľný.<sup>2</sup> Žiaľbohu, tu by sa plne osvedčilo príslovie: „Nepostupovať značí cúvať“; už vôbec nerásť denným prijímaním znamená ustupovať až po smrteľný hriech, byť v zlom stave.<sup>3</sup>

No pravdepodobne u mnohých, o ktorých sa nám vidí, že nepostupujú, hoci často prijímajú, sväté prijímanie má aspoň ten účinok, že im umožňuje vyhýbať smrteľnému hriechu, na ktorý pripravuje opakovaný všedný hriech. Keby títo kresťania neprijímali, padli by do ťažkého hriechu; ak do neho nepadajú a ak vzdorujú pokušeniu, to je znamením, že ešte postupujú a získavajú si zásluhy týmto odporovaním.

<sup>2</sup> Aby sme dosiahli rozhrešenie všetkých ťažkých hriechov, či už priamo alebo nepriamo dobrovoľných, keď sme sa vyznali z tých, na ktoré sa pamätáme, čo najúprimnejšie oľutujme všetky tie, čo nám unikly, a tak ako Pán nás uznáva vinných za ne. Nepriamo dobrovoľné hriechy sú všeobecne poklesky nevykonaného dobra, čo nás zaväzovalo, ako napríklad vymeškanie nedeľnej svätej omše, ktoré sme zavinili tým, že sme deň predtým bez rozumného dôvodu veľmi dlho bedlili a predvídali, že na druhý deň sa pravdepodobne neprebudíme v pravý čas. Porov. svätý Tomáš I—II, ot. 6, čl. 3; čl. 7 k 3.

<sup>3</sup> Schram, OSB, napísal vo svojich *Institutiones theologiae mysticae* II, CDXXX, 125: „Celebrans non proficiens, de malo statu suo timere potest. Nisi quotidianae vel frequenti celebrationi aut communioni *profectus* in spiritu respondeat, valde timendum est ne celebrans vel communicans, qui se putat esse in gratia, coram oculis Dei in statu peccati existat. Hoc timendum vel maxime est *recidivis* in gratia, quibus dolor et propositum suum merito suspecta esse possunt. Deinde idem timendum non modice *tepidis*, qui ob venialium contemptum, etiam in ipsa celebratione vel comunione, facile in mortalia labuntur, dum minus putant. Denique timendum hoc est imperfectis, ne, si non curent sollicite progredi, sensim in foveam degrediantur. Haec sunt peccata occulta et ignorantiae (vincibilis), quae etiam sancti in se timerunt. Nam si, teste sancta Maria Magdalena de Pazzis (Vit., c. 94), »una communio, facta cum vero spiritu et sensu, apta est ut faciat animam

Ak teda dakto vyhyba smrteľnému hriechu alebo po tomto hriechu aspoň zlej spovedi, bez dostatočnej ľútosti, vtedy sväté prijímanie, prijaté s pravým a pobožným úmyslom chciť odporovať pokušeniu, aspoň trochu rozmnožuje vnútorne lásku, ktorú, pravda, môžu zastierať všedné hriechy a ich následky v nás. Takto sa dosť často stáva, že rozmnoženie lásky je *slabé*, lebo pre nedostatok horlivosti nepribližujeme sa dosť k ohnisku vždy nových milostí, ktorým je Eucharistia. Dakedy toto rozmnožovanie je nielen slabé, ale *vždy slabšie*, a to pre rastúcu náklonnosť k všednému hriechu.

Ak je to tak dosť často, je to následok rozruchu tejto trvajúcej a postupujúcej náklonnosti; ale pravidelne *každé prijímanie malo by byť horlivejšie a plodnejšie ako predchádzajúce*, podľa nábožnosti, no nie prípadkovej a citovej, lež podstatnej a vôľovej, ktorá rastie s láskou.

Táto náuka nabáda pobožné duše, aby si daly otázku: Denným prijímaním postupujem *rýchlejšie* alebo *pomalšie* od niekoľkých rokov. V našom duchovnom živote je tajomstvo, ktoré Boh vidí odhalené a o ktorom ľudia najrozličnejšie súdia. Často svätí, ako arský farár, my-

*in magnum vitae perfectionem devenire», unde ergo miseri nos in tanta frequentia tam parum aut nihil proficimus?»*

Tieto slová vidia sa daktorým veľmi prísne, a jednako musíme dávať dobrý pozor na nepriamo dobrovoľné hriechy, následky našej nedbalosti; nie sme zodpovední len za zlo, ktoré robíme, ale aj za vynechanie dobra, ktoré máme robiť. Preto žalmista povedal (Ž. 18, 13): „*Delicta quis intelligit? Ab occultis meis munda me.*“ A svätý Pavol tiež napísal, mysliac pritom na nepriamu dobrovoľnosť (1 Kor. 4, 4): „*Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum; qui autem iudicat me, Dominus est.* Ničoho nie som si vedomý, ale tým ešte nie som ospravedlivený, lebo Pán je, ktorý ma súdi.“ O nepriamej dobrovoľnosti viď u svätého Tomáša I—II, 6, 3; 7 k 3; 77, 7; II—II, 46, 2 k 2; 64, 8; 7, 9, 3 k 3; de Malo 3, 8.

slia, že idú zpiatky, kým v skutočnosti častým prijímaním a svojimi zásluhami kráčajú vždy rýchlejšie, ale pritom vždy lepšie vidia svoju úbohosť. Naproti tomu, mnohí, čo nerobia takmer nijaký pokrok, ostávajú v klamlivej spokojnosti, ktorá nie je nič iné ako bezstarostnosť, nedbalosť o posväcovanie a dakedy aj o spasenie.

Keď bojujeme proti jansenistom, ktorí zavrholi časté prijímanie, nesmieme padnúť do druhej výstrednosti, ktorú Inocent XI. odsúdil v tejto vete laxistov: „Častá sponď a časté prijímanie je znamením predurčenia aj u tých, čo žijú ako pohania.“<sup>4</sup>

\* \* \*

### *Podmienky horlivého (vrúcneho) prijímania.*

Aby sväté prijímanie účinne pôsobilo v nás, musíme ho prijímať s pravým a pobožným úmyslom. Aby naše prijímanie bolo *horlivé*, musíme mať živú vieru a žihavú túžbu, ktorá sa volá *hlad po Eucharistii*. Nejde tu o citovú túžbu, ako sú niektoré útechy, ktoré nám Pán dakedy dáva, ale o duchovnú snahu, založenú na absolútnej istote nadprirodzenej viery, že Eucharistia je pokrm, čo obnovuje naše duchovné sily, rozpaľáva naše srdce, osvecuje náš rozum, posilňuje našu vôľu, utišuje naše vášne.

Kdeže je príčina, že necítíme dosť tento duchovný hlad? — Lekári obecne vravia osobám, ktoré stratily chuť: „Cvičte!“ Priam tak môžeme povedať s duchovného stanoviska: chýba nám *cvičenie*; treba by bolo aspoň jedno umŕtvenie každý deň a pomaličky vyvíjal by sa duch obety, čo dáva pokoj a radosť, a postupne by zabíjal v nás sebeckosť, sebalásku, pýchu; tak by láska k Bohu, k Pánu Ježišovi a bližnému vždy

<sup>4</sup> Denzinger, č. 1206: „Frequens confessio et communio, etiam in his qui gentiliter vivunt, est nota praedestinationis.“



viacej zaberala prvé miesto v našej duši. Keď táto nadprirodzená láska bude rásť dennou obeťou, vtedy budeme mať hlad po Eucharistii.

Upamätávajúc sa na také dôverné Máriino prijímanie, o ktorom sme vyššie hovorili, predtým ako sa priblížime k svätému stolu, prosme svätú Pannu, aby nám vyžiadala milosť, čo očisťuje srdce, žeby Pán Ježiš, prichádzajúci do nás, nenachádzal v ňom prekážky, ale živú túžbu prijať ho. Vtedy uľahčíme jeho pálcivý smäd po našom posvätení a po našej spáse. Vtedy pri prijímaní a ďakovaní zaň naozaj nájdeme Kristovo sviatostné srdce, lepšie pochopíme cenu úkonu najvyššieho milovania, ktorým sa nám dal v najsvätejšej Sviatosti; vždy lepšie uvidíme, čo je to: „Srdce, milujúce naše srdcia, — srdce, trpezlivo nás čakajúce, naliehavo nabádajúce sa, aby nás vypočulo, — srdce, ohnísko nových milostí, — srdce mlčanlivé, ktoré chce hovoriť k dušiam.“ Pripomeňme si radu blahoslaveného Grignona z Montfortu:<sup>5</sup> Vo chvíli svätého prijímania pýtajme Máriu, aby nám dala zúčastniť sa na cítení, ktoré sama mala, keď ho prijímala, aby nám vyprosila živšiu vieru vo vykupiteľské tajomstvo, v nekonečnú hodnotu krížovej obety, zvečňovanej na oltári; aby nám dala lepšie chápať, ako má byť sväté prijímanie každý deň hlbšou účasťou na tejto obete, totižto na cítení, čo mal sám Pán Ježiš, keď sa za nás obetoval na Kalvárii, a na tom cítení, ktoré je vždy živé v jeho srdci, keď neprestáva sa obetovať sprostredkujúcou službou kňazov.

Keby sme vždycky boli v tomto duchovnom rozporení, každé naše prijímanie bolo by vrúcejšie ako predchádzajúce a tým aj naše krácanie k Bohu bolo by vždy rýchlejšie, ako videli sme to v živote svätých. A nebolo by to voľačo mimoriadneho, to je pravidelná cesta veľkoduš-

<sup>5</sup> *O pravej pobožnosti k svätej Panne*, hl. 8. Ako uskutočňovať túto pobožnosť vo svätom prijímaní.

nosti, priam tak, ako je v poriadku života milosti nikdy po krste smrteľne nezhréšiť; smrteľný hriech, bohužiaľ, taký častý u pokrstených, je *absolútny neporiadok*, zabíja v nich život milosti, ktorý výslovne daný je na to, aby vždy trval a rozvil sa vo večnej sláve. Posväcujúca milosť nielen že by nikdy po krste nemala byť zničená, ale mala by jednoducho rásť až po našu smrť, a tým rýchlejšie, čím viacej približujeme sa k Bohu, čím viacej on nás priťahuje k sebe. Keby duše išli veľkodušne po tejto pravidelnej ceste, zpravidla prišli by celkom iste k milujúcu hlbokému nazeraniu (kontemplácii) na spasné tajomstvá, najmä na tajomstvo svätej omše, ktorá sa denne obnovuje pre nás. Či nie je to smysel slov svätého Tomáša, ktoré sme uviedli na počiatku tejto kapitoly: „*Qui sunt in gratia, quanto plus accedunt ad finem, plus debent crescere*“? Tí, čo sú v stave milosti, majú tým viacej duchovne rásť, čím viacej blížia sa k cieľu svojej cesty k večnosti.

\* \* \*

### *Dar múdrosti rastie s láskou.*

S láskou rastú všetky ctnosti a sedem darov Ducha svätého, najmä dar múdrosti, najvznešenejší zo všetkých, ktorý je vo zvláštnom príbuzenstve s najvrcholnejšou ctnosťou.<sup>6</sup>

Preto nás apoštol svätý Jakub pouča, žeby sme prosili toto svetlo: „*Keď kto z vás potrebuje Múdrost, nech si prosí od Boha, ... a bude mu daná.*“<sup>7</sup> Blahoslavený Grignon z Montfortu<sup>8</sup> vraví: „Treba o ňu prosiť so živou a pevnou vierou, bez pochybovania,<sup>9</sup> bo taký, čo má iba vratkú vieru, nech sa nenazdáva, že ju dostane.“<sup>10</sup>

<sup>6</sup> I—II, 66, 2; 68, 5; II—II, 45, 4, 5.

<sup>7</sup> 1, 5, 6.

<sup>8</sup> *Láska k božskej Múdrosti*, č. 2, hl. 6, 2. prostriedok.

<sup>9</sup> Jakub 1, 6.

<sup>10</sup> Tamtiež 1, 7.

Treba o ňu prosiť s čistou vierou, neopierať svoju modlitbu o citové útechy, videnia alebo mimoriadne zjavenia. Hoci toto všetko môže byť dobré a pravdivé, ako to bolo u daktorych svätých, predsa vždy je nebezpečné dôverovať tomu; a viera je niekedy tým menej čistá a záslužná, čím viacej spolieha sa na takéto mimoriadne a citové milosti. To, čo nám Duch svätý odhaľuje z veľkostí a krás Múdrosti, z toho, ako Boh túži nám ju dať, a skutočnosť, že ju toľme potrebujeme, sú dosť mocné pohnútky, aby nás nabádaly po nej túžiť a prosiť si ju od Boha s celou vierou a veľmi horlivo...

Spravodlivý alebo múdry žije z viery bez toho, žeby videl, cítil, ... aj keď dorážajú pochvbnosti a temnoty v duchu, preludy v obrazotvornosti, nechuf a nuda v srdci, smútok a úzkosť v duši. Múdry neprosí, aby videl mimoriadne veci, aké svätí videli, ani aby okusoval sladkosti vo svojich modlitbách a pobožnostiach; pýta s vierou božskú Múdrošť, a musí byť presvedčený, že bude mu daná (*dabitur ei*),<sup>11</sup> a to ešte viacej ako keby anjel bol sostúpil s neba, aby ho o tom uistil, bo sama Múdrošť povedala: »Každý, kto si pýta od Boha, ako sa patri, dostane, čo pýta.<sup>12</sup> Keď vy, hoci ste zlí, viete dobré dary dávať svojim deťom, čím viacej Otec váš nebeský dá dobrého ducha (Múdrosti) tým, ktorí ho prosia.«<sup>13</sup>

Nadto, treba prosiť o Múdrošť vytrvalo. Aby sme dostali túto drahocennú perlu, tento nekoenečný poklad, musíme akosi sväto obťažovať Boha, bez čoho nikdy ho nebudeme mať... Ktokoľvek chce dostať Múdrošť, musí o ňu prosiť dňom nocou, pritom neustávať a nenechať sa odradiť. Blahoslavený bude, ak ju dostane po desiatich, dvadsiatich, tridsiatich rokoch modlitby, ba aj hodinu pred smrťou...

<sup>11</sup> Jakub 1, 5.

<sup>12</sup> Luk. 11, 10.

<sup>13</sup> Tamtiež 13.

Tu je modlitba, ktorú složil Duch svätý, aby sme o ňu prosili: »Bože mojich otcov a Pán milosrdenstva, ktorý si všetko učinil svojim slovom, . . . daj mi tvojmu trónu prísediacu Múdrost a neodstrč ma z počtu svojich služobníkov . . . Sošli ju so svojich svätých nebies, . . . aby bola a pracovala so mnou a aby som vedel, čo je tebe príjemné . . . Lebo Múdrostou zachránení boli všetci, ktorí sa tebe, ó Pane, páčili od počiatku.«<sup>14</sup>

<sup>14</sup> Múdr. 9.

## *Kristus Velkňaz.*

*Dr. Inocent Müller, OP.*

Kristus Pán je jediný hlavný Prostredník medzi Bohom a ľudstvom. Svoje prostrednicke poslanie uskutočňuje ako kňaz, učiteľ a kráľ. Sám to naznačil, keď povedal: „*Ja som cesta, pravda a život.*“<sup>1</sup> Vznešenosť Kristovho kňazstva, o ktorom bude teraz reč,<sup>2</sup> opisuje svätý Pavol v Liste Židom, a to vo svetle právd o Kristu *Vykupiteľovi*, všeobecnom *Prostredníkovi* a *Hlave Cirkvi*, o ktorých písal rímskym a korintským kresťanom a učeníkovi Timotejovi.<sup>3</sup>

Kňaz je zákonitou verejnou mocou ustanovený na to, aby menom ľudstva Bohu podával obety a dary a ľudstvu rozdával milosti od Boha. Kto nie je na to ustanovený zákonitou mocou, a pritom prináša Bohu obety v nevlastnom slova smysle, je kňazom v širšom slova smysle. Takto svätý Peter volá veriacich „*vyvoleným pokolením, kráľovským kňazstvom, svätým ná-*

<sup>1</sup> Ján 14, 6.

<sup>2</sup> O kráľovskej moci Kristovej krásnu štúdiu napísal Dr. Dubravec, porovn. SMER II, str. 338.

<sup>3</sup> Dr. I. Vosté, OP: *Studia Paulina*, str. 194 a nasl.; P. R. Garrigou-Lagrange, OP: *Le Sauveur*, str. 282 a nasl.

rodom“.<sup>4</sup> Kto však z „úradu“ má moc prinášať obety Bohu a ľudstvu rozdávať milosti a dary božie, je kňazom vo vlastnom slova smysle.

Apoštol národov opisuje ponajprv vlastnosti kňaza obecne a napokon vraví o kňazstve Kristovom. Pavlova reč, ktorou líči úlohu kňaza, je naozaj klasická, majstrovsky shrnuje všetky podstatné složky výmeru kňazstva.<sup>5</sup>

Kňaz je vybraný z ľudu, a to Bohom samým, aby za hriechy ľudu prednášal Bohu dary a obety. Jeho poslanie je božsko-ľudské, preto musí byť človekom, ktorý sa súčasne zúčastňuje na božej moci: „*Vlastnou úlohou kňaza, píše anjelský Učiteľ, je byť prostredníkom medzi Bohom a ľudom, pokiaľ totiž božské dáva ľudu, ... a opäť pokiaľ Bohu prináša prosby ľudu, aby nejako zadosť učinil Bohu za ich hriechy.*“<sup>6</sup> Kňaz je teda od Boha vyvolený a ustanovený pre **NADPRIRODZENÉ DOBRO ĽUDÍ**. Nie preto, aby bol oslavovaný, aby obohacoval seba alebo príbuzných, aby bol odborníkom v hospodárstve alebo v politike, ale je pre ľudí „*v ich veciach u Boha*“. Preto ako veci, patriace k bohoslužbe, vynikajú nad všetky veci hmotné a časné, tak aj kňazská dôstojnosť prevyšuje všetky ostatné dôstojnosti. Preto svätý Tomáš píše, že kňaz nemôže a nesmie sa miešať do svetských záujmov a pritom zanedbávať „*veci veriacich u Boha*“.

Aby túto úlohu kňaz mohol splniť, musí mať „*útrpnosť s tými, čo sú v nevedomosti a v blude*“. Veď ako človek „*i on sám je obkľúčený slabosťou*“, zo skúsenosti pozná ľudskú úbohosť, preto „*musí ako za ľud, tak i za seba samého obetovať za hriechy*“. Aj kňaz je človek slabý a krehký, preto obetami musí smieriť Boha ponajprv so sebou a potom so svereným ľudom.

<sup>4</sup> 1 Peter 2, 9.

<sup>5</sup> Porovn. Žid. hl. 5.

<sup>6</sup> Suma teol. III, ot. 22, čl. 1.

Nuž a na takúto úlohu nemôže sa dať ktokolvek, „*nikto si nesmie privlastniť tú hodnosť, iba kto je povoláný od Boha ako Áron*“. Uvažujúc o tejto dôstojnosti pôvodca Nasledovania Krista s obdivom úžasu píše: „Aký vznešený je úrad a aká veľká dôstojnosť kňazov, ktorým je dané to, čo nebolo dožičené ani anjelom!“<sup>7</sup>

Keď svätý Pavol opísal podstatné vlastnosti kňaza, poukazuje na to, že na Kristu ich nachádzame najdokonalejšie. A začína hneď s povolaním od Boha. Kristus neuchvátil božie práva, neprivlastnil si sám osobne božiu prirodzenosť, aby ho menovali Božím Synom a aby ho pokladali za kňaza: „*Kristus neoslávil sám seba, aby bol veľkňazom*.“ Božské právo a teda aj božie synovstvo privlastňuje mu nebeský Otec, keď vyhlasuje, že je jeho večný Syn: „*Syn môj si ty, ja som Ťa dnes, t. j. od večnosti splodil*.“ A podobne aj od večnosti Bohom bol ustanovený za kňaza: „*Ty si kňazom na veky podľa obradu Melchizedechovho*.“ Kňazstvu áronskému Boh nesľúbil, že bude trvať na veky. Kým Kristovmu kňazstvu to prisľúbil pod prísahou: „*Prisahal Pán a neolútuje: Ty si kňazom na veky*.“ Kristus je teda večný kňaz, nie ako synovia Áronovi, ktorí boli ustanovovaní len na čas a podľa obradu Áronovho. Kristus raz priniesol obeť nekonečnej ceny, ktorá bude trvať naveky, preto aj jeho kňazstvo je večné. Svätý Tomáš dodáva,<sup>8</sup> „*že Kristovo kňazstvo je večné nie v podaní obety, lež v dokonaní obety, ktoré spočíva v tom, že cieľ obety dosahujú tí, za ktorých sa obeta podáva. Nuž a cieľ obety, ktorú Kristus priniesol, sú dobrá večné, ktoré dosahujeme skrze jeho smrť*“.

Kňazstvo Kristovo podobá sa kňazstvu Melchizedechovmu, a tu výrazne poznamenáva svätý Tomáš,<sup>9</sup> „*že Kristus nemenuje sa kňazom*

<sup>7</sup> Kn. IV, hl. 5, 3.

<sup>8</sup> *Suma teol.* III, ot. 22, čl. 5.

<sup>9</sup> *Suma teol.* III, ot. 22, čl. 6 k 1.

podľa obradu Melchizedecha ako hlavnejšieho kňaza, ale ako napred zobrazujúceho vznešenosť Kristovho kňazstva nad kňazstvom levitským“. Cirkevní učitelia vravia, že podobnosť medzi Kristom Veľkňazom a Melchizedechom spočíva hlavne v tom, že tak ako Kristus, aj Melchizedech bol kráľ a kňaz. Melchizedech v Písme je označený ako kráľ spravodlivosti a pokoja, v čom je praobrazom Krista, ktorý založil na svete tiež kráľovstvo spravodlivosti a pokoja. Ďalej, Melchizedech bol „bez otca, bez matky, bez rodostromu, nemajúci ani začiatku ani konca života, ale pripodobnený Synu Božiemu, ostáva kňazom na veky“. Sväté Písmo nič nevraví o rodokmeni Melchizedecha ani o jeho pôvode alebo konci. V tom je praobrazom Kristovým, ktorý ako večný Boží Syn nemá ani začiatku ani konca, je večným kňazom.

Kristus ako kňaz pochádza z ľudského pokolenia: „*Veď nemáme veľkňaza, ktorý by nemohol mať útrpnosti s našimi chorobami, ale VO VŠETKOM PODOBNE POKÚŠANÉHO, OKREM HRIECHU.*“<sup>10</sup> Vie preto pochopiť ľudskú biedu: „*Musel sa vo všetkom pripodobniť bratom, aby bol milosrdný a verný veľkňaz u Boha, žeby znovu usmieril hriechy ľudu... Preto, že sám trpel a bol pokúšaný, môže pomáhať i tým, ktorí bývajú pokúšaní.*“<sup>11</sup>

Boh ho poslal pre dobro všetkých ľudí: „*A keď sa zdokonalil, stal sa pôvodcom večného spasenia v š e t k ý m, ktorí sú mu poslušní, nazvaný od Boha veľkňazom podľa poriadku Melchizedechovho.*“<sup>12</sup> A bol určený ako obeta za hriechy všetkých ľudí: „*Kristus... sa obetoval, aby sňal hriechy mnohých... Posvätení sme skrze obetovanie tela Kristovho raz navždy.*“<sup>13</sup> No a táto obeta bola Bohu milá a príjemná, lebo Kristus bol Veľkňaz „*svätý, nevin-*

<sup>10</sup> Žid. 4, 15.

<sup>11</sup> Žid. 2, 17—18.

<sup>12</sup> Žid. 5, 9; 7, 24.

<sup>13</sup> Žid. 9, 28; 10, 10.

ný, nepoškvrnený, oddelený od hriešnikov a vznešenejší od nebies, ktorý nepotrebuje každý deň, ako kňazi (z rodu Áronovho), najprv za svoje vlastné hriechy, potom za chriechy ľudu prinášať obety, lebo to učinil raz, keď obetoval sám seba“.<sup>14</sup> Veru, Kristus „nevykúpil nás ani krvou kozľacou alebo telacou, ale svojou vlastnou krvou, ... obetoval sám seba nepoškvrneného Bohu“,<sup>15</sup> lebo „nás miloval, preto vydal seba samého za nás ako dar a obetu Bohu na lúbeznú vôňu“.<sup>16</sup>

Kristus obetujúc Otcovi nebeskému seba samého ako smiernu obetu, raz navždy zadosť učinil za hriechy všetkých ľudí: „Kristus raz sa obetoval, aby sňal hriechy mnohých, ... jednou obetou naveky zdokonalil tých, ktorí sú posvätení.“<sup>17</sup> V Starom zákone obetovali nesčíselné obety, ale keď tieto hriechy neodstraňovali, musely sa stále opakovať. Kristus Pán jedinou obetou dal dokonalé zadosťučinenie. Jeho obeta je jedinečná, ktorou všetky predošlé obety boli zakončené, a v budúcnosti všetky obety, okrem jeho nekrvavej obety pri svätej omši, sú vylúčené.

Touto obetnou smrťou Kristus Pán sa stal prostredníkom novej smluvy, ktorej cieľ bol: Odovzdať božské dedičstvo ako podiel tým, ktorí sú k tomu od večnosti povolani: „Preto Kristus je prostredníkom novej smluvy, aby skrze smrť, ktorú podstúpil za vykúpenie od priestupkov za prvej smluvy páchaných, dosiahli zaslúbené večné dedičstvo tí, ktorí sú povolani.“<sup>18</sup>

Túto vzešenú náuku o kňazstve Kristovom stručne shrnula svätá Cirkev na tridentskom sneme do nasledujúcej definície: „Keďže dielo vykúpenia nemohlo byť dokonané pod Starým

<sup>14</sup> Žid. 7, 26—27.

<sup>15</sup> Žid. 9, 12, 14.

<sup>16</sup> Ef. 5, 2.

<sup>17</sup> Žid. 9, 28; 10, 14.

<sup>18</sup> Žid. 9, 15.



zákonom (ako svedčí apoštol) pre slabosť levit-  
ského kňazstva, bolo potrebné (riadením Boha,  
Otca milosrdenstva), aby vzišiel iný kňaz po-  
dľa obradu Melchizedechovho, náš Pán Ježiš  
Kristus, ktorý by mohol k spaseniu a k doko-  
nalosti priviesť všetkých, čo mali byť posvätení.  
Nuž a tento Boh a náš Pán, ktorý sa mal len  
raz obetovať na oltári križa Bohu Otcovi, aby  
nás spasil na veky: keďže smrťou nemalo pre-  
stať jeho kňazstvo, pri poslednej večeri, v noci,  
keď bol zradený, aby svojej milovanej neveste,  
Cirkvi, zanechal (ako ľudská prirodzenosť to  
vyžaduje) viditeľnú obeť, ktorá by predsta-  
vovala krvavú obeť križa a jej pamiatka ostala  
až do konca vekov a jej spasiteľná sila privlast-  
ňovala sa na odpustenie hriechov, ktorých sa  
denne dopúšťame: vyhlásiac sa za kňaza podľa  
obradu Melchizedechovho na veky, svoje telo  
a krv pod spôsobmi chleba a vína obetoval  
Bohu Otcovi a pod tými istými spôsobmi dal  
apoštolom, (ktorých vtedy za kňazov Nového  
zákona ustanovoval), aby jedli, a rozkázal im,  
aj ich nástupcom v kňazstve, aby obetovali, keď  
vravel: Toto čiňte na moju pamiatku, ako to  
vždy rozumela a učila Cirkev katolícka.<sup>19</sup>

Zo zjavenej náuky o kňazstve Kristovom  
vyplýva, že Kristovo kňazstvo je *najdoko-  
nalejšie*, a takým ostane na veky. Jedno-  
duchý, ale presvedčivý dôvod tohto tvrdenia  
nájdeme v Pavlovom výmere kňazstva: „Každý  
z ľudu vybraný veľkňaz za ľudí býva posta-  
vený v ich veciach u Boha, aby prednášal dary  
a obety za hriechy.“<sup>20</sup> Hlavná a najvlastnejšia  
úloha kňaza, ako učí svätý Tomáš, je byť pro-  
stredníkom medzi Bohom a ľuďmi, Bohu pred-  
nášať prosby ľudu, najmä obeť, ktorá je naj-  
dokonalejší úkon ctnosti nábožnosti; potom ľu-  
du rozdávať veci božie (*sacerdos — sacra dans*):  
hlásaním božích právd a udeľovaním svätých

<sup>19</sup> Denz. 938.

<sup>20</sup> Žid. 5, 1.

sviatostí. Toto dvojaké prostredníctvo uskutočňuje sa najmä obetou, ktorá patrí k najvznešnejším posvätným úkonom: a to obetovaním obety (*prostredníctvo vystupujúce*) a rozdeľovaním darov z obety (*prostredníctvo sostupujúce*), na ktorej sa majú zúčastniť veriaci.<sup>21</sup> Vonkajšie obetovanie obety má iba viditeľne znázorňovať vnútorné obetovanie kňaza, jeho klaňanie, jeho prosby a ďakovanie. Obetou, ako vonkajším a verejným úkonom ctnosti nábožnosti, všetok ľud, spojený s kňazom, klania sa Bohu, prosí ho a ďakuje mu, ako by bol s kňazom jedno srdce a jedna duša.

Preto svätý Augustín dôrazne poznamenáva, že kňazstvo je tým dokonalejšie, čím užšie je kňaz — prostredník medzi Bohom a ľuďmi, — spojený s Bohom. Lebo čím užšie bude spojený s Bohom, tým bude svätejší, tým dokonalejšia bude obeta — hlavný úkon kňazstva — a tým dokonalejšie ako prostredník prednesie Bohu za nedokonalých ľudí klaňanie, ďakovanie a prosby. Ďalej, čím užšie bude kňaz spojený s obetou, tým dokonalejšia bude obeta, lebo vonkajšie obetovanie a podanie obety je iba náznak obetovania kňazského srdca, ktorým uskutočňuje najväčší úkon ctnosti nábožnosti. A čím je obeta čistejšia, vzácnejšia a dokonalejšie zničená na česť božiu, tým je dokonalejšia. Preto zápalné obety Starého zákona boli pokladané za najdokonalejšie, lebo pri nich obeta bola úplne zničená na znak toho, že človek celý sa musí Bohu obetovať. A napokon, čím užšie je kňaz spojený s ľudom, tým je obeta dokonalejšia. A dôvod je ten istý. Kňaz zo všetkých klaňaní, prosieb, smierení a ďakovaní ľudu má uskutočniť jednoliaty duchovný celok klaňacích pred Bohom. Preto čím viacej bude tých, čo takto budú spojení s kňazom, tým väčšia bude chvála a klaňanie, tým hojnejšie budú aj účinky obety.

<sup>21</sup> Garrigou-Lagrange, OP: *Le Sauveur*, str. 285—289.

Preto Kristovo kňazstvo je naozaj najdokonalejšie a najvznešenejšie. Veď nikto nebol dôvernejšie a užšie spojený s Bohom ako svätá duša Kristova. Kristus nielenže nemá nijaký osobný hriech alebo nedokonalosť, ale je svätosť sama. On je Božie Slovo, ktoré sa stalo telom. Jeho človečenstvo bolo posvätené osobným spojením so Slovom, Slovom samým. Preto všetky kňazské úkony Kristove tu na zemi mali záslužnú a zadosť činiacu nekonečnú cenu, lebo to boli činy Syna Božieho. A je to opäť Slovo telom učinené, ktoré svojou ľudskou dušou „neprestáva orodovať za nás“.<sup>22</sup> Nuž veru nemôžeme si vôbec predstaviť kňaza, ktorý by bol nerozlučiteľnejšie spojený s Bohom ako Kristus. Ďalej, ako učí svätý Tomáš,<sup>23</sup> Kristus ako hlava Cirkvi prijal plnosť stvorenej milosti, (*gratia creata*), ktorá sa má rozlievať na nás; prijal tiež vynikajúcu moc (*potestas excellentiae*) ustanoviť sviatosti, dať im silu vlievať a rozmnožovať boží život a moc ustanoviť kňazstvo, ktoré je účasťou na jeho kňazstve a ktoré bude trvať naveky.

Absolútna dokonalosť Kristovho kňazstva vyplýva tiež zo spojenia kňaza s obetou a z dôstoinosti obety. Kristus nemohol obetovať za nás svojmu Otcovi inú obetu ako seba samého. A obetoval sa za nás, keď sa dal ukrižovať. Preto ako dobrý Pastier vyhlásil: „Nikto mi ho (život) nevezme, ale ja ho položím sám od seba, a mám moc položiť ho a mám moc zase ho prijať. Tento rozkaz som dostal od svojho Otca.“<sup>24</sup> Preto Kristus ako človek nebol iba kňazom, ale súčasne aj dokonalou obetou za hriechy. A to preto, „že bol vydaný pre naše viny, a takto boli odstránené naše hriechy. Ďalej, skrze neho sme dostali spasiteľnú milosť, lebo: stal sa pô-

<sup>22</sup> Žid. 7, 25.

<sup>23</sup> *Suma teol.* III, ot. 64, čl. 4; *Supplementum*, ot. 35, čl. 2.

<sup>24</sup> Ján 10, 18.

*vodcom večného spasenia všetkým, ktorí sú mu poslušní. A napokon skrze neho sme dosiahli dokonalosť slávy: Máme nádej, že skrze krv Kristovu vojdeme do svätyne, to jest do nebeskej slávy.*"<sup>25</sup>

A táto najčistejšia obeta má nekonečnú cenu, lebo je to telo Božieho Slova, ktoré je pribité na kríži a ktoré vylieva svoju krv za nás. Bol to dokonalý samopal, ktorým zadosť učinil za pýchu nášho života, za žiadostivosť tela aj očí. Kňaz a obeta nemohli byť dokonalejšie spojení ako v Kristu, ktorý sa obetoval za nás.<sup>26</sup>

Naostatok aj spojenie kňaza s ľudom v Kristu je najužšie. Pán Ježiš je hlava tajomného Tela, ktorého sme my údmi.<sup>27</sup> Z neho prúdia nám ustavične všetky dobrodenia kríža, najmä život milosti. A pri svätej omši, ktorá je tajomným zvečnením podstaty obety kríža, modlitby veriacich vystupujú pred trón boží spojené s modlitbami Kristovými. Istotne je to okamih svätej omše, v ktorom slová svätého Pavla dosahujú vrchol pravdivosti: „*Kristus je hlavou Cirkvi, on je udržiavateľom je tela.*"<sup>28</sup> *A vy ste telo Kristovo a údy z údu.*"<sup>29</sup> *Aby sme konali pravdu v láske a rástli v každom ohľade v ňom, ktorý je hlavou, Kristus, skrze ktorého celé telo je složené a spojené všetkým sväzkom vzájomnosti a podľa primeraného pôsobenia každého údu nadobúda vzrast telesný, aby sa vzdelalo v láske.*"<sup>30</sup> Preto Kristus je kňazom všetkých ľudí všetkých čias, lebo za všetkých zomrel, všetci postupom času môžu byť k nemu privtení a byť večne údmi jeho tajomného Tela.

Kristus zadosť učinil za všetkých ľudí a ani teraz neprestáva sa za nás prihovárať. Jeho

<sup>25</sup> *Suma teol.* III, ot. 22, čl. 2.

<sup>26</sup> Garrigou-Lagränge, OP, loc. cit.

<sup>27</sup> Porovnaj encykliku Pia XII. *O tajomnom tele Kristovom*, dostať v edícii *Veritas*.

<sup>28</sup> Ef. 5, 23.

<sup>29</sup> 1 Kor. 12, 27.

<sup>30</sup> Ef. 4, 15—16.

sväté človečenstvo ako nástroj, stále spojený s Božstvom, rozdeľuje nám všetky milosti, ktoré ako spasná sila z neho plynú k nám a pre nás.<sup>31</sup> Je teda dokonalý kňaz v najvlastnejšom slova smysle, kňaz na veky. Jeho veľkňazské klaňanie a ďakovanie neprestane nikdy, a oslávenie vyvolených bude iba dovŕšením jeho veľkňazskej obety.

<sup>31</sup> *Suma teol.* III, ot. 62, čl. 5.

## *Mystika volá!*

*Dr. M. Chladný Hanoš.*

*Mystika volá.* — Svet je plný ozvien mystickej výzvy. Od jedného konca sveta po druhý letí výzva mystéria, výzva tajomstva, výzva nepoznaného a vábi k sebe milióny.

Nebolo tomu vždy tak. Zatiaľ čo stredovek vo svojej vrcholnej fáze znamenal skutočne aj vrchol mystických rozbehov európskeho kresťanstva, zatiaľ novoveké osvietenstvo, racionalizmus a materializmus znamenajú skoro sto-percentné ohluchnutie ľudstva oproti naliehavému vábeniu mystéria. Prišiel však i najnovší vek a ukázalo sa znovu, že mystické túžby v človeku sú také silné ako sama ľudská prirodzenosť. Nevidane bujným vzrastom vyhúkla mystická vegetácia ľudskej duše na zemešli, takým bujným vzrastom, že zadusila skoro celkom všetko ostatné rastlinstvo, zadusila rozum, logiku, strhla za sebou celý svet — a, žiaľ, keďže to nebol hlas *zdravej* mystiky, ale len vábenie skazonosných Sirén, zatopila táto mystika dvadsiateho storočia celý svet potokmi boľavej horúcej ľudskej krvi.

Mystika za našich čias naozaj mimoriadne vábivo volá. Vidieť to na poli *kultúrnych sna-*

<sup>1</sup> Na okraj prekladu Života a mystických zážitkov blahoslavenej Angely z Foligna („O svetle neprístupnom a o láske bez medzí“). Vyjde čoskoro v edícii „Veritas“ ako druhý sväzok Príspevkov Nitrianskeho pracovného kruhu.

žení ľudských a potom ešte zreteľnejšie na hrmotnejšom, hmatateľnejšom poli verejného života, na poli *politickom*.

Na poli čiste kultúrnom je napríklad príznačné pre náš vek, že sa čím ďalej tým väčšie tisíce ľudí obracajú smerom k Indii, k veľkému učiteľovi, sediacemu na kvete lotosovom, *k Budhovi*. *Yoghické* sústavy si neúnnavne prebívajú cestu aj k dušiam našej inteligencie. Vyzerá to tak, ako by sa náš inteligent, vysušený a neuspokojený agnostickým pozitivizmom, ktorým ho doslovne napchával predošlý vek, ako by sa chcel strmhlav hodiť do oblažujúceho náručia mora tajomstiev a tam nájsť svoje šťastie. Je to celkom prirodzená túžba, dokonale poslúchajúca psychologické zákony. Tomuto zúfalému vrhaniu sa voslep do mora mystéria a tak vlastne tomuto upadaniu z krajnosti (materialistického pozitivizmu) do krajnosti (mystériozofie) bolo by sa aspoň čiastočne dalo predísť, keby sa bol našiel u nás ako by prorok boží, ktorý by bol húfom, zúfalo utekajúcim od pozitivizmu, nakreslil na cestu veľkú viditeľnú značku k zdravej strednej ceste. Ne našiel sa však, žiaľbohu.

Mystika ozaj vábivo volá za našich čias. Nielen takým jasným hlasom, ako sme to práve spomenuli, ale i menej okate, hoci nie menej záľudne. *Bergsonova* filozofia napríklad, vrcholiaca v diele *O oboch prameňoch morálky a náboženstva*, vychádza síce od pozitivizmu, prechádza však do duchovosti a vrcholí zas len mystikou. Prozreteľnosťou božou sa však stalo, že v tomto prípade ide o vyústenie do mystiky naozaj správnej. (Bergson zomrel ako veriaci katolík.) Najvýznamnejší žijúci francúzsky filozof *Blondel* s mystikou tiež priamo ráta. Bohu vďaka, že i tu ide zas o zdravú mystiku. Nemecká filozofia sa ešte nevymanila zo začarého kruhu panteistického idealizmu zpred sto rokov — aspoň nie filozofia širokých národných

vrstiev (*Schwarz*). Je to filozofia, ktorá ex professo holduje iracionálnu.

Politický život národov je dneska skoro skrz-naskrz v zajatí mystických túžob. Fašizmus sa k mystike otvorene priznáva. Pri univerzite v Miláne bola i zvláštna katedra fašistickej mystiky. Nemecké národné hnutie sa tiež nijako nehanbí za mystiku. Ide o novú vieru a nový život, z nej vyplývajúci. Boľševizmus má tiež naskrze ráz mystický. Ide mu o vieru v nový sociálny poriadok, o vieru v možnosť raja na zemi, o vieru, že jednotlivec nič nie je, ale trieda, spoločnosť je všetko. I náš jednoduchý nacionalizmus neraz berie na seba tajomný závoj mystéria. (Porovnaj ducha nášho Slovenského národného vyznania: „Toto verím, toto vyznávam...“)

Kde zaviedly svet tieto moderné mystéριοzofické náuky, to teraz každý vidí na vlastné oči, prípadne už ani vidieť nemôže, lebo žiara mystéria mu už vyhasila zrak a ako hrozný upír vypila všetku krv zo žíl. Dal by Boh, aby si ľudstvo dôkladne umylo zaslepené oči v horúcej krvi miliónnásobných obetí slepeho behu za mystériom a nazrelo už konečne do zdravého ovzdušia zlatej strednej cesty.

Čo je to vlastne „mystika“? — Rečový úzus má veľkú moc. Aj pri pojme „mystika“ si dobre zašantil. Najprv veľkým záberom pojal pod plášť slova „mystika“, „mystické“ všetko to, čo je nejako *tajomné*, ale zachováva si pritom ešte ráz akejsi *posvätnosti*. To by bol asi pôvodný obsah gréckych slov „mystérion, mýstes, mystikós“. Keď sa do obsahu toho pojmu dôkladnejšie pozrieme, tak zistíme, že vlastne „mystickým“ by sme nazvali všetko to, čo je nášmu rozumovému poznávaniu nejako neprístupné, našimi logickými kategóriami (prísudkovinami) nezachytiteľné, čo však predsa akosi radi prijímame za pravdu, lebo nás k tomu nutká akási iná vnútorná sila, akási pudová túžba po do-

siahnutí tajomných končín nepoznaného — čo je vlastne to, čo moderní radi označujú výrazom „iracionálno“. Teda i takýto veľmi široký obsah má náš pojem o mystike.

V *katolíckom* myšlienkovom svete však má mystika aj oveľa užší význam. Pre katolíka, keď hovorí so vzdelaným katolíkom, je mystika jedným z bohovedeckých odborov, je to teda *odborná teologická náuka*, ktorá sa však líši od ostatných teologických odborov tým, že sa *zaoberá psychologickou a vieroučnou* (dogmatickou) *oblasťou, v ktorej dochádza k bezprostrednému spojeniu človeka s Bohom*.

To sú podstatné znaky mystiky v katolíckom odbornom smysle slova. Ide teda ponajprv o *bezprostredné* spojenie človeka s Bohom. Nie teda o to spojenie, ktoré uskutočňuje sa prostredníctvom nášho obyčajného poznávania. Boha totižto takto, obyčajne nepoznáваме bezprostredne, ale musíme sa k nemu prebíjať púšťou dôvodení a i vtedy ho poznávame ešte len „in speculo et aenigmatē“, len v zrkadle a ako by v hádanke (svätý Pavol) — v klamlivej, hoc ako čarokrásnej fatamorgáne nad suchou púšťou zeme. Zostávame vždycky „docti ignorantēs“, učení ignorantí o Bohu (Mikuláš z Kúzy). Ba čo viacej: Mystika hovorí o takom spojení s Bohom, ktoré je nielen *fyzicky* bezprostredné, ale aj *psychicky*. Fyzicky bezprostredné je totižto aj spojenie pokrstenej bezhrišnej duše s najsvätejšou Trojicou, prebývanie Boha v nás, ale nie je to spojenie psychicky bezprostredné čiže uvedomené, vedomé. Človek, s ktorým sa Boh aj psychicky bezprostredne spája, taký človek si je priamo *vedomý*, bezprostredne to *vníma* (cíti), že tu ide o *nadobyčajný* zásah duchovného sveta do oblasti jeho ducha. Nemusí si byť vedomý hneď na začiatku, že je to ozaj pôsobenie *samého Boha*, ale predsa si musí byť bezpodmienečne vedomý, že tu ide o niečo naozaj nadobyčajného,



o bezprostredný styk s ríšou ducha. Len tam má čo robiť mystika, kde ide naozaj o tento „mystický zážitok“, o prekročenie prahu, ktorým sa začínajú „príbytky vnútorného hradu“ (svätá Terézia z Avily). Keďže však stav človeka (nehovoríme „činnosť“, lebo tu ide o činnosť *božiu*, so strany človeka len o *stav*), v ktorom dochádza k mystickým zážitkom, voláme nazeraním či *vhliadaním*<sup>2</sup> (contemplatio), a to *vhliadaním* nie získaným našimi ľudskými silami, ale len nezaslúžene štedro darovaným od Boha, teda *vhliadaním vliatym* (contemplatio infusa, non acquisita), tak i výmer mystiky môžeme vymedziť ako teologický odbor, zaoberajúci sa *vhliadaním vliatym*.

Pre katolíka je len príliš zrejmé, že mystika ako odbor bohovedy je sústavou istých poznatkov, získaných svetlom *zjavenia* božieho, a nie svetlom rozumu, lebo veď celá bohoveda je taká. Ak však teológia vôbec vyžaduje ako zrejmy predpoklad dokonalé filozofické (teda prirodzené) preštudovanie sveta, človeka a Božstva, tým viacej to vyžaduje mystika, lebo v nej ide o najtajnejšie hlbiny prírody aj nadprírody.

Tento bod je nám spolu hľadiskom, s ktorého jasne vidieť príčinu prísneho katolíckeho delenia mystiky na mystiku pravú a nepravú, na mystiku *správnu* a *falošnú*. Každá mystika, ktorá privádza ku skutočnému bezprostrednému spojeniu s Bohom, je správna mystika. Všetky ostatné mystiky sú falošné. A nie ani div, že sa falošných mystík urodilo v behu ľudských dejín naozaj neúrekom, veď tu ide o oblasti veľmi vzdialené od sveta smyslov. Možnosť kontroly je tu veľmi ťažká. Preto aj v okruhu samého kresťanstva, ba i katolicizmu uzrely svetlo sveta všelijaké falošné mystiky. (Bratia slobodného ducha, Beghardi, quietisti rázu Molinosovho aj Fenelónovho a iní.)

<sup>2</sup> Naša osobná mienka je, že od slovesa *hľadieť* skorej by vychodilo *vhľadenie*, *vhľadievanie*. (Spolured.)

Delenie mystiky na *prirodzenú* a *nadprirodzenú* nezapadá do odborného katolíckeho spôsobu myslenia. Katolík totižto môže pod „prirodzenou“ mystikou myslieť len na nejaké bezprostredné spojenie s Bohom, získané len čiste prirodzene, vlastnými silami človeka; to však v odbornom katolíckom spôsobe myslenia nezapadá do rámca vlastnej *mystiky*, ale do rámca *asketiky* ako vrcholný bod asketického výskumu — alebo azda do mystiky v tom neodbornom širokom smysle slova. V katolíckom myslení je mystika vždy rázu nadprirodzeného a charizmatického, t. j. mystický zážitok je milosť úplne z nadmiery božej štedrosti darovaná (gratia gratis data).

Delenie stredovekých nábožensko-kultúrnych prúdov na *scholastiku* a *mystiku* vzniklo tiež nie pohľadom so súčasného bohovedeckého stanoviska, ale so stanoviska celkom iného. Pri tom delení ide o toto stanovisko: *Chcem poznať veci božské.* (Nie teda: *Chcem sa spojiť s Bohom.*) Ak sa za tým vznešeným cieľom ženiem cestou rozumového uvažovania na základe zjavených právd, tak pestujem scholastiku. Ak sa však naproti tomu dám na cestu prísneho asketického života a tak sa chcem prebiť nielen k poznaniu vecí božských, ale priamo k bezprostrednému spojeniu s Bohom, tak pestujem mystiku, nie scholastiku. To delenie by sa látkove, materiálne shodovalo s moderným delением teológie na dogmatiku a morálku (spolu by to bola scholastika) a na *duchovnú* teológiu (asketiku a mystiku).

*Prečo vábi mystika?* — Preto, že mystika je len jeden pól magnetu (*náuka*), ktorý si prirodzene hľadá druhý pól — a tým je naše *vlastné vnútro*. Naše vnútro je totižto úžasne dynamické. Je charakterizované nesmiernym nepokojom. Naše vnútro hádže snahové protuberancie až priam do *nekonečných* priestorov duchovna. Rozum chce poznať všetko, čo *vôbec*

poznateľné je, teda tým viacej chce poznať, dokonale poznať to najživejšie zaujímavé tajomstvo: Boha. Vôľa zas túži po dobre, a to po dobre *samom*, nie po úlomkoch dobra, čo ju dráždia a ešte zväčšujú jej tajomný smäd, teda túži vlastne tiež po Bohu. Preto nás mystika tak vábi, preto na nás tak magicky pôsobí. Sľubuje nám nesmierne blažené utíšenie našich horúčkovo boľavých protuberancií, šlahajúcich zúfalo až na tajomné steny nekonečna.

*Mystika rozkazuje?* — Vábi len mystika, volá, vyzýva — a či priamo nástojčivo rozkazuje? Inak: Je nám ponechané na slobodnú vôľu ísť za výzvou zdravej mystiky — a či je to pre nás bezpodmienečný rozkaz? Taký skutočný rozkaz, že by sme skutočne hrešili, keby sme tú výzvu neposlúchli?

*Mystika rozkazuje!* Ako rozkazuje? Ako presne formuluje svoj rozkaz? Musíš sa usilovať o bezprostredné spojenie s Bohom už tu na zemi? Božechráň! To by bola prismelá náročnosť. Mystické dary sú ozaj len *dary*, ešte voľnejšie darované ako obyčajné blahodary (milosti). Teda priať si ich môžeš, to ti nikto nezakazuje — ba ešte viac je pravdou: Po nich túžiť, chcieť ich skutočne už tu na svete dosiahnuť, to je nám celkom prirodzené, len čo sme sa o nich dozvedeli. Po každom poznanom dobre túžime; tým viac po tak nesmiernom dobre, ako je bezprostredné spojenie s Bohom.

Mystika formuluje svoju výzvu ináč: Si povinný tak sa starať o svoj duchovný život, aby si ešte za tohto života, ba vlastne *čím skôr* dosiahol *dokonalosť*. To je pravá forma mystickej výzvy. Ak chceš dosiahnuť (a kto by nechcel?) mystické dary, tak musíš na ne ako by zabudnúť, nesmieš o ne *priamo* usilovať, ale priamo sa usilovať musíš len o *asketické* dary. Musíš sa dať na cestu askézy a prejsť ju svedomite, centimeter za centimetrom; musíš najprv zvládnuť široký a neraz i suchopárny úvod do

mystiky, totižto asketiku a askézu, musíš v pote tváre svojej vystúpiť najprv na nebotyčnú horu Karmel a až potom ti Pán vo svojej láske, čo horlivo chce sa dávať, otvorí zlatú bránu do kráľovských príbytkov vnútorného hradu, kde sa už Boh osobne rozpráva so svojimi priateľmi.

Mystickú výzvu už dávno formuloval sám Syn Boží, keď povedal: „*Buďte dokonalí, ako váš Otec nebeský dokonalý je!*“ A to je vlastne summa summarum, vlastné podstatné jadro celej reči na Hore a tak vlastne celého kresťanstva. Kresťanstvo je morálka maximálna, hrdinská, morálka svätých detí Boha tri razy svätého, nie morálka minimálna. Kresťanstvo je morálka, ktorej hlavným príkazom nie je: Milovať budeš Pána Boha svojho v trochárstve srdca svojho, v trochárstve mysle svojej, ... ale: Milovať budeš Pána Boha svojho z celého srdca svojho, z celej mysle svojej ... a zo všetkej sily svojej.

A zástupca Syna Božieho Pius XI. ti to aj nedávno jasne zopakoval: Zákon dokonalosti zaväzuje *všetkých*, nullo excepto — *bez výnimky*. (Encyklika o svätom Františkovi Salezskom, r. 1923.)

Neboj sa tej výzvy, brat, sestra! Veď si stvorený na *obraz boží!* Už si vo svojej podstate čosi božského. Nie je teda predsa možné, žeby sa ti nechcelo odstrániť zo seba všetko, čo špatí ten obraz boží v tebe; nie je možné, aby sa ti nechcelo pripodobniť sa čo najviacej svojmu úžasnému pravzoru; nie je predsa možné, aby si sa nechcel dať čím skôr schvátiť tým stravujúcim, láskou už nedočkavým ohňom božstva, ohňom, ktorý chce čím skôr premeniť plač tvojho vyhnanstva v jediný večný výskot duše, čo ju objíma Boh.

Exsulta ergo, ut gigas ad currendam viam... Zavýskni si teda ako atlét obrovský, čo bežať má dráhou pretekovou! Neboj sa! Boh rozšíri

tvoje srdce, aby si priam bežať mohol po cestách výzvy božej. Verný je Boh! Nenechá ťa v slepej uličke. Sám povedal: „Kto mňa bude milovať, tomu sa ja zjavím.“

## *Praktické a účelné pokyny pre tých, ktorí túžia po dokonalosti.*

*Blahoslavený Ludovít Grignon z Montfortu.*

Mimo vonkajších prejavov pobožnosti, o ktorých práve rokujeme a ktoré nemáme zanedbávať ani nimi pohádzať, nakoľko to len dovoľuje stav a postavenie každého, sú aj vnútorné pokyny, vhodné pre tých, ktorých Duch svätý volá k vysokému stupňu dokonalosti.

Štyri slová obsahujú, ako máme konať svoje skutky a to: *skrze Máriu, s Máriou, v Márii a pre Máriu*, aby sme ich potom konali dokonalejšie skrze Ježiša Krista, s Ježišom a pre Ježiša.

### *1. Všetko skrze Máriu.*

Konať všetky svoje skutky skrze Máriu znamená, že vo všetkých svojich podujatiach máme sa spoliehať na pomoc najsvätejšej Panny a vo všetkom riadiť sa jej duchom, ktorý je duchom božím. Tí, ktorí sa dajú viesť duchom božím, nazývajú sa dieťkami božími: *Qui spiritu Dei aguntur, ii sunt filii Dei.*<sup>1</sup> *Ktorí sa dajú viesť duchom Máriiným, stávajú sa jej deťmi a ako sme sa učili aj dieťkami božími.* Medzi toľkými ctiteľmi najsvätejšej Panny niet ozastnejších a vernejších nad tých, ktorí sa dajú viesť jej duchom. Vrazil som, že Máriin duch je duch boží, lebo ona sama sa nikdy neriadila svojím duchom, ale vždy duchom božím, ktorý ju tak uchvátil, že stal sa jej vlastným. Preto aj svätý Ambróz hovorí: „*Kiežby bola v kaž-*

<sup>1</sup> Rim. 8, 14.

*dom duša Máriina, aby oslavovala Pána, kieżby jej duch bol v každom, aby sa tešil v Bohu.*"<sup>2</sup> Podľa príkladu istého dobrého brata jezuitu, zvaného Rodriguez, ktorý zomrel v chýre svätosti, len tá duša je ozaj šťastná, ktorá je naskrze uchvátená a ovládaná duchom Máriiným. Jej duch je nežný, pritom rozhodný, horlivý a snaživý, ponížený a zmužilý, čistý a plodný.

Aby sa duša nechala viesť týmto duchom, je potrebné: Po prvé upustiť od svojho vlastného ducha, nespoliehať sa na vlastný rozum a vôľu pred konaním nejakej veci. Napríklad pred modlitbou, hovorom alebo zúčastnením sa na svätej omši a pred prijímaním, lebo temné stránky nášho vlastného ducha a zlomyseľnosť našej vlastnej vôle a konania, ak by sme ich nasledovali, hoci by sa nám zdaly byť aj dobrými, priechyly by sa svätému duchu Máriinmu. Po druhé potrebné je sveriť sa duchu Máriinmu, ním sa nechať viesť a spravovať tak, ako si to ona žiada. Nechajme sa vložiť do jej panských rúk ako nástroj do rúk robotníka, ako husle do rúk znamenitého umelca. Pohrúžme sa do nej ako kameň, hodený do mora. Stane sa to celkom jednoducho, v malom okamihu, mihnutím vôle, napr. aj slovami: *Zriekam sa seba samého, odovzdávam sa tebe, moja drahá Matka.* Potrebné je, aby sme s časom na čas znovu a znovu v sebe obnovovali ten istý úkon obetovania a spolčovania sa. Čím viac sa kto obetuje, tým viac zasväcuje sa a tým skôr príde k sjednoteniu s Ježišom Kristom, ktorý vždy nevyhnutne sleduje jednotu s Máriou, lebo duch Máriin je duch Ježišov.

## 2. Všetko s Máriou.

Potrebné je, aby sme všetko konali s Máriou; to znamená, že vo všetkých svojich podujatiach máme sa pozerať na Máriu ako na dokonalý

<sup>2</sup> S. Ambróz (Expositio in Luc., lib. II, n. 26).

vzor každej ctnosti a dokonalosti, ktorý Duch svätý utvoril v tomto čistom stvorení, aby podľa neho stvárnil náš nepatrný rozum. Vtedy treba sa obzrieť pri každom čine, ako to Mária robila alebo bola by robila, keby stála na našom mieste. Preto sa máme kontrolovať a meditovať o veľkých ctnostiach, ktoré ona vo svojom živote uskutočňovala; a to najmä v jej živej viere, ktorou bez pochybovania uverila slovám anjelovým. Mária verila verne a ustavične až po kríž na Kalvárii; potom o jej hlbokkej poníženosti, ktorá ju učinila utiahnutou, tichou, všetkému sa podrobujúcou a pokladajúcou sa za poslednú; o jej božskej čistote, ktorej sa nikdy nijaká iná pod nebom nevyrovnala a nikdy ani nevyrovná, a konečne o všetkých jej ostatných ctnostiach.

Aby sme si zapamätali, opakujem druhý raz, že Mária je veľkým a jediným vzorom božím, ktorý jedine je schopný predstavovať živý obraz boží, temer vždy nový a časový, a že duša, ktorá ho našla, aby sa v ňom stratila, (ktorú tento vzor skutočne predstavuje) zmení sa hneď v Ježiša Krista, ktorého tento vzor v skutočnosti predstavuje.

### 3. *Všetko v Márii.*

Naozaj potrebné je, aby sme konali svoje skutky v Márii. Pre lepšie pochopenie tohto uskutočňovania treba si uvedomiť, že najsvätejšia Panna je ozajstný pozemský raj nového Adama a že starý pozemský raj bol len jeho praobrazom. Tu v tomto pozemskom raji nachádzajú sa bohatstvá, krásy, zvláštnosti a nevyloviteľné radosti, ktoré tam zanechal nový Adam, Ježiš Kristus, ktorý v ňom mal zaľúbenie cez deväť mesiacov. Konal tam svoje zázraky a ukazoval svoje bohatstvá s božskou veľkoleposťou. Toto najsvätejšie miesto pozostáva len z panenskej a ničím nepoškvrnenej zeme, z ktorej bol učinенý a neskôr živенý no-

vý Adam bez akejkoľvek chyby, tobôž škvrny, pôsobením Ducha svätého, ktorý tam prebýva. Tam je ozajstný strom života, ktorý priniesol životné ovocie: Ježiša Krista. To je strom poznania dobra a zla, ktorý priniesol svetlo svetu. Ďalej na tomto božskom mieste rastú stromy, zasadené božou rukou a zvlažované božskou zvrúcnenosťou. Tieto stromy prinášaly a prinášajú po všetky dni ovocie božskej chuti. Sú tam aj kvetinové záhony, hýriace krásnymi a najrozličnejšími kvietkami ctností, ktoré svojou vôňou omamujú samých anjelov. Konečne rozkladajú sa tam zelené lúky nádejí, vypínajú sa nedobytné veže, vyskytujú sa útulné a bezpečné príbytky. Iba Duch svätý by mohol poznať pravdu, skrývajúcu sa za obrazmi hmotných vecí. Panenská čistota tam utvára zdravé ovzdušie bez nákazy, svätá ľudskosť zas jasný deň bez noci a božstvo žiariace slniečko bez mráčikov. Láska tam vždy žiari ako vysoká pec, v ktorej sa roztavuje kov, aby sa zmenil na zlato. Zo zeme tam vyteká veľtok poníženosti, ktorý sa rozkonáruje na štyri ramená, zaplavujúce toto čarovné miesto; a to sú štyri hlavné ctnosti.

Duch svätý ústami svätých Otcov nazýva svätú Pannu: *východnou bránou*, cez ktorú vchádza a vychádza na svet veľkňaz Ježiš Kristus. Cez ňu vstúpil prvý raz a vyjde druhý raz. Nazýva ju *svätyňou Božstva, odpočinkom najsvätejšej Trojice, trónom, mostom, oltárom, chrámom a svetom božím*. Všetky tieto najrozličnejšie prívlastky a pochvaly sú veľmi pravdivé vzhľadom na rozmanité zázraky a milosti, ktoré Najvyšší učinil v Márii. Ó koľké bohatstvo, koľká sláva a radosť! Ó aké šťastie je môcť vstúpiť a prebývať v Márii, kde Najvyšší umiestil trón svojej vrcholnej slávy!

Ale čo nám hriешným ľuďom prekáža, aby sme smeli vkročiť na toto také príliš sväté miesto? Veď máme povolenie, máme možnosť a svetlo poznania. Toto miesto nestráži anjel



ako onen pradávny pozemský raj,<sup>3</sup> ale sám Duch svätý, ktorý sa stal jeho absolútnym pánom, keď hovorí: *Hortus conclusus soror mea sponsa, hortus conclusus, fons signatus.*<sup>4</sup> *Mária je zamknutá, je zapečatená.* Ój, my biedne deti Adamove a Evine, vyhnané z pozemského raja, ktorým je povolený vstup sem iba zvláštnou milosťou Ducha svätého, ktorú si musíme zaslúžiť.

Keď sme si ju svojou vernosťou zaslúžili, je žiadúce, aby sme radostne prebývali vo vznešenom srdci Máriinom, aby sme v ňom odpočívali v pokoji; dôverne sa oň opierali; sverili sa do jeho ochrany a bez výhrady splynuli s ním tak, žeby v tomto panenskom lone duša bola živená jej panenským mliekom milosti a materinského milosrdenstva; po druhé, aby bola uchránená od nepokojov, hrôz a strachu; po tretie, aby sa zabezpečilo proti všetkým jej nepriateľom, proti diablovej svetu a hriechu, ktorý tam nikdy nemal prístup. Preto mohla aj sľúbiť, že tí, ktorí spolupracujú s ňou, nezahrešia: *Qui operantur in me, non peccabunt,*<sup>5</sup> to znamená, že v duchu sa usilujú byť v neustálom spojení so svätou Pannou, preto vôbec sa nedopustia ťažkého hriechu; po štvrté, aby bola zamknutá v Ježišovi Kristovi a tento v nej, lebo ako hovoria svätí Otcovia, jej lono je sieňou božských sviatostí, v ktorej sú zatvorení Ježiš Kristus a všetci vyvolení.<sup>6</sup>

#### 4. Všetko pre Máriu.

Konečne vykonávajme všetky svoje skutky pre Máriu. Lebo je spravodlivé, keď sa celkom oddáme do jej služby, keď sa staneme služobníkmi, ba otrokmi pre ňu. No nie aby sme ju pokladali za posledný cieľ všetkých svojich prác, tým je jedine Ježiš Kristus, ale len za najbližší cieľ, za tajomný a účinný prostriedok

<sup>3</sup> Geneza 3, 24.

<sup>4</sup> Cant. 4, 12.

<sup>5</sup> Eccl. 24, 30.

<sup>6</sup> Žalm 86, 5.

na ceste k nemu. Tak ako dobrý sluha a otrok nesmieme zaháľať, ale pretekať sa v dosiahnutí jej priazne, ochotne podobrať sa na ťažké veci pre túto Svrchovanosť. Neohrozene máme brániť jej výsady, keď sa o nich rozpráva. Aj jej slávu máme brániť, keď je napádaná. Ak je to nám len možné, usilujme sa získať celý svet pre jej službu a pre túto pravú a solídnu úctu. Volajme, ba kričme na tých, ktorí znevažujú túto úctu, aby urážali jej Syna. Všetmožne šírame úctu Panny Márie. Z tejto úcty si nesmieme nič osobovať ako odmenu za svoje nepatrné službičky. Ona prináleží jedinej a tak milostivej Princeznej. Našou radostnou odmenou je to, že sme skrze ňu spojení s Ježišom, jej Synom, v nerozlučnom sväzku teraz i vo večnosti.

*Sláva Ježišovi v Márii!*

*Sláva Márie v Ježišovi!*

*Sláva Bohu samému!*

Preložil A. Domin.

## *Cirkev na vážkach.*

*Marcel Horniak, SS.*

Mnohí z vás čítali Dostojevského posledný román *Bratia Karamazovci* a v ňom legendu o veľkom inkvizítovi. Po prečítaní legendy ne jeden složil knihu s pocitom horkosti a roztrpčenia voči osobe, ktorá tak tvrdo zachádzala s Pánom Ježišom, keď ho vyhánala nielen z mesta, ale aj z krajiny, ba z celého sveta. Toto roztrpčenie preniesli aj na duchovenstvo a na Cirkev vôbec, lebo vraj nedovolí, aby Kristus Pán mohol rozvinúť program svojho blahodarného apoštolátu nezávisle od Cirkvi a od kňazov. Je im v ceste pri prevádzaní a uplatnení ich mocenských zámerov, nuž vyhánajú ho. A voľaktory z čitateľov ešte pridal: Hľa, obraz Cirkvi, ktorá sa odklonila od Krista a ide svojou cestou.

Dostojevského legendou chcú podložiť a dokazovať svoje obžaloby na Cirkev, že namiesto slobody núti otroctvo, namiesto individuálnej moci len moc svojej najvyššej autority. „Vedu hatí vo svojom vývine a kultúru obmedzuje, keď sa stavia proti voľnému bádaniu. Srazi hlavu každému, kto by sa opovážil v niektorých veciach vysloviť svoju mienku alebo prikloniť sa k moderným svetovým prúdom. Tvrdoú neústupnosťou zotrúva vo svojej stredovekej ustrnulosti, oduševňuje sa za temný stredovek, keď v bezohľadnej brutálnosti strhla k sebe plnú moc vo všetkých oblastiach nielen verejného, ale aj súkromného života a uplatňovala ju neobmedzene a panovačne.“

Proti tomuto obrazu, čo nakreslil o Cirkvi, — ako sa dá usúdiť z obsahu — o katolíckej, spisovateľ nekatolík, postavíme iný obraz, ktorý vernejšie zachytí jej črty a pritom je nie tendenčný, lebo autor nemal na tom záujem. Môžeme mu teda veriť. Jeho autorom je história sama. Spasiteľ sveta, keď chodil po zemi, vyhľadal si skalú, pevnejšiu ako granit a tvrdšiu než porfyr, takú, ktorej by neškodily ani veľkované búrky. A na tejto skale vystavil to, čo on nazval Cirkvou. Dal jej ohnivého turíčného ducha, na čelo jej položil hviezdu vlastnej moci a autority a povedal jej: „Odteraz budeš robiť, ako som ja robil. Tvoje slovo je moje slovo, tvoja autorita je moja autorita, tvoja moc je moja moc. Tebe dávam kľúče nebeského kráľovstva.“

Cirkev zaujala svoje miesto na skale a počínala si ako matka všetkých národov. Privinula k sebe postupne všetkých, vychovávala ich s veľkou námahou a obetami, dávajúc im nielen vieru, ale aj kultúru. Vierou pretkala život jednotlivca i štátov a národov. Náboženstvom a citom práva dala im kompaktnú kultúru. Nuž nečudo, že ju vyhlásili za matku a kráľovnú náro-

dov. Tak ju aj vyobrazovali na tróne zo skaly, v lone držala knihu Písma, napravo pri nej kľúče a naľavo meč.

No jej panovanie nebolo pokojné a sláva nie bez chmár. Prišli vzbúrenci; jedným zavadzalo Písmo, iným sa moc kľúčov zdala priveľká a volaktorým meč priostrý. Gnosticci vytrhali strany Písma a chceli doň všantročiť vraj hlbšie múdrosti. Manichejci poliali atramentom celé strany, aby sa nemohlo z knihy čítať. Pelagius ho chcel spojiť v jeden sväzok s Platónom, aby mu mohol dať vábivý prívlastok „klasický“. Namyslení kritici a samozvaní vykladači ostrými dýkami povypichovali z Písma celé slová a vety a rozhádzali ich, aby mu zmeneným slovosledom dali iný smysel a tak ho mohli použiť na dokazovanie svojich nových bludov, ktorými chceli Cirkev a svet zreformovať.

Cirkev neustúpila ani pred tými ani pred dotieravými panovníkmi, ktorí s ťažkým buzo-  
gáňom a ostrou kresačkou v ruke chceli si vynútiť v Písme zmeny. Bránila ho statočne. Mohli jej vytrhnúť kľúče a vyraziť meč, roztrhať rúcho a podlomiť trón, vrhnúť sa hoci aj na skalu, kde bolo jej sídlo, zasypať ju kamením a do cesty jej váľať balvany, no ona Písmo nevydala. Aj keď v zúrivom fanatizme oltáre vyvrátiť, ľud poštvať proti nej, aby sa vymanil z jej područia, aj vtedy len Knihu chce zachrániť. Úzkostlivo sa stará o jej celistvosť a nedovolí, aby sa z nej stratil list alebo čo i len slovo. Písmo jej však nebolo len ako by závet po mŕtvom, bezživotná, nehybná pamiatka, ktorú ukladá do truhly ako vzácny, ale pre iných už bezcenný poklad; ona ho lámala ako čerstvý oživujúci chlieb a podáva ho každému na ukojenie hladu. Ustavične ho obohacuje, čerpajúc zo svojej bohatej tradície a učiteľského úradu. Očisťuje ho od špiny, od cudzieho pohanského nánosu, ale zmeniť v ňom nič nedovolí. Nevídi v ňom len výplod filozofov ani ho nepokladá za

prejav ducha židovského národa, prípadne bystrého umu augustovského veku; pre ňu je to vždy slovo božie.

Písmo stavia proti zvučným heslám starých a nových filozofov, lebo vie, že ako v minulosti, tak aj dneska len jeho náuky prinesú uspokojenie státisícim, ba miliónom a jalové mudráctva namyslených učencov len ono zavrátí. Nečudo, že sa z neho vysmiali, za nepotrebné ho pokladali a každý si ho chcel vysvetľovať podľa svojho. Usilovali sa vymaniť ľudstvo z čarovnej moci tejto knihy, lebo cítili a cítia, že keby sa im podarilo znehodnotiť jej pravý obsah, tak by ľahko detronizovali aj Boha, ktorý z nej hovorí. Vyliali by nielen vodu, t. j. pravé učenie Kristovo, ale s ňou aj dieťa, Krista Pána samého.

Preto bolo potrebné Cirkev očerňovať a ustavične jej vyčítovať, čoho všetkého sa dopustila cez storočia. Hoci aj vtedy jedinou jej snahou bolo Písmo držať vysoko, aby z neho vyžarujúce svetlo vrhalo svoju žiaru do tmy nevery a barbarstva sťa maják, lebo iného spoľahlivého svetla nebolo. Bol zlatý svietnik Nového zákona, rozžatý Kristom samým. Nemohla ho zhasiť ani potopa barbarských národov, ani kal a špina odporcov. Skrotila ich divokosť a vo víchrici ich bezohľadnej tvrdosti stvorila poriadok. Pravda, musela pritom opraty chytiť na kratšie a občas silnejšie šľahnúť medzi ne. Ale či sa možno medzi divými šelmami prechádzať len tak s paličkou v ruke?

Na zaistenie autority a na sankcie zákonov potrebný bol aj trest pre previnilcov. Je pravda, že Cirkev je matka. To však neznamená, že sa Cirkvi prejavuje len prvok lásky. Matka nielen dáva život, ale aj vychováva, prikazuje, zakazuje, odmeňuje a tresce. Matka, ktorá by nevedela rozkazovať dieťaťu, nevychováva a nie je pravou matkou. Cirkev je nielen spoločenstvo lásky, ale aj spoločenstvo práva; preto je v Cir-

kvi duchovná moc, autorita, predpisy, odmeny a tresty. Materstvo Cirkvi sa prejavuje láskou i právom. Nie je len Cirkvou lásky a nikdy nebola len Cirkvou práva, ale vždy bola Cirkvou spásy a poriadku.<sup>1</sup> Zaujímavé, že tvrdosť a surovosť vyčítajú jej najčastejšie len nadšení obdivovatelia Hanibala, Cézara, Gustáva Adolfa, Napoleona a iných veľikášov meča. Veď o tých je obecne známe, že používali moc a násilie len pre osobné a rodinné, prípadne výlučne mocenské záujmy.

Berú do ochrany pred násilím a tvrdosťou v Cirkvi Turkov, Tatárov, Maurov a iných. V križiackych výpravách vidia vojenské podujatie na rozšírenie nadvlády a moci Cirkvi. Zabúdajú, že to bol pohyb kresťanov celého sveta na ochranu ich srdcu takých milých miest, kde sa narodil, žil, trpel a umrel Vykupiteľ sveta. Že križiackymi výpravami oddialil sa vpád Turkov do Európy temer o dve storočia a snížila sa potencialita ich výbojnosti, to je obecne známe. Ale prečo to zamlčovať? Azda len preto, aby sa tým zamlčala aj záslužnosť podujatia, ktoré pochádzalo od Cirkvi? Bojovala proti nevercom a kacírom, ktorí ohrozovali nielen vieru, evanjelium a Cirkev samu, ale aj spoločenský poriadok, občianske zákony. Bolo celkom zrejmé, že bránila aj tieto občianske, národné a mravné hodnoty, ako je i dneska zrejmé brániť vlasť a za poriadok aj život obetovať. Keď to neučiní vlasť a jej občania, nielen ona padne, ale s ňou aj sami občania. V tom istom položení bola vtedy aj Cirkev.

Všetko, čo je cenné a hodnotné, rodí sa v krvi. A bojom sa udržiava. Či sa matky k obrane svojich dietok nestaly dosť často fúriami? A rytier v boji o lásku svojej vyvolenej a o svoju a jej časť nestal sa toľko ráz levom? Rodina,

<sup>1</sup> Dom. Pecka: Cesta k pravde. Olomouc 1940, str. 183—184.

vlast a národ, štát nebývajú vystavané na hroboch mučeníkov? Ký div, že aj na stupňoch oltára stretáme sa s obetami; veď v tých časoch sa všetko vydobývalo a zaistovalo len krvou, teda i tie najsvätejšie veci. My už teraz nemusíme prinášať tieto obety, lebo ich priniesli za nás iní, ktorí nám dar viery zaistili aj pre ďalšie pokolenia. Pri udržovaní verejného poriadku v časoch chaotických treba použiť aj tvrdé prostriedky, a to vidíme i dneska. Preto mýli sa každý, kto si predstavuje ľudí zpred 700, 500 a 400 rokov takých vyspelých, aby si vedeli ceniť slobodu svedomia tak, ako tí, čo ju už dneska pokladajú za najvzácnejší výdobytok 20. storočia. Nesúdme osoby a pomery dávnych časov podľa pomerov a vyspelosti dietok nášho veku. Lebo by sme sa vtedy ustavične mýlili a museli by sme sa vzdať najpotrebnejšieho predpokladu pravdy, nestrannického posúdenia.

Jedno je však isté, a to by si bol mal uvedomiť aj autor legendy o veľkom inkvizítovi a každý jej čitateľ, najmä tí, čo jej pripisujú nezaslúžený význam. Či by v 15. storočí bol mohol prísť na sevilské námestie Kristus Pán, či by bol mohol obdivovať španielsku kultúru, keby nebolo katolíckej Cirkvi? Stredoveká Cirkev, ktorej vyčítajú, že skrotila národy a držala na uzde ich barbarské sklony. Na sevilskom námestí by sotva bola stála katedrála a sotva by bol mohol do nej vojsť Kristus Pán v 15. storočí a vypočuť si v nej evanjelium. Kto zachoval evanjelium a kultúru, ak nie Cirkev katolícka? Cézarizmus, byzantinizmus, politika a diplomacia nie, ale len živý organizmus Cirkvi, Kristom založenej.

Tá sa postavila na odpor spohanšteni, prekazila ázijský pesimizmus, vykántrila poveru ultraspiritualistických siekt a zachovala nedotknutý nielen ideál náuky v evanjeliu, ale aj božskú postavu Krista Spasiteľa. Z tatárskeho plemena, z revolučného fanatizmu sedliakov ona

zachránila celé kmene, národy a štáty. S tou svojou autoritou, ktorú jej tak často vyčítajú. Čo všetko utvorila a zanechala v stavbách a umeleckých dielach, aké mravné a duchové poklady zachránila pre kultúru celého sveta, to sa nespomína, aby jej aj naďalej mohol ostať biľag nekultúrnosti. Teraz, keď to ľudia najvyššej kultúry zničili, dozvieme sa, čo všetko nám bude chýbať z toho, čo umenie a veda pomocou Cirkvi ľudstvu cez storočia dávala.

I keď dáva autorite pevné základy, koreniace v Bohu a keď na autoritu ľudskú rozprestiera krídla autority božej, predsa chce dožičiť práva a istoty nielen pre nadriadených, ale aj pred poddaných. Koľko ráz chránila obyvateľstvo pred násilím vlastných panovníkov, keď sa postavila proti ich tyranstvu? Lev I. zastavil Atilu, svätý Ambróz verejne robil výčitky Teodóziovi pre neodôvodnené prelievanie krvi a nedovolil mu vstúpiť do chrámu, kým to nenapravil verejným pokáním. Podobných prípadov by sme mali nielen z dejín stredoveku, ale z posledných storočí.

V porovnaní so životom a s poriadkom v mnohých štátoch zistíme, že v Cirkvi tých štátnych prevratov a s nimi spojených krvavých činov z viny pápežov bolo oveľa menej než v ostatných štátoch. Konečne však Cirkev neutvárala nové štáty, aby tak stavala jeden národ proti druhému. Neutvárala akúsi novú národnú dušu, Nový zákon nemal národné prifarbenie ako Starý zákon, kde sa aj rasové prvky výdatne uplatňovali. Kresťanstvo je oveľa viacej než národ alebo rasa. Je to podivná duchovná sila, ktorú by sme mohli porovnať len so slnkom. Slnko vysielala svoje lúče do všetkých lesov, aby nimi prepriadalo koruny všetkých stromov a tak ich živilo bez ohľadu na kmeň, druh a rasu. Podobne aj Cirkev všetkým národom, každej rase poskytuje blahodarné účinky svojho učiteľského, kňazského a pastierskeho



úradu, lebo je všenárodná, lepšie nadnárodná. Kto sa zatvára pred lúčmi slnka, nech sa neponosuje a nešomre, keď nepocíti ich blahodarné účinky.

Z voľaktorého z vás samovoľne vyrazí: Veď sa len nebudeme oduševňovať za tie stredoveké ordálie (súdy božie), keď ľudia na dokazovanie svojej pravdy fanaticky sa vrhali do ohňa, presvedčení, že Boh i zázrakom dá zvíťaziť ich pravde. No aj tu myšlienka, že Boh nemôže dozičiť víťazstvo nepravosti, bola správna, len spôsob toho dokazovanie nevhodne volený. A či sa nepohoršovať nad inkvizíciu, pridá iný — ktorou chceli vykynožiť bludárstva? Kto pozná Písmo, ten sa nebude pohoršovať; lebo veď ľud, ktorý toľko rás sám prevádzal inkvizíciu, konal to na základe slov Písma: Ak ťa pohoršuje ruka lebo noha, odtni ju a odhoď od seba.<sup>2</sup> My, ktorí sme snášanlivejší, také počínanie neschvaľujeme, lebo vieme, že v Písme je i to, že kúkoľ spolu rastie so pšenickou. Koľko rás bola táto snášanlivosť Cirkvi zneužitá a koľko rás ju musela poliať vlastnou krvou!

Cirkev je ustanovizeň božia, založená na premenlivom a nestálom materiáli ľudskom, a preto musela prejsť cez škálu vývinu, až došla k terajšiemu štádiu aspoň relatívnej dokonalosti. Len k relatívnej dokonalosti, hovoríme, lebo k absolútnej, ku ktorej by sa božský prvok Cirkvi ľahko mohol dostať, ustavičnou príťažou, ktorá sa neraz zmení v priamu prekážku, je ľudský prvok so svojimi slabosťami a nedostatkami. Pri posúdení niektorých zjavov v Cirkvi by sa na toto jej slozenie nesmelo zabúdať.

Koľko rás sa opakuje, že Cirkev sa nevedela cez celé storočia postaviť na obranu práv robotníctva. Zatiaľ vraj moderné štáty často aj liberálneho prifarbenia, zaistili mu nemocenské poistenie, starobné, invalidné a iné výhody a tak

<sup>2</sup> Mat. 18, 8 an.

zvýšily jeho životnú úroveň. Ale že Cirkev pracovala v tomto smere celé desaťročia a že práve jej ustavičnému tlaku, pripomienkam a konkrétnym návrhom, napríklad v encyklike *Rerum novarum*, treba pripísať urýchlené riešenie tejto veci, tomu nechcú priznať patričný význam. Boli by sme to očakávali už pred storočím v samom cirkevnom štáte, pridá voľakto. Vtedy sa žilo a pracovalo nie pre bohatstvo, lež pre zaistenie životných potrieb a dôstojný život človeka. Snahou bolo vychovať statočných a spoľahlivých občanov aj pri tých najnižších remeslách a živnostiach, ktorí by zavážili aj vo verejnom živote. Vtedy človek bol cieľom, kým dneska je iba prostriedkom na naplnenie vaškov boháčov.<sup>3</sup>

Práve týmto klesol s výšky svojej dôstojnosti, na ktorú ho Cirkev vyzdvihla, a dostal sa do organizovanej hospodárskej krútnavy ako bezcenná jednotka a nie individuum, majúce dušu. Tam zapadne bez stopy. Je pravda, že zvýšila sa produkcia, ba nestálou a neurčitou fluktuáciou sa aj umocňuje, ale tým buď sa zvýši nezamestnanosť alebo zisk majiteľov. Robotník však má z toho len nepatrný ošoh. V tom „temnom stredoveku“, ktorému sa tak ochotne dáva názov feudálny, aj ten najposlednejší človek bol nad striebro a zlato cennejší, lebo videli v ňom aj dušu nesmrteľnú, na obraz boží stvorenú. K jej spaseniu smerovali na prvom mieste ustanovizne a nariadenia. Cenou duše človeka klesla však aj jeho celková hodnota.

Očakávali by sme ešte námietku, smerujúcu na obranu Galilea a tým aj na obranu vedy a slobodného bádania, lebo vraj Cirkev v tomto ustavične prekážala, nakoľko vo svojej žiarlivosti by nebola dožičila úspechy iným. Sama súc nepružná a zaostalá, nebola by strpela prvenstvo iných ani vo vede. V tomto ohľade najlep-

<sup>3</sup> Dr. J. Vrchovecký: *Cirkev a nová doba*. Olomouc 1932. Celá hlava 13, str. 227—257.

šie by bolo zistiť spôsob postupu vedy z čias Galileových, lebo ten nesie na veci hlavnú vinu. V tých časoch totižto všetko sa chcelo dokazovať a priori, deduktívnym mudrovaním alebo autoritou Písma alebo aj vyvrátením tvrdení, vzatých z Písma. Videli sme však, že Cirkev Písmo vždy hájila a nedovolila, aby ho strhli ľudia pre také vedecké ciele, ktorým sa úplne vymyká.<sup>4</sup>

Chybu treba hľadať teda u tých, čo sa neusilovali spoznať samu prírodu, aká ona je. Bolo to obdobie, v ktorom nebolo citu a porozumenia pre indukciu a podrobné bádanie, hoci Cirkev sama dala v tom príklad v nejednom prípade. No, práve Galileov pokus vzbudil záujem o novšie vynálezy a pre zaujímavé vede a ľudstvu veľmi cenné podujatia. Na týchto sa aj Cirkev temer vždy zúčastňovala.

Pri Galileovom prípade obyčajne prídu na pretras i katolícke dogmy, lebo vraj svojou ustrnutosťou sú v rozpore s praktickým životom a s vedou, a tak zaviňujú zbytočné komplikácie. Prameňom zla nie sú dogmy. Vinu im pripisujú iba tí, čo nevedia ich presný a správny výmer, prípadne aj takí nepovolani a nezodpovední, ktorí ich zle aplikujú v prejavoch denného života, čo je znakom nedostatočného náboženského vzdelania. Tu je napr. náuka o zlých duchoch a jej zneužívanie pri poverách, bosoráctvach a podobne. Tiež aj prítomnosť P. Ježiša mylne aplikovaná pri Sviatosti oltárnej a súdoch božích (ordáliách).

Dogma je pravda, Bohom zjavená, obsiahnutá v Písme alebo v tradícii, neomylným učiteľským úradom Cirkvi presne vymedzená a k vereňiu predložená. Rozozná sa v nej prvok božský: zjavená pravda a prvok ľudský: presná formulácia, ktorou sa táto pravda vyjadruje. Boh sám zjavuje tie pravdy, ktoré odhaľujú

<sup>4</sup> Viď Ferko Skyčák: Galileo Galilei s dnešného vidu. Kultúra XIV, 1942, str. 54.

nevyspytateľné more vnútorného života božieho a ku ktorým by sa rozum ľudský vlastnými silami nikdy nedostal. Ako je tajomstvo najsvätejšej Trojice, vtelenia Syna Božieho, dedičný hriech, vykúpenie, pôsobnosť milosti atď. Cirkev ich teda nevymýšľa, iba vymedzí a vysvetlí ich smysel, ustáli presnú formulu; lebo keby to bolo ponechané na pospas ľudského rozumu, bola by tým ohrozená tak presnosť ako aj stálosť jej učenia. Dokiaľ o pravde zjavenej nik nepochyboval, dogmatická definícia nebola potrebná. No len čo kacíri začali vytrhovať z jednoty zjavenej náuky určité stránky a tie zdôrazňovať na úkor celku, bolo treba presnejšie vymedziť články viery.

Pôvodné pravdy, odiate prostou ľudovou formou, odievali sa presnými filozoficko-teologickými výrazmi a formulami. Napr. Ježiš Kristus zjavil sa ľudstvu ako pravý Boh, rovný v božstve Otcovi. „Ja a otec jedno sme.“<sup>5</sup> Kto vidí mňa, vidí aj Otca, Neveríš, že ja v Otcovi a Otec je vo mne?“<sup>6</sup> Túto rovnosť Syna Božieho v božstve s Otcom teologicky vyjadrujeme odborným výrazom „spolupodstatnosť“ s Otcom.<sup>7</sup> Pomer božskej a ľudskej prirodzenosti v Ježišovi Kristovi vyjadrujeme výrazom hypostatickej čiže osobnej jednoty.

Niektoré pravdy nie sú obsiahnuté v zjavení božom výslovne, ale len zavinute v iných, všeobecnejších a z tých vyvodzujeme pravdy podrobnejšie. Tak z pravdy, že Ježiš Kristus je pravý človek, vyvodzujeme, že má ľudské telo a ľudskú dušu a z jednoty osoby božskej v ňom dokazujeme oprávnenosť názvu Matky „Božej“ pre Pannu Máriu. V plnosti milosti, ktorú Panne Márii Evanjelium pripisuje,<sup>8</sup> vidíme obsiahnutú

<sup>5</sup> Ján 10, 30.

<sup>6</sup> Ján 14, 9 a 10.

<sup>7</sup> Viď P. Soukup, OP, Sborník kontroverzí, Olomouc 1934, d. IV, str. 45—49.

<sup>8</sup> Luk. 1, 28.

zavínute náuku o nepoškrvnenom počatí. Hľa, niekoľko príkladov v dejinách vývoja dogiem, ktorý je odôvodnený povahou pravdy zjavenej zavínute a túžbou rozumu preniknúť pravdou do podrobností.

Moderný individualisticko-racionalisticky naldený človek ťažko sa presvedčuje, — aspoň v oblasti viery a náboženstva — že k pravde sa nedostaneme len pomocou rozumových schopností, ale že potrebujeme na to aj vieru. Veď aj pri odbornom vzdelaní hlavnou pomôckou a oporou je viera; i tam sa nám predkladajú určité pravidlá, vety, zhustene vyjadrené vo formulách, zákony, ktorým sa slepo verí pre autoritu pôvodcu-odborníka. Pri dogmách zárukou istoty a spoľahlivosti je autorita vševediaceho Boha, neomylný učiteľský úrad Cirkvi a storočné svedectvá vospolnosti. Dogmy vlastne len ozrejmujú to, čo my už i tak veríme a podľa čoho žijeme bez toho, žeby sme poznali do formuly shrnutý výmer pravdy. Viliam Harwey nepovedal nič nového, keď r. 1628 zistil skutočnosť prúdenia krvi, len vedecky, teoreticky dokázal to, čo bolo už temer všeobecným presvedčením.

Podľa úsudku odporcu dogmatizovania Euckena<sup>9</sup> „dogmy dávajú veľké uspokojenie a istotu, čo v ťažkostiach a v pochybnostiach života veľa znamená. Zachránia nás pred povrchnými, módnymi prúdmi a názormi“. Kardinál Newmann píše: „Od svojho 15. roku dogma bola základnou zásadou môjho náboženstva. Nepoznám nijakého iného náboženstva. Náboženstvo, len ako pocit je pre mňa snom a výsmechom.“<sup>10</sup> V dogme videl teda nie prekážku, ale základ pravdy a preto hľadal náboženstvo, ktoré má dogmy, najspoľahlivejšie to záruky pravdivosti a istoty.

<sup>9</sup> Eucken: Können wir noch Christen sein? Veit u. Comp., Leipzig 1911, str. 212.

<sup>10</sup> John Henry (Kardinal) Newmann: Obrana svojho života. Trnava SSV. 1943, str. 79.

Ale nielen náboženstvo, lež aj spoločenský, štátny a mravný poriadok spočíva na dogmách. Zapieraním dogiem nielen že sa zvrhne kresťansko-katolícka viera, ale uzákonilo by sa revolučné ovzdušie a zničil mravný a právny poriadok. Dogmy sú teda základ mravnosti, nakoľko na utvorenie stáleho mravného ovzdušia vyžadujú sa fixné náuky, večné princípy a tie sa zaistia iba dogmami.

Teraz už ľahšie pochopíme, prečo je neodôvodnená výčitka, že Cirkev je prísnejšia voči neverectvu ako voči mravným poblúdeniam.<sup>11</sup> Nechce sa tým tvrdiť, ako by mravný život pokladala len za druhoradý. To nie. Veď tak náboženský ako i mravný život pokladá za jednak dôležitý a súhlasí s názorom, ktorý o evanjeliu tvrdí: „tu život a myšlienka sú jedno a to isté.“<sup>12</sup> Len vzájomné doplňovanie sa viery a mravnosti tvorí pravé kresťanstvo a živú, na ctnostné skutky bohatú vieru a náboženstvo.

Veľmi škodia viere aj Cirkvi tí veriaci, čo sa vysmieávajú z dogiem a nechcú ich prijať. No, priam tak aj tí, čo dogmy síce uznávajú, ale ich mravný život je v rozpore s tými životnými zásadami, ktoré z dogiem vyvierajú. Ak sa predsa zdá, že Cirkev dogmy chráni na prvom mieste, je to len preto, že nechce, aby boli pochybnosti a neistota po tejto stránke. Lebo dobre vie, že kto je pevný vo viere, ten ľahšie odrazí pokušenia proti mravnosti a proti čistote. Kto stratil vieru u toho vymizla posledná možnosť pre jeho duševnú záchranu. U toho by sa znovu mali budovať základy duchovného života; ale u ľudí duševne a mravne rozháraných, býva to veľmi ťažké. Preto kresťanstvo bez dogiem je najväčší odporca Kristov v Cirkvi a pravého kresťanstva, keďže jeho základy sú dogmy.

<sup>11</sup> Dr. Swicki: Kath. Frömmigkeit. Bonif., Padernborn 1921, str. 9.

<sup>12</sup> Dr. Feudt: Die rel. Kräfte d. Kat. Dogmas, München 1921, str. 5.

Bezpochyby nepriateľom Cirkvi a s nimi sympatizujúcim „dobromyseľným kritikom“ najviacej bije do očí svetská moc pápežov. Ich prepychom zariadený dvor, pri nich biskupi, pochádzajúci vraj z aristokratických kruhov, ktorí sa až donedávna nosievali na bohato ozdobených koňoch, bývali sprevádzaní početnou strážou a pripadli im vedúce pozície nielen v Cirkvi, ale aj v štáte. Slovom nepáči sa im ani to, keď mečom, ani to keď mocenskými a diplomatickými prostriedkami bojuje o práva evanjelia a usiluje sa nadobudnúť vplyv vo vyšších aj v nižších kruhoch spoločenských. Dívne pôsobia na niektorých tí stredovekí pápeži, čo sa stavali na čelo vojenských výprav a viedli politické boje o mocenské pozície s poprednými činiteľmi verejného života, neraz aj s cisármi a kráľmi.

Zdá sa nám, že odvtedy sme už hodne postúpili, keď namiesto bojujúceho pápeža mocnára máme otca, namiesto biskupov rytierov sme dostali apoštolov; ale pre ľudí stredného veku to bohatstvo Cirkvi aspoň na istý čas bolo nevyhnutným zlom. Veď z toho sa mali zakladať a udržiavať ustanovizne lásky a kultúry, pre tie časy tak veľmi potrebné. Vonkajší lesk vedúcich činiteľov Cirkvi mal im zaistiť vonkajšiu autoritu a vynútiť úctu ľudu ako to bolo v ten čas vo zvyku. No, skúsenosť dokázala, že to bolo nebezpečné, lebo leskom úradu s mocou a bohatstvom vstúpila aj ambícia a pýcha tých, čo nemali cirkevného ducha a stali sa len svetskými mocnármi aj na pápežskom alebo biskupskom stolci. Vznikol trápny rozpor medzi nadprirodzeným a skutočným charakterom Cirkvi a jej predstaviteľov. Či tým prestala byť Cirkev božskou ustanovizňou? Či sa tým azda spreneverila svojmu poslaniu a preto je zbytočná? Takýmto záverom sa nemôžeme a nesmieme nechať strhnúť.

Prípomeňme si ešte raz, že v Cirkvi božské plány, úmysly a myšlienky, uskutočňujú nestáli, krehkí ľudia, ktorí sa ľahko môžu stať nástrojom prudkých vášní. Boh im aj pri toľkých chybách a slabostiach ponechá ich osobnú slobodu. Správnym použitím slobody alebo jej zneužitím môže byť ich pôsobenie požehnané alebo odsúdenia hodné. Zo slobody sa rodia svätci a zradcovia. Pavlovia a Judáši. Mučeníci a odpadlíci typu Juliána. Kardináli a la Talleyrand alebo podľa vzoru svätého Karola Boromejského. Pán Boh však aj pri tejto biede a mravných nedostatkoch osôb dosiahne svoj cieľ. Tvrdé národy sa naučily úcte zákona a rešpektu nielen meča a kopije, ale aj práva, moci a mravnosti. Preto Dante Allighieri<sup>13</sup> a po ňom toľkí iní aj keď odsúdili nehodných kňazov, biskupov a pápežov, ale vo svojom srdci prechovávali nekonečný súcit a úprimnú lásku voči Cirkvi, ktorú vždy pokladali za svoju matku. Títo vedeli rozlišovať v Cirkvi ľudské od božského a neplietli si veci netrvácne, prechodného významu s vecami večnými.

Cirkev je súhrn protikladov. Sú v nej protiklady vnútorné a vonkajšie. Ak sa z týchto protikladných prvkov zdôrazňuje jeden, zdá sa, ako by chýbal druhý. Ak ochabne vo vzájomnom životnom napätí jeden pól, to znamená, že nadobúda prevahu a neraz aj výlučnú platnosť druhý pól. Toto je príčina, že je vždy tak ľahko útočiť na Cirkev. Mysticisti jej vyčítajú vonkajšiu činnosť, svetárskosť, juridizmus, prísnosť a autoritu. A realisti jej zazlievajú duchovnosť, odvrat od sveta a jeho zápasov, neživotnosť a nečasovosť. Mohlo by sa to nazvať tragickou tvárnosťou Cirkvi, keby svojou sjednocovacou silou nespojovala všetky tie proti-

<sup>13</sup> V. Prohászka O. A diadalmas Világnézet, Budapest 1927, str. 223.

<sup>14</sup> Dom. Pecka: Tvář člověka, Brno 1939, str. 77.



klady, paradoxy a antagonizmy, žijúci celok a zákon svojho vzrastu a plodnosti.<sup>14</sup>

Moderný človek si nevšima krásu nádoby a božský pôvod jej obsahu; my vidíme len ten flak na nej, Cirkev je vyvolená nádoba božia, v ktorej sa zachováva pre ďalšie pokolenia masť evanjelia. Cirkev je rám, do ktorého je vložený obraz Kristov; ale nádoba nie je masť a rám nie obraz. Právna inštitúcia, Cirkev, to nie je evanjelium, náboženstvo, a vieru netvorí hierarchia. Mali by si to uvedomiť zvlášť tí, čo sa nevedia povzniesť od malicherností, tí, čo si nevedia všimnúť to veľkolepé dielo, čo Cirkev za svojho dvatisícročného pôsobenia utvorila pre dobro ľudstva. Nemali by vidieť Cirkev len v osobe svojho duchovného, lebo sa stanú otrokmi chvíľkových dojmov a vždy budú na ňu pozerať len so žabej perspektívy.<sup>15</sup> Ak je ich duchovný kňaz vynikajúcich vlastností, prípadne aj bez nich, len aby zodpovedal ich vkusu, tak sú vernými dielkami Cirkvi; ale keď sú s ním v hneve alebo nezodpovie ich vkusu, prípadne ideálu, ktorý si utvorili o duchovnom azda pri čítaní dajakého románu, tak zachovávajú nepriateľský postoj aj voči Cirkvi samej.

Či možno dejinné Kristovo dielo súdiť a ceniť takouto náladovosťou? I keď je ten duchovný najbližší a bezprostredný predstaviteľ Cirkvi, predsa nemôžeme na prípadné jeho chyby a slabosti vsadiť všetko ako na jednu kartu. Aj pritom musíme uznať neoceniteľnú službu celej Cirkvi a ďakovať za toľké prostriedky milosti, ktorých pramene nevysychajú ani vtedy, keď nám ich vysluhujú ruky azda nehodné. Sila duchovných zdrojov Sviatosti oltárnej neklesne a nič z nej neuberie ani menej príkladné pokľaknutie kňaza. Sviatosť pokánia nestratí na svojom očisťovacom účinku, aj keby nám spo-

<sup>15</sup> V. Lippert: Von Seele zu Seele, Freiburg im Br. Herder 1926, passim v hlave 28.

vedník dal najnešikovnejšiu, ba priamo urážlivú otázku.<sup>16</sup> Kňaz je len kanál milosti. Či ony prejdú čistým, zlatým kanálom alebo len kanálom hrdzavým, sila a účinky milosti v našich dušiach sa tým neuberú, ak sme náležite pripravení.

Akási črta tragiky je aj v pomere človeka, zvlášť hladajúceho, k Cirkvi. Vlastná podstata Cirkvi je duchovná a neviditeľná. Tak sa stane, že keď človek hľadá Krista, nájde Cirkev ako voľačo viditeľného, vonkajšieho, ľudského, porušiteľného, Cirkev so svojimi dejinami, obradmi, zvykmi, zákonmi ba dokonca i trestmi. Nevidí jej dušu — Krista —, vidí iba jej telo, ľudí. Telo s vráskami a kazmi, neduhmi a slabosťami. Je v tom aj isté nebezpečenstvo, lebo človek sa ľahko dá zmiast' jej vonkajšími nedostatkami, zvlášť keď sa mu nepodari preniknúť k jej skutočnosti vnútornej. Tak aby mohol povedať: Tvoje telo je neúhľadné a čierne, ale milujem Ťa pre tvoju dušu, ktorou je Kristus.<sup>17</sup>

Dnešní veriaci nechcú vidieť božskú autoritu, spojenú so svetskou mocou a tým menej s násilím. A na tróne duchovného života nechcú uctievať svetskú moc. Azda nikto to nevyčítal tak jasne ako Pius IX. Keď ho vodcovia revolučného hnutia v Taliansku (1848), medzi nimi aj filozof a zakladateľ duchovného radu Rosmini, povzbudzovali, aby aj on vstúpil medzi vojnu vedúce štáty proti Rakúsku, nechcel o tom ani počuť. Hoci by to bolo prinieslo veľa výhod pápežskému štátu. Pokladal sa a chcel aj byť otcom všetkých kresťanov a námestníkom Kristovým, ktorý nemohol dať strieľať na rakúskych vojakov; veď aj tí boli Cirkvou odchovaní, aj za tých sa doma modlili a na svätú omšu dávali rodičia, manželky, dievky a súrodenci. Mohli to urobiť stredovekí mocipáni, ale neúčinia to novovekí pápeží, ktorým je prednejšie

<sup>16</sup> Tamtiež.

<sup>17</sup> Dom. Pecka: Tvár človeka. Brno 1939, str. 78.

prehlbenie duchovného života než zaistenie si svetskej moci.<sup>18</sup> Pápeži posledných rokov nechcú svoju autoritu uplatňovať so zbraňou, ale láskou a prítulnosťou veriacich národov.

Len aby táto snaha pápežov našla ozvenu aj v srdciach veriacich. Aby v nich skladané nádeje neboly zmarené! Dosiahne sa to, keď vo veriacich bude viacej prítulnosti a dôvery k Cirkvi, ale nadovšetko viacej objektivity, uznania a poddajnosti, čo sa prejaví aj vonkajšou úctou. Veriaci si majú už raz uvedomiť, že Cirkev je ustanovená, aby im zaistila zdroj duchovného, nadprirodzeného života, ku ktorému by sa bez jej pôsobenia nikdy nedostali. K tomu sa však vyžaduje aktívna spolupráca tak jednotlivcov ako celku. Len s priamym, osobným spojením s Cirkvou si môžeme zaistiť na to potrebnú milosť božiu. Nestačí len mechanické vonkajšie spojenie, t. j. vyznanie viery, ktoré je základom vonkajšej patričnosti do Cirkvi. No vyžaduje sa aj vnútorné, organické spojenie, ktoré predpokladá neviditeľné puto lásky, ktorým sme ustavične spojení s Bohom. Iba takto budeme nielen čírou čiastkou, ale aj žijúcou jednotkou spoločenstva Kristovho.

Hej, musíme byť žijúcimi a nie duševne mŕtvymi jednotkami. No takými budeme len zatiaľ, kým budeme mať styky s ústredím životnej sily, s Ježišom Kristom. Len dotiaľ sa môžeme vyvíjať, mohutnieť vnútorne a odolávať kazom a vonkajšej nákaze. Spôsob tohto vnútorného spojenia, veľmi výstižne vysvetlil Pán Ježiš v prirovnaní o viničnom kmeni a ratolestiach.<sup>19</sup> Ale viera v Krista neostane čistá, nedotknutá, ak ju nebude podporovať a oživovať viera v Cirkev, ktorá je stĺpom pravdy, a viera v Cirkev zas neostane čistá a nedotknutá, ak ju nebude posilňovať vernosť a oddanosť Kristovmu námestníkovi, rímskemu pápežovi.

<sup>18</sup> Prohászka, u. d., str. 220.

<sup>19</sup> Ján 15, 1—6.

Prečo nieto v mnohých lásky k Cirkvi a prečo zachovajú k nej postoj odmietavý, ba priamo nepriateľský? Lebo hľadajú na ňu ako na vonkajšiu, ba priamo cudziu organizáciu, s úradmi, s právnymi predpismi a s nenávidenou, ale už dávno nejestvujúcou svetskou mocou pápežov. Takíto bývajú len ďalekými pozorovateľmi, neúnavnými kritikmi každého jej podujatia, a nie milujúcimi deťmi matky Cirkvi. Náboženskou osobnosťou však, podľa Pecku,<sup>20</sup> môžeme byť jedine v Cirkvi a skrze Cirkev, lebo náboženská osobnosť je osobnosť cirkevná, t. j. osobnosť žijúca a rastúca v pôde Cirkvi. Človek odcirkevný a odnáboženštný je zpravidla len civilizovaný barbar, i keď budú ktovie aké okrídlené jeho prejavy, o vzdelaní a pokroku. Prípomeňme si často: Boh dal svetu Krista, Kristus nám dal Cirkev a jedine len Cirkev nás môže viesť k Bohu.

## *Obrátenie a duchovný pokrok.*

*Léonce de Grandmaison.*

Taká veľká je ľudská slabosť, že horlivejší a naozaj osobný kresťanský život počína sa temer vždy „*obrátením*“, obrátením k dobrému alebo k lepšiemu. Toto obrátenie býva náhle alebo postupné; veľmi mu poslúži, ba človek vtedy aj prirodzene túži, aby sa obklopil samotou, utiahol sa zo sveta a horlivo konal skutky pobožnosti. Pre tento cieľ výborne sa osvedčily zatvorené duchovné cvičenia, kedy človek obeťuje niekoľko dní, aby v tichosti, s pomocou osvedčených radcov hľadal jednak skutočné prekážky, čo sa stavajú proti kráľovstvu božiemu v nás, jednak účinnú pomoc, aby toto kráľovstvo konečne v sebe nastolil. Tieto požehnané *samoty* vyskytujú sa od dávnych čias v rozličnej podobe; sústavne ich však usporiadal

<sup>20</sup> Dom. Pecka, u. d., str. 78.

svätý Ignác z Loyoly. *Duchovné cvičenia*, ktoré mnoho čerpajú z najčistejších asketických prameňov (najmä z *Nasledovania Ježiša Krista*, z rozličných *Rozjímaní* františkánskej školy, z knihy benediktína Garcia de Cisneros *Exercitatorium*<sup>1</sup> od svätého Ignáca dostaly formu, ktorú možno pokladať temer za konečnú. Svojou jedinečnou a jednoduchou stavbou, hlbokou psychológiou a horúcou pobožnosťou *Duchovné cvičenia* poznačily nezmazateľným znakom celé asketické hnutie od troch storočí a nezdá sa, že by boly dačo stratily zo svojej sily duchovne obnoviť (aj pri slovičkárstve určitých vykladačov alebo úzkoprsosti určitých spôsobov).

No tieto dni milosti, či už z nich máme zisk alebo či ich treba doplniť, toto krátke a rozhodné obdobie obrátenia, čulého prispôsobovania sa božským veciam nemôže stačiť. Musí potom nasledovať oveľa dlhší čas úsilia vystupovania, postupného seba posväcovania. Prvé, čím sa začína temer vo všetkých prípadoch, je boj proti zlému návyku. Treba predovšetkým vybrať si svoj úsek, roztriediť ťažkosti, sústrediť úsilia na rozhodné body, mať rozumnú starostlivosť o citové schopnosti, predvídavo dbať, aby sa čelilo nestálej vôli (denné spytovanie svedomia, primeraná pokuta v prípade padnutia), a napokon účinne si ustáliť rozhodnutia. Rôznosť náhľadov, čo chcú napredovať, veľmi poslúži obráteniu, ktoré chce mať zajtrajšok a ktoré chce byť zorničkou krajšieho dňa. *James* to velebí na jednej stránke, ktorá je vari najlepšia a ktorá sa najviacej prihovára z jeho diela. Aby sme stratili alebo získali dajaký návyk:

„Treba sa hodiť šmahom do vody, rázne a bezpodmienečne sa rozhodnúť. Nahromadiť a upevniť všetkými

<sup>1</sup> Pozri najmä články H. Watriganta v časopise *Etudes*, sv. LXXI, LXXII, LXXIII o vzniku Duchovných cvičení svätého Ignáca z Loyoly.

*prostriedkami dobré pohnútky; dbajte, aby ste sa dostali do takých podmienok, čo sú priaznivé pre vaše nové usmernenie; vezmite si záväzky, ktoré sú neslučiteľné s predchádzajúcou orientáciou života; zaviazte sa, ak to prípad dovolí, verejným sľubom... Nikdy nepustíte výnimku, dokiaľ nový návyk sa naisto nezakorení do vášho života. Každá chyba podobá sa pádu nitového kľbka, ktoré práve starostlivo namotávame: aká je to práca znovu ho namotať a odstrániť všetky zamotaniny, spôsobené jedným pádom."*

Proti spôsobu postupného odstavovania James dáva prednosť náhlemu, úplnému zrieknutiu vždy vtedy, keď to zdravie dovolí. (Ide, pravda, iba o také návyky, ktorých jednotlivý čin nie je výslovne hriechom, napríklad návyk brať určité uspávacie lieky, piť lieh, hrať):

*„Budete prekvapení, ako rýchle umiera nutkanie túžby, keď ju nikdy nebudete kŕmiť... Konečne využite prvú príležitosť, aby ste uskutočnili každé zo svojich rozhodnutí, choďte hneď za každým popudom, ktorý vás vedie v tom smere, v akom chcete získať návyk. Rozhodnutia a túžby prispôsobujú mozgovú sústavu nie v tom okamihu, keď ich tvoríme, ale vtedy, keď tvoria svoje motorické (hybné) účinky."*<sup>2</sup>

Toto prvé obdobie, búrlivé, bojovné a na prvý pohľad ťažké, čerpá na šťastie zo zásob dobrej vôle, radostnej sily, čo nashromaždia obyčajne milostí obrátenia a prvý zápal návratu k Bohu. Veľa obetí takto sa stáva ľahkými, ktoré ináč boli by sa zdaly veľmi namáhavými, ba azda i nemožnými. Ale aj veľa ľudí sa zastaví pri tomto stupni duchovného života a celé ich úsilie bude smerovať k tomu, aby nestratili alebo nestratili veľmi rýchle pôdu, čo vtedy získali. Ich sily sa vyčerpajú v tom, že budú zabráňovať, aby sa staré návyky veľmi rýchle nerozmnožovali a nerástly veľmi vysoko, keďže zlé korene sú skôr odrezané ako vyklčované.

<sup>2</sup> *Précis de psychologie*, v predklade Baudina a Bertiera, Paríž 1907, kap. X.

Táto obnova života, toto úsilie vykántriť, odstrániť, vyplieť je iba na to, aby pripravilo lepšie dielo. Keď sa už pôda vyčistila, treba siať, polievať, spolupôsobiť s prácou veľkého Robotníka, ktorý dáva vzrast. Kladná práca, nesmierneho rozsahu, oveľa radostnejšia svojimi výsledkami, myšlienkově neskoršia ako prvá, má však začať hneď vtedy, keď prvé úsilie prinieslo čo i najmenší výsledok. Ináč námaha by bola veľmi nevďačná a postup do predu by bol nadhlo, azda aj navždy ohrozený. Len čo sa daktorý život oslobodí od zvyčajných ťažkých a úmyselných pokleskov, — čo aj je vystavený útočným návratom nepriateľa alebo úlisným osídlam falošných priateľiek, čo byly síce oddialené, ale nie nadobro prepustené, — už sa má v ňom zväčšovať a zdôrazňovať čiastka božia.

Často však nevie sa, ako sa do toho dať. Hocaký tesár vie zastaviť, zapchať dieru na vonkajšej čiastke lodi; ale previesť opravu na lodnej kostre a lodných záhyboch, na to už treba obratného odborníka. V duchovnom živote všeobecný postup spočíva v tom, že množia sa kladné skutky jednej ctnosti, ktorú si vyvolíme buď pre jej vlastnú dôležitosť alebo vzhľadom na zvláštnu potrebu, ktorú pre ňu pocítime. Nie je ťažko urobiť dobrý, ba najlepšiu výber. No veľmi záleží na tom, aby sme nestratili *reálny* pohľad, a veru mnohí nevedia sa s tým spriatelíť. Prvé pokusy budú obyčajne veľmi bežné alebo ešte menej: poloúspechy, ktoré by vyvolaly úsmev, keby myšlienka, čo tieto skutky podnecuje, nebola taká vznešená. Tak budeme dobromyseľní pod zámienkou lásky k bližnému; strávime čas pod rúškom sústavnej práce, že sa budeme nudiť čítaním daktorej knihy, miesto toho, aby sme ho stratili pri zábave; dáme Bohu päť minút z denného rozptýlenia: návšteve prevelebnej Sviatosti oltárnej! Prejavíme neobratne nový odpor a trochu slovný

pred starými radovánkami, kedysi nám takými veľmi milými. Každé učňovstvo si je podobné: pokrývač roztrepe veľa škridiel, dokiaľ sa naučí pribíjať tak, aby neroštíepal tenké dosky. Ako všade aj tuná nám je zvlášť užitočná rozvaha, aby sme mali zdravé náhľady, chránili sa od preludov a vedeli chápať cenu, význam, účinnosť týchto biednych pokusov. Rozum nám hovorí, že nič nie je tu umelého, leda že by sa týmto výrazom označovali nevyhnutné spôsoby, ku ktorým sa obracia každá výchova. V skutočnosti nejde tu o nič menej ako o našu vytrvalosť a naše napredovanie v dobrom. Beda tomu, čo otáľa priložiť ruky k dielu, tam ich nechaj a tam ich znovu priložiť!

Iba pripomeniem, že táto práca nájde značnú a často rozhodnú pomoc v modlitbe a pristupovaní k sviatostiam. Zdá sa mi i málo úctyhodné i málo súladné s bežným významom slova, aby sa sviatosti, a najmä sväté prijímanie, zaraďovali medzi asketické prostriedky.<sup>3</sup> Uznajme aspoň, že Eucharistia tomu, čo ju hodne prijíma, dáva so skutočnou prítomnosťou Boha silu, chuť pre čistotu, temer pudové rozoznávanie zla a oškľivosť pred ním, ktorú nijaká obmedzujúca askéza nikdy neutvorí v takom stupni. Už viacej dôvodov je spomenúť tu pristupovanie k sviatosti pokánia s obetami, ktoré vyžaduje od našej sebalásky; a tuná možno i to podotknúť, že medzi prostriedkami duchovného pokroku na prvom mieste sú uvážené rady spovedníka. Také bolo všeobecné presvedčenie veľkých storočí kresťanských, až na veľmi zriedkavé, ojedinelé výnimky, o ktorých môžeme povedať, že potvrdzujú pravidlo.<sup>4</sup>

<sup>3</sup> Činí tak napr. M. W. Lutoslawski: *Volonté et liberté*, str. 232 a ďalšie.

<sup>4</sup> Najznámejšiu výnimku tvorí svätá Katarína z Janova, ktorá po svojom „obrátení“ ostala dvadsať rokov bez vodcu a pravdepodobne bez spovedania; Fr. von Hügel, *The mystical element of Religion*, Londýn 1908, sv. I, str. 117—121: *Acta Sancto-*



V našom veku doktoré osoby sa stránia sústavného kňazského vedenia a nabádajú na to aj svojich priateľov. Nahradzujú ho radami, pri ktorých nie sú záruky proti možným poblúdeniam a ošialom. Iní zase utiekajú sa iba ku knihám; je pravda, že ich je veľa výborných a prístupných, sústavným poučením hodnotnejších, ako môže všeobecne dať spovedník. Istotne knihy sú užitočné, ale nech sú neviem aké cenné, predsa im chýba významná vlastnosť, ktorú má poučenie spovedníka: život. Dedinský lekár, ak má dobrú diagnózu a skúsenosť, bude lepšie viesť svojho chorého, ako najpodrobnejší, najučenejší z veľkých *Lekárskych slovníkov*. Tým viacej posluží duchovný radca, ak má správny úsudok, dostatočné bohovedné a asketické znalosti, ak je pobožný, cez čas duchovnej rekonvalescencie, ktorá nasleduje po obrátení, a cez čas rozpätia, ktoré ide potom. Ak pritom ešte vlastní schopnosť rozpoznávať duše a vie sa odosobniť, ak naučí kajúcnika, aby si urobil pevné pravidlá, nadobudol vlastnú skúsenosť; slovom ak usiluje sa stávať menej užitočný a napokon neužitočný, nuž to je podklad. Tým skôr, že v tomto vážnom návyku kresťanských ctností nič nie je jednoduché. Každý vie, že ide o cestu nahor, ale popresekovanú priehlbňami, lemovanú priekopami; a ako na výlete do vrchov aj tu sú obdobia skleslosti, zahmlenia, strieda sa znechutenie so strojenou prepiaťstou, čím sily jednak ochabujú, jednak klamlivo oceňujú, takže hrozí nebezpečenstvo poblúdenia. O všeobecnom postoji, ktorý sa má zaujať cez tento čas stúpania, nedávno stavaly sa do popredia dva protichodné smery, oba jednak nebezpečné: chuť pre činnosť, ktorá išla až tak ďaleko, že pohŕda skutkami poníženej trpe-

---

rum, september, sv. V., str. 145 a ďalšie. — (Pozri o tomto mystickom prípade dôležitú štúdiu P. de Grandmaisona v časopise *Recherches de Science Religieuse* 1910, str. 180.)

zlivosti, a úcta trpnosti, ktorá zase išla až po zanedbávanie činných cvičení. O týchto bludoch „amerikanistických“ a kvietistických nabudúce.

Preložil Dr. Beňuška.

## Zvláštné prípady transformizmu živočíchov.

Univ. prof. Dr. J. F. B a b o r

Geológ J. Walther zaviedol (r. 1908) názov *anastrophe* pre ten pamätihodný zjav, že sa niekedy v určitých vrstvách niektorých geologických útvarov naraz zjaví nová sústavná skupina, a to hneď zastúpená veľkým počtom foriem (druhov, rodov atď.) Vedecky vzdelaný záhradník *Reychler* v Gente (Gand v Belgicku) opísal nedávno podobný zjav, ale terajší, nie geologický. Robil pokusy s krížením rozličných cudzích rastlín vstavačových (orchideae) a tu prišiel na tento prekvapujúci zjav. Vypestoval kríženca medzi dvoma rozličnými odrodami (rasami) známej exotickej, u nás pestovanej *Cattleye*; a tu dostal v niekoľkých prípadoch krížence (miešancov) v sústavnom smysle slova intermediálnych; t. j. mali vlastnosti asi uprostred medzi vlastnosťami obidvoch odrôd z generácie rodičovskej. Mendelsko-morganská dedičnosť vyšetruje prenášanie ojedinelých vonkajších (nie podstatných) znakov na materiále jedincov toho druhu a tej rasy; ak vznikne smiešaný znak (napr. ružová farba kvetu z červenej a bielej farby v rodičovskej generácii), menujeme to dedičnosťou *mendelsky* intermediálnou; to je celkom niečo iného. Pri krížení rás (teda sústavných kategórií, hoc aj úzkych), môže nastať tiež medziiným podobný mendelský prípad (ak boli v rodičovskej generácii dva rozličné znaky), ale hlavne nastáva dedičnosť iná, sústavná: vznikajú nové vmedzerené tvary

sústavné (podobne ako u bastardov medzi druhmi, species). A tu sa naraz Reychlerovi pri rovnakom pokuse zjavilo veľké množstvo rastlín, ktoré najmä vo zvláštnych kvetoch javilo úžasnú rozmanitosť: každé individuum malo iné kvety, ba niekedy aj jedno a to isté individuum kvety niekoľkých rozličných typov. Táto premenlivosť javila sa aj v celom rade ďalších generácií (bez akéhokoľvek ďalšieho experimentálneho zásahu). Tieto kvety boli celkom normálne (nie patologické), krásne ako vždy u týchto rastlín, a rozdiely medzi nimi boli také, že každý botanik by v nich videl dobré druhy aj rody, keby nevedel o ich pôvode; teda akési recentné analogon k tej geologickej anastrofé.

Slávny *J. Barrande*, ktorý v ohromnom diele spracoval vedecky skameneliny zo silúrskeho útvaru (v širšom slova smysle) zo stredných Čiech, narazil v niekoľkých prípadoch na zvláštny zoogeografický zjav (pravda, v dávnej geologickej minulosti), ktorý nazval *kolónia*. Pre každú vrstvičku jeho sústavy útvarov platí totižto určitá zvláštna (morská) fauna, a tu sa neraz ukázalo, že istá takáto faunula sa zjavila tiež na inom mieste ako tam, kde typicky patrí (preto „kolónia“). O tomto zjave niektorí geológovia a paleontológovia zpočiatku pochybovali; no Barrande dokázal, že mal pravdu. Ale ide o výklad. Barrande sám neteoretizoval; v čelo svojho diela napísal motto: „C'est que j'ai vu“. Keď odpovedal na námietky svojich odporcov, pomenoval jednotlivé svoje kolónie ich menami: „colonie Krejčí, colonie von Hauer“ a pod. Intendant c. k. dvorského prírodopisného múzea vo Viedni, slávny geológ von Hauer povedal raz pri svojom výlete do pražského okolia: „Am Ende sind es Strafkolonien“. Niektorí autori mali za to, že v týchto Barrandových kolóniách ide o neskoré geologické premiestnenie, že sú niektoré partie istých vrstvičiek zo

svojej súvislosti vytrhnuté a prehodené inam. To sa skutočne viac ráz stalo, a máme pre to doklady v Alpách i Vysokých Tatrách. Ale s našimi kolóniami sa to nestalo. Iný pokus o výklad bol, že ide o totožné vrstvy, ale s trocha inou základnou horninou (takzv. facies); ale ani to, ani iný výklad neobstál. Barrande mal pravdu, a neskôr podobné zjavy našli tiež v silúre aj v iných vzdialených európskych zemiach. Teda vec geologicky istá. Ale biologicky záhadná: V istých vzdialenostiach — časových aj priestorových — sa v tom silúre vyvinuly nezávisle od seba rovnaké faunuly z materiálu spoločných predkov. Teda hneď fauny, nielen jednotlivé druhy (alebo rody atď.) Vidieť, že vývoj (transformácia) organizmov deje sa podľa určitých niekoľkých (pomerne málo) ako by predurčených radov, a teda nie bez plánu, chaoticky, slepou náhodou (darwinistov apod.); ale ani v tomto prípade nevidíme do vnútorných dôvodov takého rozvoja ani netušíme, akými prostriedkami sa to uskutočňuje. Nie menej istým zvláštnym prípadom transformizmu sú aj tieto zjavy. S vnútornými vplyvmi tohto vývoja po istú mieru mohli spolupôsobiť tiež vonkajšie vplyvy (peristasa); ale zjavne ide o základnú zákonitosť v oživenej prírode; fylogeneza je tiež regulovaná, nielen ontogeneza (ortogeneza!).

#### *Transmutácia organizmov a pôvod človeka.*

Z predošlej úvahy („pluralitas formarum“) vysvitá zrejme a jasne, že pôvod človeka zo zvierata je absurdum. Ľudské telo je so zvieracím v rovnakom prírodnom rade anatomicky, sústavne, fyziologicky, chemicky, fyzikálne aj inak. Ale v duši je podstatný rozdiel; ľudská duša je individuálna duchovná podstata, obdarená rozumom, slobodnou vôľou (v mravnom rozhodovaní: zviera nežije v nijakom mravnom rade!) a citom. Má tiež povahu entelechie (pre

človeka): človek má len jednu jednoduchú dušu (a teda tiež nesmrteľnú). Zvieracia entelechia (aj u najvyšších zvierat) je prírodný elementárny faktor, len časový (nie priestorový a preto v istom slova smysle immateriálny), nie strojový, ale tiež nie spirituálny, nie individuálny (všetci jedinci každého zoológického druhu majú pomerne tú istú psychologickú sústavu a teda aj smrteľnú); pri rozmnožovaní prechádza z jednej generácie do druhej („ut surculus quidam“, povedal *Tertulián* bludne o ľudskej duši; o zvieracom psychizme to platí), a pri zániku každého zvieracieho jedinca hynie (ako zvieracia duša). Zviera nemá nijaké ja. Hlina zeme, z ktorej bolo telo ľudske stvorené (ex nihilo sui, nie však ex nihilo), znamená telúrickú hmotu, už predtým stvorenú. A tu by sa konečne za istých predpokladov mohla nachádzať na hraniciach mysliteľnosti predstava, že táto „hlina<sup>1</sup> zeme“ by bola nejaké zvieracie telo. Ale tu pristupuje táto neprekonateľná prekážka. Keby to bolo bývalo živé zviera, kdeže stratila sa jeho zvieracia „duša“ (entelechia) pri pristvorení ľudskej duše? Zmiznúť nemohla, lebo by to znamenalo zhynutie toho zvieraťa, a do zvieracej zdochliny vdýchol Tvorca nesmrteľnú dušu? Ale ostať tiež nemohla: čo by sa s ňou stalo v prvom človekovi? Zostať tam spolu s ľudskou dušou nemohla, lebo takáto pluralitas formarum je celkom nemysliteľná, a splynúť s ľudskou dušou tiež nemohla, lebo to je vyložený nesmysel. Tak čo teda? Kvôli špecificky ľudskej duši muselo byť ľudské telo (prvé) tiež priamo ad hoc stvorené. Biochemicky organizmy skladajú sa z rozličných, veľmi složitých slúčenín, hlavne a podstatne tukov, uhľohydrátov a bielkovín. Všetky tieto slúčeniny obsahujú

<sup>1</sup> Naplnilo ma kedysi ešte v detskom veku hymnickým nadšením, keď som sa dozvedel, že ľudské telo chemicky skladá sa z anorganických prvkov: hľá, hľina zeme!

v sebe chemické prvky len také, aké sa nachádzajú tiež v anorganickej (minerálnej) prírode; ale ani jedna ani najjednoduchšia z týchto organických slúčenín nevznikla a nemohla vzniknúť len prírodnou cestou, ale len zásahom Tvorcu. A keď ani najjednoduchšia organická slúčenina nemohla skrsnúť prírodnou cestou alebo dokonca s prírodnou nevyhnutnosťou, ako potom čo aj len ten najmenší a najprimitívnejší organizmus! Ten mohol byť len stvorený (v celej svojej specifickej podstate). A človek by bol mohol takto (len čiste prirodzenou cestou) vzniknúť? Nie, každý z nás ľudí si môže povedať: Som synom kráľovským. Vďaka Bohu! „Každý človek je korunným princom samého Boha“, povedal raz v Trnave pri kázni P. Ant. Králiček, SJ.<sup>2</sup>

## NAŠE NÁDEJE.

---

### *Rozprava o láske a sexu.*

*Uplatnenie absolútnej Lásky na človeka.*

MUC. Vladimír Stercula.

Pri našich doterajších rozhovoroch zotrvali sme vždy len na obecných, povedal by som, oporných bodoch celého nášho smýšľania. No nebolo by dobre, keby sme ostali len pri vyslovení zásad a neprenikli hlbšie, nedotkli sa tepu divo bijúceho života. Sme mladí a kus nášho mladého života spotrebuje vyriešenie pomeru k žene, k sexuálnemu pudu. Nuž dovoľ, priateľ, aby sme sa dneska vážne zamysleli nad touto problematikou, ktorá je azda najviacej znehodnotená v smýšľaní dnešného človeka. Najmä preto, že len vyriešením tejto problematiky do-

<sup>2</sup> Oprava k predošlému článku: grécky termín pre latinské transmissie zneje diadoché. V novogréčtine sa označuje dedičnosť (i biologická) menom kléronomia.

stávame sa ďalej vo svojom duchovnom živote a náš rast je organický. Skrz nepokoj, nejasno, ochablosť nemôžeme si predstaviť pravidelné spenie. Pokoj v tejto oblasti zabezpečuje nám najväčší pokoj v celom našom vnútri, lebo dokonalým poznaním človeka oveľa lepšie budeme môcť upravovať svoj život. Dôvod tento je obzvlášť závažný preto, že ventil v sexuálnej otázke znamená únik celej duchovnej energie a zbytočné je chcieť od kohokoľvek, či je to laik alebo kňaz, aby žil duchovne, keď tu nemá jasno. Aby sme sa dostali na koreň, musíme začať od pôvodu lásky.

Odkiaľ sa vlastne vzal tento pochop v živote človeka? Prvé naše ustálenie je, že jej pôvod je rozhodne mimo nás, lebo nevidíme v sebe samých bezprostrednú schopnosť na jej utvorenie. Musíme uznať, že je priamo odbleskom absolútnej lásky božej v našej duši, aby dala možnosť mužovi sviazať sa takým putom so ženou, ktoré by ich vedelo udržať spolu cez všetky životné ťažkosti a doviedlo ich spolu zpiatky k prameňu absolútnej Lásky, k Bohu. Takto najsprávnejšie chápeme poslanie ženy v živote muža a naopak. Najdokonalejšia forma pre uskutočnenie tohto poslania je forma zákonnitého manželstva a utvorenie dokonalej rodiny, aby bolo úplne uskutočnené poslanie lásky.

Dneska však bujnie najnemožnejší pochop o poslaní lásky, pohlavnom púde, zdržanlivosti aj v manželstve. Keďže celé smýšľanie verejnosti je zdegenerovanou literatúrou, filmom, divadlom, rozhlasovými hrami a módou celkom nakazené, tak musí prísť náprava v nás samých, že odvrhneme túto príťaž a pousilujeme sa dôjsť k žriedlu čistej pravdy. O príčinách znetvorenia názoru na život sme už hovorili a poznali sme, že ak chceme prijať Boha, musíme bezpodmienečne prijať aj jeho požiadavky. On stojí v ceste našej rozpínavosti, tak si ho odstraňujeme. Zaznávame ho ako verbál-

ni ateisti alebo spravíme si z neho karikatúru starca, ktorý nijako nehodnotí naše snahy. Do tohto zmätku patrí aj skreslený pochop o pohlavnom pude.

Predovšetkým si musíme uvedomiť to, že *pud je účelné neuvedomé počínanie, ktoré človek (lebo je človekom) môže usmerňovať rozumom*. Preto neprijímame názor, že pohlavný pud je rovnocenný s pudom sebazáchovy, lebo to vyplýva z ich odchodných prirodzeností. Človek môže a nemusí používať pohlavný pud pre zachovanie svojho jestvovania. Môže sa ho pre vznešené hodnoty vzdať, ako napr. čistota kňazská, súc si vedomý všetkých následkov, z toho plynúcich. Človek ho môže usmerniť tak, ako to sám chce. Môže ho využiť v plnej potencii, kedy chce, udržať dobrovoľnú predmanželskú čistotu alebo ju porušiť. Poznávame teda, že jeho cieľ nie je len v človeku, ale aj mimo neho, že cezeň dáva nový život. Teda pohlavný pud je už vzťah na kolektívum, na ľudskú spoločnosť, kým pud sebazachovania musí každý človek uplatňovať na seba, ak si chce udržať život. Musí jesť, piť, spať, aby mohol žiť. Z naznačeného je iste zjavný rozdiel medzi vyšetrením žalúdočnej šťavy a vyšetrením mužského semena, získaného onaniou alebo pre ten cieľ prevedenou súložou pomocou prostriedkov, zabráňujúcich oplodnenie. Oba spôsoby sú pre ich protiprirodzený cieľ zneužitia pohlavného pudu vonkoncom neprípustné.

*Preto v našom chápaní poslanie pohlavného pudu je na prvom mieste spolupráca s božskou absolútnou Láskou a jej stvoriteľskou silou, ktorá dáva človeku možnosť spoluúčinkovať na zázračnom dejstve dávania nového života. Za druhé poslaním pohlavného pudu je rozmnožiť tajomné telo Kristovo a splňať tak vôľu božiu. Sprievodné charakteristikum citového rázu je zaradené v našej hierarchii až na tretie miesto.*



Keď shrnieme znaky pohlavného pudu, zistíme predovšetkým, že pohlavný pud je:

*I. univerzálny.* To znamená, že je v tele každého človeka, muža i ženy, daný na udržovanie druhu, nie jedinca. Preto je iba prázdny ospravedlňovaním jeho zvyčajný výmer ako prirodzeného pudu, ktorý človek musí používať. O zdržanlivosti povieme neskôr. Zatiaľ toľko, že objektívna lekárska veda nemôže ustáliť nijaké škody, ktoré by vyplynuly zo zdržanlivosti; no je nútená ustavične zaoberať sa všetkými škodami, vyplývajúcimi z jeho zneužívania. Je teda správne stanovisko svätej Cirkvi, keď žiada dobrovoľnú zdržanlivosť od svojho kňazstva. Nie je to absurdné, protiprirodzené. — Druhý znak pohlavného pudu je jeho

*II. veľká sila,* zaraďujúca ho hneď za pud sebazáchovy. Teda nie je rovnocenný s prvoradým pudom a jeho sily sú v súhlase s korekciou rozumu. Z toho vyplýva, že pohlavný pud nemôže byť silnejší ako sám človek, lebo jeho poslaním nie je človeka terorizovať, ale zábezpekou, aby ho väčšina ľudí používala. Človek však, ako hodnota duchovná na prvom mieste, znehodnotí sa celkom, keď pred ním kapituluje a prehodnotí ho. Tretí znak pohlavného pudu je jeho

*III. veľká smyslová rozkoš.* Ona je tiež celkom miestna, nie dačo proti vznešenosti čistoty namierené, lebo je tiež od Boha a úplne spolupracuje v daných smerniciach. Ona nie je cieľ sama v sebe, ako to chápe zvrhlý človek, ale prostriedok, aby ťažkosti manželského života boli spojené aj s nejakou ľudskou rehabilitáciou. Veď čo znamená výchova dieťaťa od prvých dní dojčenia, to vie len matka a otec rodiny povedať. Preto moderný človek nechce deti, ale chce len rozkoš. Urobil ju samospasiteľnou, zbožštil ju, urobil z nej svoje absolútne, karikatúru, svojho boha. Z tohto bezpodmie-

nečne musí nasledovať perverzný názor na lásku, čistotu, manželstvo aj deti. Odtiaľ zabráňovanie všetkých prirodzených následkov, odtiaľ používanie všetkých prostriedkov proti oplodneniu, odtiaľ potrat. Celý boj proti prirodzenému deju, aby sa žena stávala matkou. Preto rozkoš sama v sebe nie je zlá, má miesto v Stvoriteľovom pláne, ale správne zhodnotená.

Štvrtý znak pohlavného pudu, ktorý shfňa všetko doteraz rozpovedané, je:

*IV. všetko slúži na dávanie nového života* a to, čo je proti tomuto poslaniu, je priamo proti prírode, proti smyslu človeka, proti samému božiemu plánu a človek, neuznávajúc to, automaticky neuznáva seba za integrálneho človeka.

Pohlavný pud, správne hodnotený, je teda priamo účinkovanie Boha ako Absolútnej lásky v nás a preto je naša priama povinnosť, aby sme sa prepracovali k rovnocennému vznešenému názoru na lásku a na ľudské ústrojenstvo. Človek je hodnota ducha a tela. Aj telo je v pláne Stvoriteľovom, je predsa tiež údom tajomného tela Kristovho. Preto nie je nijakým bludom a zneuctením, keď tento názor nekompromisne uplatňujeme aj na pohlavné orgány. Predsa ony sú hmotný predpoklad na dosiahnutie cieľa; tak aj my sa musíme prepracovať k vznešenému názoru na telo ako chrámu Ducha svätého, ktoré je priamo s Eucharistiou v styku a krv obeháva celým organizmom; nemôžeme určité jeho časti pokladať za znehodnocujúce celok, keď ich správne používame. Teda máme mať jemný takt pri hovorení o týchto otázkach, dokonalú vážnosť, úprimnosť, úctu k telu, Kristom posväcovanému; nie je to pod úroveň človeka znehodnocujúce rozprávanie o najintímnejšom živote človeka ako o špinavom, mrzkom, ducha znehodnocujúcom. Pohlavný život za nečistý pokladajú všetci tí, čo žijú sami nečisto a svedomie im jednoducho pred

oči stavia obraz ich úpadku. Veď by nikdy muž so ženou nesmel rozprávať o spoločných najintímnejších veciach vznešene, keby si neosvojili tento vznešený názor na ústrojenstvo človeka, ktoré Kristus posvätil. Preto sa nám z duše prieči všetko to, čo je to i v spoločnostiach horných desaťtisíc, tých najinteligentnejších používané, to najznevážujúcejšie, posmešné hovorenie o ľudskom ústrojenstve a o láske, lebo my musíme mať pred očami prečistú Pannu, ktorá bola matkou, ďalej našu matku, skrz ktorej lono prišli sme na svet, a konečne obraz našej budúcej ženy, s ktorou budeme zakladať svoju vlastnú rodinu, a to sú už iste určité platné hodnoty. Z tohto vychodí praktická poučka pre náš apoštolát.

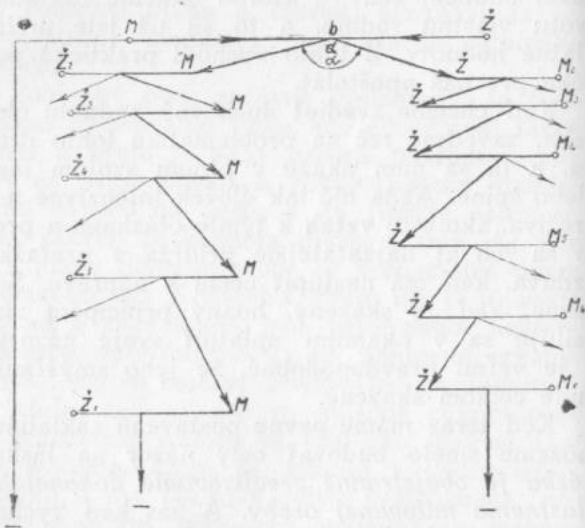
Keď chceme zvedieť duchovnú hodnotu človeka, zaveďme reč na problematiku tohto druhu, a tu sa nám ukáže v plnom svojom jase alebo špine. Azda nič tak človek intenzívne neprežíva, ako svoj vzťah k týmto otázkam, a preto sa ich aj najzafatejšie pridíža a prefažko vzdáva, keď má nastúpiť cestu k náprave. Súčasne, keď je skazený, hnaný princípom zla, usiluje sa v okamihu uplatniť svoje názory; a je veľmi pravdepodobné, že jeho smýšľanie bude celkom skazené.

Keď teraz máme pevne postavenú základňu, môžeme smelo budovať celý názor na lásku. *Láska je obojstranné zrealizovanie dokonalého vlastníctva milovanej osoby.* A zas keď vychádzame od človeka, ktorý je hodnotou ducha tela, vlastníctvo musí byť úplné, aby bolo dokonalé. Teda jednostranné túžby nemôžeme celkom kryť týmto výrazom, bo je to len snaha po realizácii lásky, ako nemôžeme takýmto druhom lásky nazvať ani obľubu určitých predmetov, básnikov a podobne. Treba si preto od prvej chvíle uvedomovať, čo znamená hodnota ducha, položená na prvé miesto, a hodnota tela, položená na druhé miesto. Inak stratíme čistý po-

chop o pravde a staneme sa stúpenkami súčasnej preexponovanej mentality o hodnotách lásky, kde je postup celkom obrátený.

Bude iste najlepšie, keď poukážeme najprv na súčasný stav, na perversnosť pochopu o najvznešenejších hodnotách, aby zisťujúc zlo, mohli sme odstrániť jeho sladko lepkavý vplyv. Použijeme na to diagram ako pomôcku. Preberieme si postupne celý život pred manželstvom a v ňom, aby sme poznali

## ÚČINKY ZVRATENEJ LÁSKY.



Preto označujeme aj rovinu diagramu zápornou hodnotou. Šípka, ukazujúca na — znamienko, znamená klesanie človeka k duchovnej aj telesnej deštrukcii.

Muž *M* pociťuje prvé túžby po láske. Keďže mu rodičia nedajú presný a dokonalý pochop o celom tomto novom svete, ktorý sa mu otvára, hľadá riešenie u nezodpovedných múdrejších priateľov a v rozličných diskretných knihách.

Prvá vina je teda už na rodičoch, že nesledovali duševný vývin syna, pokladali ho azda za nezretého a vôbec sa tou otázkou nezaoberali, ako rozvíjajúcej sa duši dať na vedomie novú skutočnosť primeranou formou. Druhá vina je na verejnom smýšľaní, ktoré nabité sexualizmom, strhuje mládenca od prvej chvíle do svojho zajatia a veľkodušne ho zasväcuje. Ako celé smýšľanie dnešného človeka je k dispozícii, aby on nadobudol nesprávny názor na tieto vznesené hodnoty, vyplýva z nasledujúceho. Prvým princípom je odpadnutie (*apostázia*) od *Boha*, druhým *vláda zla, ktorá všetko počínanie človeka zneužíva pre svoje ciele*.

Muža smyselným, dráždiacim ovzduším privádza k prvým kombináciám, k hodnoteniu ženy jedine ako tela, ktoré mu umožní dosiahnuť treťoradý cieľ pohlavného pudu: rozkoše. Teda stvárni jeho pochop o žene len ako o pohlaví, o kráse tela, ktoré vlastniť ho pud ženie.

Žena Ž, podobne vychovávaná, veľmi chytró zbadá, že môže sa zapáčiť mužovi len vtedy, keď bude pôsobiť týmto najúčinnjším činiteľom. Preto nekladúc prvoradý dôraz na dušu, kladie mužovi pred oči svoje telo ako svoju najväčšiu ľudskú hodnotu. Odtiaľ prepíate športovanie dievčat, odtiaľ kriklavá móda korza, dekoltáž tanečných siení, odtiaľ to málo, ktoré oblieka si na plavárni, vraj aby bol čo najväčší prístup slnku, vzduchu a vode. No základ veci je v tom, aby zdôraznila na prvom mieste telo a pripútala si muža čím skôr skrz podráždenú pudovosť. Odtiaľ vyviera vyzývavé správanie, ktoré silou mocou chce upútať na seba pozornosť, a to čím skôr, lebo je nesúce vytrvať vo vytrvalej, úprimnej láske. Zlo duše nedá jej pokoja a núti nakláňať si mužovu sexualitu najprefikanejšími spôsobmi. Všetky tieto spôsoby však nesmerujú k mužovi-človekovi, ale mužovi — druhému pohlaviu; a ich charakteristika je, že sú vyznačené týmto znehodnotením

človeka. To je najtrápnejšie, že sa to deje pod vznešeným názvom lásky.

Muž, keď chce poznávať takúto ženu, začína akciu v smere šípky k bodu *b*, úkon poznania sa, kladúc opäť za svoje najväčšie hodnoty športové výkony, módné obliekanie, takzvanú umnosť atď. Mužská dynamika mu káže rýchlejšie postupovať; preto stretávame sa bližšie k bodu *Ž*, lebo žena v prirodzenosti trpnejšia prekoná menšiu cestu k bodu *b*. Často sa dneska stretávame so skutočnosťou, že dráha *Ž - b* je nepomerne väčšia ako *M - b*, čo svedčí o klesajúcej tendencii ženskej zdržanlivosti.

Tak obaja stretnú sa v bode *b* a myslia si, že uskutočnili lásku; zatiaľ zrealizovali najväčší prelud, klam. Nestretli sa dvaja ako ľudia, ale iba ako dve telá. To je tá známa láska na prvý pohľad, naraz tá neobmedzená dôvera v seba, v druhého bez toho, žeby poznali čo len svoje základné spoločenské odchodnosti v podobe mena. Stretnú sa ozaj iba dve telá, hnané uvoľneným pudom, bez toho, žeby sa predovšetkým spájaly ich duše. Stretnú sa dvaja ľudia, ktorí sa zmenšili na hmotu a emocionálnu a duchovosť zapreli. Lebo prvému zapáčily sa krásne nohy, nič iné, len krásne nohy alebo oči, za ktorých belasú farbu chce belasé s neba strhnúť. Druhej hlas alebo krásny, vlnitý účes mládenca. Aký to výsmech! Celého človeka hodnotiť len podľa toho, či má pekné nohy alebo či pekne spieva.

Spájajú bez nadradeného činiteľa, ktorým je duchovosť. A to je krok do skazy, prvý a najťažší úder, aký môže božskosť v človeku utrpieť. Preboril sa posledný vznešený názor na nedotknuteľnosť a dôstojnosť človeka, a zastali pred sebou dvaja — okradnutí o najľudskejšie hodnoty. Ako sa dá ináč vysvetliť, že jemnocitnejší upadnú po prvom páde do plaču a ťažkej zronenosti.

Prišiel pád, zlo úplne ovládlo dušu, zmocnilo sa jej na celý ďalší život, keďže ona neprijala svoje najvlastnejšie dobro, súhlasila pod titulom lásky so svojou najvlastnejšou skazou. Keď neuzná dobro absolútnej Lásky, nikdy si nebude vedieť povedať dosť a ostať len pri prvom.

Čo je zlé, nemá trvácnosti. Charakterizované je ničením seba samého. Takzvaná láska v krátkom čase sa rozchádza, zbytok dobra poznal vo svojej duši, že sa neuspokojil, lebo nebol rešpektovaný. Chce vstať, keď zatúži po druhej dokonalejšej bytosti, ktorá by vedela jeho v človeku objaviť a dať sa mu uplatniť. Zlo však, ktoré ovládlo situáciu, stáva sa diktátorom, a ľudia, ktorí prežili to najintímnejšie, čo život manželom dáva, rozchádzajú sa ako dve celkom cudzie osoby, ako by sa v ich živote vonkoncom nič nebolo stalo. Rozchádzajú sa ako dve cudzie osoby, lebo ich duše sa vôbec nestretly, nepoznaly a najľudskejším spôsobom nespojily. Ostaly si celkom cudzie. Vtedy muž už zbadá na počudovanie, že ozaj na tej osobe mimo pekných nôh vôbec nič niet, a celé vnútro nemôže sa uspokojiť len pekným hlasom toho, ktorému má dať celú svoju vznešenú lásku. Odtiaľ konštatovanie ženy, že bola iba bábikou na ihranie, že muž jej dôveru zneužil. Odtiaľ konštatovanie muža, že sa iba „bavil“. Veľmi smutný výsledok lásky dvoch, ktorí sa „zbožňovali“. Aká hĺbka túžby po Absolútne je v tom slove, ani si neuvedomujeme. To však iba prehodnotenie alebo lepšie znehodnotenie človeka, keď mu chceme prisúdiť božské náležitosti.

Tak sa rozchádzajú dvaja. On jedným smerom a ona na celkom inú stranu. Keď obaja poznajú v sebe zlo, ich vnútra ako dva súhlasné záporné náboje sa priamo fyzikálnou silou odpudzujú. Len čím ďalej od seba. Odtiaľ snaha, aby sa uhol alfa čím viacej blížil k 180 stupňom.

Bolo by miestne spomenúť tu aj prípad, keď jedna stránka je už určitým spôsobom duchovne vzdelaná, ale jej presvedčenie ostalo neprežité. Vtedy zvyčajne záporná výbojnejšia stránka postaví po istom čase druhú pred rozhodovanie: *buď súhlas, alebo rozchod*. To býva obyčajne dievča, ktoré v túžbe udržať si muža súhlasí a podvoľuje sa. Potom sa už stav vecí kryje s vyššie popísaným, lebo sa dá presvedčiť, že pohlavným stykom dokáže svoju najväčšiu lásku.

Tu by bolo dobré uvedomiť si nasledovné. V prirodzenosti muža je postup cez pud, erotiku (za ktorú pokladáme *dovolené* objatie, bozk a iné prejavy nežnosti) k chápaniu lásky voči žene. U ženy je prirodzenosť utvárená práve naopak: láska, erotika a pud. Zatiaľ žena pokladá každé konanie osoby, ktorú miluje, za prvoradý prejav lásky, muž si na prvom mieste uvedomuje prítomnosť ženy ako druhého pohlavia a na prvom mieste musí mať s pudom do činenia. Takto si vysvetľujeme pád dievčaťa, ktoré nepoznajúc dokonale svoje hodnoty, privoľuje celkom dobromyseľne, spoliehajúc sa na lásku k mužovi. Tým hlbšie je však ich sklamanie a tým trvácejšia rana rozchodu, lebo museli sa stretnúť s pocitom znehodnotenia seba. Muž sa prenáša oveľa ľahšie nad podobnými udalosťami, lebo zainteresoval iba svoj pud a ostatným sa izoloval.

Rozchod dvoch ľudí pokračuje v smere šípky. No zásada vnútornej zápornej dynamiky nedovolí im uspokojiť sa s daným riešením, a v túžbe po dokonalejšom, po úplnejšom, začínajú znova. Celý postup sa opakuje, lenže s inými osobami. Muž *M* začína vždy znovu a znovu akciu od počiatku v najrozličnejších obmenách so ženami *Ž* 2, 3, 4, 5... a žena *Ž* s mužmi *M* 2, 3, 4, 5, 6... Nič sa nepoučajú z minulých prípadov, iba ak zdokonaľujú techniku a taktiku, lebo pud už uchvátil človeka



celkom celou svojou silou, celou silou si ho zotročil.

A tento človek kráča korzom, po parketách alebo ubitej zemi, vo fraku, s cylindrom, v uniforme aj v robotníckom obleku alebo sedliackej halene. Vnútoraná skaza všade tá istá. Úbožiak, úsmev mu pohráva na perách, aby zakryl smútok vnútra a nepokoj. Áno, nepokoj, krutý nepokoj, ktorý ho ženie s miesta na miesto, z domu do domu, z ulice do ulice. Všade hľadá tú pravú tvár, v ktorej by našiel pochopenie a porozumenie pre svoje nivočené vnútro. Pravú však nenachádza, lebo pudová emocionalita mu krásou rozkoše zalepuje oči a nedovoľuje vzdať sa jej. Pohybuje sa v najväčšej neskutočnosti, mysliac si, že prežíva najväčšiu skutočnosť, keď si podmaňuje krásy ženských tiel. Prostitút, klame sa, lebo podvoľuje najprv ich duše, najprv vôľu. Tá prvá súhlasí. Krutá skutočnosť je v tom, že len dovtedy vie muža dráždiť, kým jej nepovie. Keď súhlasí, nuž nové trpkéjšie sklamanie, lebo duša nenašla dušu v plnosti. Zavládne ešte väčší nepokoj a tuposť a túlanie sa zpod jednej lampy k druhej pokračujúc; v každej hľadá lúč božieho slnka. No márne, bo to iba lampy.

Uvažujme o  $M$ ,  $\bar{Z}$  2, 3, 4, 5, koľkí a koľké z nich prvý raz padli? Veď satanskosť pokladá za najväčší výkon zničiť čistotu. Väčšina sa stáva určite iniciátorom nových akcií, a zaraďujeme ich do postavenia  $M$  a  $\bar{Z}$  s takým istým diagramom. Keď rátame pre  $M$  len mierny počet 12 obetí, tak každá z nich pri prvom náraze zanecháva 12 ďalších. Vyrátajme si to len pre 12 skazených mužov, akú skupinu padlých žien zanechávajú, a tieto akú armádu skazy, hniloby a znesvätenia najvznešenejšieho vlečú za sebou. Zaoberajme sa tým percentuálne, koľko padlých žien ostáva iba pri prvom páde, a potom dostaneme obraz našej strašnej biedy a skazenosti. Zamyslime sa len nad sociálnym zlom jednej

hriešnej lásky, keď nič iného by sme nechceli uznať. Preto je celkom falošná mienka, ktorá tvrdí, že pohlavný pud je vec čisto osobná; tu, hľa, dôkaz, že každý nesie na sebe zodpovednosť za všetkých tých, ktorí boli skazení tou osobou, ktorú on skazil.

To obraz čias, ktoré sa zmietajú v posledných kľúčoch agónie, ale spenenými ústami ešte chcú chlípať posledné kvapky rozkoše. To je boj neoficiálnych armád, ktorých zbrane sú hroznejšie ako účinky všetkých tajných zbraní dokopy, lebo nenivočia len život človeka, ale predovšetkým jeho dušu, jeho ľudskú dôstojnosť a robia z neho otroka, hyenu, ktorej aj vraždenie ľudí spôsobuje rozkoš. Preto taký sadizmus vo vedení oficiálnej vojny. Pravda, každý vo svojom vlastnom záujme dáva svojmu počínaniu najkrajší titul, najvznešenejší názov, a potom topíme sa v bahne nepravdy, klamu a zúfalstva.

Vo svišťaní bômb, z ktorých každá ako by chcela na nás spadnúť, uvedomujeme si prvý raz, že nijaká vojenská sila ani politická moc nezmení jej let, keď má nás premeniť na kusy skrvaveného mäsa, smiešaného s tehľami a železobetónovou konštrukciou. Nič nám nepomôže moja prepíata hodnota. Vtedy si prvý raz uvedomujeme svoju malichernosť, svoju izolovanosť od človeka a hľadáme dajaké východisko z tejto prestrašnej chvíle v prvých myšlienkách na Boha. Ale len vtedy, keď reve siréna, detonácie otriasajú múrami a ohnivé stĺpy letia do oblakov. Keď to ustane, opäť začínajú orgie a oslavujeme nový krst, že sme sa znovuzrodili pre rozkoše. Odtiaľ izolovanie človeka v týchto strašných chvíľach, že si zo sexu spravil boha, jemu sa klania, kadidelnice tymiánom napĺňa a prináša obeť. No nie obeť života, ale smrti seba samého. To jeho údel, lebo vtedy vládne absolútna Spravodlivosť.

Takto impulzivnosť a dobývačnosť mužov slávi triumfy, a ženská hlboká dávajúca sa láska, taká blízka dávajúcej sa láske Kristovej, zvrhne sa na perverzné ukájanie vášne. A karavána smrti kráča púšťou raja, ktorý sama zničila, všetko dookala haliac závojom tmy.

Pravda, keď človek chce rozkoš, nemôže chcieť jej následky, lebo nechce vidieť lono ženy oblažené, neschopné pre nové orgie. Preto všetky prostriedky proti počatiu zostávajú pod titulom hygieny a lekárskej vedy a neváha vraždiť prirodzený následok svojho počínania ešte v tele tej, s ktorou spolupracoval na utvorení nového života. Odstraňuje všetky následky svojho zločinu, a aby to svetu do očí nebilo, zriaďuje kliniky, súkromné sanatóriá, aby vševládnu vedou umýval si ruky, skrvavené vlastnou krvou, ruky vraha vlastného plodu.

Nuž prečo vládne dneska v ženách taký pocit menejcennosti? Prečo sa cítia vykorisťované, zneužívané? Prečo tá podvedomá túžba po uplatnení svojich prirodzených práv v podobe emancipácie? Prečo? Lebo sa menej znehodnocujú a znesväcujú deň čo deň, pretože nechcú si uvedomiť svoje hodnoty a plazia sa mužovi pod nohami za kúskom rozkoše; lebo si nechcú uvedomiť, že ich najväčšia hodnota, ktorú si môžu vlastnoručne udržať, je ich čistá duša. Prečo sa stávajú hračkou v rukách muža, prečo nevedia zachovať náležitý odstup? Nuž keď si samy nevedia uchrániť svoje najvlastnejšie hodnoty, kto im ich má prisudzovať? Azda ten, ktorý ich zneužíva? Ten nikdy, bo padá do čoraz väčšej zronenosti, konštatujúc, že sú všetky rovnaké. Zovšeobecňuje a všetky ženy vyhlasuje za prostitútky, lebo nikdy nestretol vznešenú, sväto žijúcu ženu. On nemôže, lebo sa obklopil spoločnosťou pritákajúcich, a pre znečistený pohľad vôbec nevidí možnosť jestvovania dokonalej ženy.

*Ó ako hlboko však tkvie v duši muža túžba*

po dokonalej, čistej, vernej žene; ved vždy si len takú chce za manželku vziať. No v tom je najväčšia jeho podlosť, že ten záväzok v sebe necíti, že taká žena má prirodzené právo na muža seberovných kvalít. Požiadavka je celkom oficiálne jednostranná, a čo je najsmutnejšie, samy ženy s tým súhlasia, lebo vraj, čo by to bol za muž, keby ženy nepoznali. Hlavnější však jeho titul ako česť.

Prečo má taký strach pred manželstvom v podvedomí? Prečo sa tak ľahko stáva starým mládencom? Vtedy túžba po voľnom živote iba na ústach ostáva, a vnútri? Túžba po dokonalej žene, ktorú vždy znovu a znovu hľadá a nenachádza. Prečo je tak veľa starých mládenčov a tak málo čestných mužov a prečo tak veľa mravne spustlých? Nuž preto, že zničili v sebe hierarchiu hodnôt a nemajú nikdy istotu pri rozhodovaní, lebo okuliare skazeného vnútra všetko im skresľujú.

Keď predsa vstupujú do manželstva, najväčší dôraz kladú na veno. (Pozri len do inzerátov, ako sa ženy hodnotia. Samé sa zároveň kladú s výkladným zbožím. To je ich najväčšia hodnota — veno v tisícoch?, postavenie, krása; takzv. inteligencia, dobrá výchova spočíva v hraní na klavír?) Berú si za manželky ženy, ktoré po ľudsky vôbec nepoznajú. Ich duše sú im cudzie, lebo tie si za podmienky sobáša nikdy nepostavili. Ani vôbec nikdy nič nepodnikli na ich poznanie. Celý predmanželský čas strávil vo flirte, zábavách a takrečených umných rozhovoroch. Celý čas o všetkom inom hovoria, len nie o tom, na čom duša, jej celé smýšľanie spočíva. Dopracovať sa k spoločnému svetonázoru, o to dneska veru javia pramalý záujem. Ľudia sa stretávajú, vernosť si prisahajú bez toho, žeby sa poznali a vnútro, svoje najvlastnejšie jeden druhému dali.

Preto sú také tragické dnešné manželstvá, preto to nepochopiteľné neporozumenie ešte aj

po šiestich rokoch, lebo sa ešte ani vtedy neprepracovali k spoločnému svetonázoru, spoločnej základni, na ktorej stojí ich život. Nikdy si neurčili spoločné meradlo v absolútnej Prave, aby všetko svoje počínanie podľa nej hodnotili. Preto potom rozvody „pre neprekonaateľný odpor“. Podlý človek až tak klesne, že druh života sa mu zbridí. Tá omrzelosť zo sexu príde aj v manželstve, lebo to je tiež rovnako len život dvoch ľudí, a potom je jeden druhému „fádny“. Duša človeka, priamy odraz boží, a fádna? Ťažko pochopiť, rozum zastane. Iba tak to pochopí, že čo vznešeného majú tí ľudia vidieť v manželstve, akú čistotu a posvätnosť, keď si doň nedoniesli ani len také základné hodnoty, na akých sa stavia.

Zamyslime sa trochu nad tým, čo to znamená, keď jeden z manželov prináša do rodiny pohlavnú chorobu a druhý, prípadne vznešene si čistotu udržiavajúc, dostáva ju od najmilovanejšieho. Zamyslime sa trochu nad tým, čo znamená gonorrhoidická impotencia alebo neskorý lues a luetické potomstvo.

Preto taký odpor k deťom v dnešnom manželstve, lebo človek sa stal surovcom, lipper-tovským egocentristom, bažiacim len po svojej vlastnej rozkoši, nehľadiac ani na vlastnú ženu a deti. Tie by ho vyrušovali zo spánku po prehýrenej noci. A čo deti? To je dneska nemoderné. Kto vie, čo bude.

Tak sa zavádza reprezentatívny „Einkindsystem“ — alebo čo lepšie — „Einhundsystem“, aby sa ľudské minimum po rozdávaní seba predsa uspokojilo.

Preto mnohí dnešní manželia nepokladajú vernosť za nejakú obzvláštnu ctnosť, a v akcii *M* a *Ž* idú ďalej pod vznešeným titulom manželstva; ale to už nie sú dvaja v jednom tele, ale v mnohých. To hľa, protiva Kristových slov.

Takto sympatický človek dneška prežije svoj život v behu za kariérou, pre ktorú mu sily tiež

len sexus dáva, lebo viacej peňazí viacej rozkoše, väčšie orgie, viacej žien, viacej mužov. V takomto manželstve sa už speje k úplnému nihilizmu a na diagrame netreba už značiť zvlášť *M* a zvlášť *Z*, lebo obaja (v tomto sú si najbližší, to hľa ich rovnaká báza, to ich svetonázor) ruka v ruke spejú k spoločnej skaze. Obaja padajú ako jeden v smere poslednej šípky, ktorá už ako kolmica ukazuje na mínus (—). Človek nikde nenájduc boha sexu, nájde seba samého, ale celkom vyprázdneného. Darmo si spestruje fádny život pohlavnými perverznosťami; klesá stále nižšie a jeho pád je hrozný. Predsa však lipne na živote, drží sa ho všetkou silou, lebo cíti v podvedomí, že by mal ešte dačo urobiť na svoju záchranu. Cíti, že ešte stále nenadišiel deň, kedy by mohol s čistým svedomím povedať, že tu už nič nezanecháva. Zmocňuje sa ho fyzický strach pred smrťou, ktorý je taký dobre známy dnešnému človeku. Predsa, čo ako tomu nechce veriť, čo ako zúfa, zúri a stáva sa ľahostajným, predsa duchovná aj telesná nemohúcnosť sháša kahan jeho života.

Tu hľa vzor, aký nesmieme nasledovať ani za cenu svojho vlastného života, za nijaké rozkoše sveta, lebo ide o nás samých, o naše duše najvlastnejšie, o náš večný život, nielen terajší. To nás i zaväzuje bojovať o pravé hodnoty lásky a nijakým človekom nikdy neopovrhnuť. Lebo nikdy tak človek nízko neklesol, aby s pomocou Krista nevstal. A túžba po Kristovej láske ostáva v ňom po poslednú chvíľu. Preto nech aj náš apoštolát a boj o dušu je vedený po poslednú chvíľu. (Pokračovanie.)

## *K situácii našej asketic. literatúry.*

Úvodom k Príspevkom Nitrianskeho pracovného kruhu.

*Dr. Max. Chladný Hanoš.*

Administrácia edície „Veritas“ pri revue *Smer* bude v najbližších týždňoch rozposielať zas dačo nového.

Bude to Psychologia askézy od jezuitu, univ. prof. Lindworského. Psychologia askézy však nevyjde len ako jednoduché ďalšie bežné číslo edície „Veritas“, ale bude mať vzadu i podoznačenie, že je to prvé číslo „Príspevkov Nitrianskeho pracovného kruhu“.

Prečo také dvojnásobné označenie? Ide tu o novú edíciu? Či o edíciu v edícii?

Veci sa majú takto: Edícia Veritas, pripojená k revue Smer má to isté poslanie ako sama revue, po boku ktorej vznikla. To znamená: byť edíciou pre duchovný život, pravda, pre „duchovný život“ vo smysle asketickom. Žiaľbohu však naši pátri dominikáni, ktorí sa do tejto zásluhnej práce dali, nemali dosť spolupracovníkov vôbec a kvalifikovaných tým menej. Ich samých je tiež ešte veľmi málo a sú zavalení aj mnohými inými prácami, takže sa tejto veľmi dôležitej práci nemôžu venovať tak dokonale, ako by si to aj sami z celej duše priali.

Tak sa teda stalo, že edícia Veritas začala volať o zaplnenie niekoľkých vážnych nedostatkov. V zaplňaní týchto nedostatkov jej práve chce prísť na pomoc Nitriansky pracovný kruh.

O aké nedostatky ide a tak, s iného stanoviska, o aký program ide v Príspevkoch Nitrianskeho pracovného kruhu k edícii Veritas?

Dve požiadavky sa kladú na takú edíciu, ktorá chce od základov a sústavne stavať slovenskú asketickú literatúru. Ponajprv: Neslobodno si myslieť, že domáca pôvodná tvorba tu postačí. To by sme jednak čakaním veľa času stratili a i tak by sme výšku a hĺbku osvedčených klasických diel z duchovného života nedosiahli (česť veľmi zriedkavým výnimkám).

Preto je *nevyhnutne potrebné starať sa o sústavné prekladanie klasických asketických a mystických diel*. To je jeden z bodov programu Nitrianskeho pracovného kruhu.

Druhá požiadavka je však, aby taká edícia nezanedbávala ani *najnovšiu*, či už domácu a či cudziu hodnotnú asketicko-mystickú tvorbu. Nové výdobytky na rozličných poliach vedy donášajú aj nové pohľady na problémy duchovného života. To treba tiež mať pred očami

a sústavne vyberať z pokladu katolíckej duchovnej plodnosti „nova et vetera“ (nové i staré). Ba ešte viac možno zdôrazniť túto požiadavku (nových vecí), lebo moderná asketická spisba sa vyznačuje väčšou sústavnosťou v chápaní duchovného života, väčšou celistvosťou a väčšou psychologickou hĺbkou, čo treba bezpochyby pokladať za veľké klady vo vývoji duchovnej spisby. Preto sme aj hneď ako prvé číslo našich Príspevkov zaradili priekopnícku asketicko-psychologickú prácu univerzitného profesora experimentálnej psychológie jezuitu Lindworského.

To by teda bola druhá črta nášho pracovného ideálu.

Mimo toho: Celá táto práca sa musí prevádzať *sústavne a rýchle*. Sústavne v tom smysle, že musíme zo starých klasických i z nových vecí podávať najprv veci základné, potom diela, ktoré už predpokladajú určitú asketickú školenosť alebo aspoň asketickú prax a potom až veci vrcholné (mystiku). Sústavne znamená ďalej aj to, že vo výbere diel nesmieme postupovať nahodile, azda podľa vôle jednotlivých prekladateľov alebo autorov, ale redakcia musí mať prehľad, inventár asketického katolíckeho pokladu a odtiaľ podľa hore spomínaného kľúča vyberať a podávať.

Musí sa všetko diať *rýchle*. Žijeme časy, kedy už nejde o telo človeka, azda o jeho štátnu alebo národnú príslušnosť, ale ide o dušu, o základné princípy spôsobu života, o celý svetový náhľad, ide vlastne až o náboženský základ človeka. Musíme sa usilovať položiť a utvrdiť náboženský katolícky základ, a to čím solidnejší základ, aby prestál nápor akéhokoľvek iného svetonáhľadu. Pre Boha nie je nikdy neskoro! A evanjelium nikdy nestratí na účinnosti. Kristus včera i dnes, on ten istý bude i na veky. Nebo a zem pominú, ale slová Pánove nepominú. A dodajme ešte: Verbum Dei non est alligatum — slovo božie nie je priviazané.

Ešte jednu zvláštnu črtu bude mať naše prispievanie k edícii Veritas. Budeme si zvlášť všímať asketickej spisby *pre kňazov*. Dôvod každý ľahko pochopí: Môžeme sa my usilovať o dvíhanie duchovného života našich širokých ľudových aj inteligentných vrstiev, ako chceme, ak sa zvlášť nevenujeme výchove *vodcov* duchovného



života, nedosiahneme ani polovicu žiadaného výsledku. Preto hneď druhé číslo našich Príspevkov bude venované kňazom (Sailer, Kňaz Pánov).

Úmyselne sme veci zariadili tak, že sme *nezaložili novú edíciu*.

Nie zo strachu pred ťažkosťami nového podnikania (v Nitre, v kolíske slovenského katolicizmu, sme, Bohu vďaka, našli dosť myslí i peňaženiek otvorených pre takéto ideálne záujmy), ale z toho jednoduchého dôvodu, že netreba bez potreby drobiť prácu. To je naša stará katolícka chyba, že sme totiž najjednoduchšie náboženské spoločenstvo, ale v praxi máme málo pochopenia pre jednotu počínania. To tak vonkoncom byť nemá. U nás musí byť ústrednou myšlienkou šírenie Kráľovstva božieho: Dummodo Christus praedicetur! (Len nech sa ohlasuje Kristus!). Všetko ostatné je vedľajšie.

Ponúkli sme sa teda ochotne do spolupráce pátrom dominikánom, s ktorými máme celkom totožnú snahu: dvíhať duchovný život v slovenskom katolicizme. Len z psychologických dôvodov, každému rozumnému človeku ľahko uhádnuteľných, sme si vyžiadali to podoznanie našich príspevkov. Dať sa ovplyvňovať dobrou tradíciou je pekná vec. A niet na Slovensku iste silnejšej katolíckej tradície ako je pribinovská a cyrilometodovská tradícia nitrianska. Chcieť zveľaďovať takúto tradíciu nie je zaiste úmysel hodný hany.

Inak hodno poznamenať ešte, že sme v stálom pracovnom styku aj so sľubne začínajúcou Asketickou knižnicou, ktorú vydávajú pátri jezuiti v Trnave, ako i Ústredím slov. kat. študentstva. Porozumenie k spolupráci sme našli na oboch miestach naozaj katolícke.

## DO VÝŠAV.

---

### *Bohorodička.*

*(Svätý Epiľan.)*

Blahoslavená si medzi ženami, ktorá si porodila Slovo z teba vtelené, Slovo Syna Otcovho, Slovo večného Boha, Slovo bez počiatku a večné, Slovo rovnakej podstaty nerozdelenej Trojice, Slovo, ktorému sa klaniame s Otcom i Duchom svätým, Slovo, čo sedí nad cheru-

bínmi, Slovo, ktoré oslavujú štyri zvieratá hovoriac:  
„Svätý, svätý, svätý Pán zástupov, plné sú nebesá a zem  
slávy tvojej.“  
Z gr. prel. AB.

## Obraz boží.

*Svätý Ján Damascenský.*

Človek je na boží obraz a podobnosť božiu. To je zjavené, lebo tri veci sú vlastné jeho rozumnej a rozumovej duši: a to rozum, myseľ a duch, ako v božskej prirodzenosti Otec, Syn a Duch svätý. Lebo Otec je Otec a nie Syn a Syn že Syn a nie Otec a Duch je Duch svätý a nie Syn alebo Otec, podobne rozum je rozum a nie slovo, slovo je slovo a nie duch a duch je duch a nie slovo alebo rozum. Tieto teda nemiešajú sa jednotou ani nedelia sa počtom. Lebo troje tvoria jedno a jedno sa rozlišuje v troje, tej istej prirodzenosti a podstaty a večne jestvujú vzájomne. Z gr. prel. AB.

## Vôľa najsvätejšej Trojice.

*Svätý Ján Damascenský.*

Boh a Otec všetkých chce ako Otec alebo ako Boh? Keď ako Otec, iná bude jeho vôľa než Synova; Otec totižto nie je Synom. Keď ako Boh, Boh naozaj i Syn aj Duch svätý; vôľa teda je prirodzenosti čiže prirodzená; a ty teda takto uvažujúc, spýtaj sa: Boh všetkých ako Otec prijal krv Jednorodného alebo ako Boh? Ak totiž ako Otec, iná bude vtedy jeho schopnosť a činnosť ako Synova; Otec nie je totiž Synom. Ak však ako Boh, Boh je i Syn i Duch svätý; teda krv Jednorodného, jedného z najsvätejšej Trojice, prijala sama svätá Trojica ako Boh. Z gr. prel. AB.

## Najčistejšia Panna.

*Svätý Augustín:* Len svätá Panna Mária, u ktorej už úcta k Pánovi zabraňuje akúkoľvek zmienku o hriechu, (vieme totiž, že sa jej dostalo preveľa milostí na premoženie každého hriechu, lebo si zaslúžila počať a porodiť toho, o ktorom vieme, že nemal hriechu) by bola výnimkou, ak by sme shromaždili všetkých svätých božích a svätice božie, ktorí tu žili, a pýtali by sme sa ich, či boli bez hriechu. Myslím totiž, že všetci by nám odpovedali, ba jednotne volali s Jánom (1, 8): „Ak by sme povedali, že nemáme hriechu, klamali by sme seba samých a nebolo by v nás pravdy.“

*(De natura et gratia, cap. 36.)*

*Svätý Hieronym:* Mnohé záslužné ctnosti ju krášlili, od darov Ducha svätého bola nad sneh belšia, vo všetkom predstavovala holubičiu jednoduchosť, lebo všetko,

čo sa v nej dialo, bolo sama čistota a jednoduchosť, sama pravda a milosť, sama spravodlivosť a milosrdenstvo. Bola nepoškvrnená, lebo skaza sa jej v ničom nedotkla.  
(*De Assumpt. B. V., X. epist. 10.*)

**Svätý Bonaventura:** Patrilo sa, aby Zástupkyňa ľudského pokolenia nemala nijakého hriechu, ktorý by fažil jej svedomie. Počul som, že i sama komusi zjavila, že srdce jej po celý život nič nevyčítalo. Veď sa i slušalo, aby blahoslavená Panna Mária, ktorá z nás sňala potupu, tak premožla diabla, aby mu ani v najmenšom nepodľahla. Preto Bernard aj Augustín vykladá Gen. 3, 15: „Ona pošliape hlavu tvoju“ o nej; ak totiž moc pokúšať je diablovou hlavou, nuž nijaký vplyv nemal vstup a miesto v mysli Panny, a takto bola nedotknuteľnou pred smrteľným aj všedným hriechom. Slušalo sa aj to, aby tá, čo sa natoľko zaľúbila Najvyššiemu, že sa stala jeho Snúbenicou a Matkou jednorodného Božieho Syna, bola v mysli taká nepoškvrnená, ako na tele neporušená. Ak teda bl. P. Mária je Orodovnica hriešnikov, sláva a koruna spravodlivých, Božia Snúbenica, obzvláštny prísytok Syna a spočinutie celej Trojice, — toto je koreň, prečo zo zvláštnej milosti božej hriech u nej nemal miesta.

Bohorodička povedala *svätej Brigite*: Je pravda, že som bola počatá bez dedičného hriechu a nie s ním; lebo ako môj Syn a ja sme nikdy nezahrešili, tak nebolo vznešenejšieho manželstva, ako to, z ktorého som sa narodila.  
(*Revelat. lib. VI., cap. 49.*)

**Svätý Augustín:** Radostne teda povedzme svätej Panne, Matke nášho Pána Ježiša Krista: povedzme jej bez ostychu: Napájaj, Matka, Krista, nášho Pána a Chlieb náš. Živ chlieb, čo s neba prichádza a v jasliach je položený, ako by bol potravou pre prosté zvieratká. Nadáaj toho, čo fa urobil vhodnou, aby mohol byť v tebe, čo ti pri počatí priniesol dar plodnosti a pri narodení neodobral dar panenstva, toho, čo si už pred narodením vyvolil život, z ktorého sa mal narodiť, aj miesto, na ktorom sa mal narodiť, i deň, v ktorý sa mal narodiť.  
(*De Nativ.*)

**Svätý Metod:** Ten, čo naplnia nebo a zem, ktorému patrí všetko, čo sa hýbe a jestvuje, ten potreboval teba, Matka. Ty si totižto umožnila Bohu vtelenie, ktoré predtým nemal; mocného si obliekla telom ako by do príslušných šiat. Oslavujeme ňa, Matka Božia, služobnica, ktorej dlhuje ten, čo všetkým dáva; Bohu totiž všetci dlhujeme, ale tebe on sám je dlžný.

(*Orat. de Purif. B. V.*)

**Svätý Bernard:** Jeden muž a jedna žena nám síce veľmi uškodili, ale, bohuďaka, všetko dali do poriadku zas jeden muž a jedna žena, pravda, nie bez prehojných

milosti. Ani dar sa nerovná prečinu, lebo veľkosť dobrodenia prevyšuje cenu trestu. A takto najmúdrejší a najvznešenejší umelec nerozbil, čo už bolo nalomené, ale celkom užitočnejšie uspôsobil, a to tak, že nám miesto starého Adama utvoril nového a Evu preliat v Máriu. Bol by postačil aj Kristus, ako nám i dneska môže celkom postačiť, ale nebolo človeku dobre samotnému. Lepšie sa hodilo pre naše vykúpenie oboje pohlavie, lebo pri našom zahubení bolo tiež oboje.

## O pokore.

I. I. Olier.

Treba milovať pokoru, nech už prichádza odkiaľkoľvek a nech sa s ňou stretne hocikde. Načím ju milovať nielen na tomto svete, ale aj na druhom; nielen na zemi, ale aj v nebi. Napríklad máme sa uspokojiť s poníženým miestom, ako to radí Spasiteľ, ktorý je príkladom lásky k pokore.<sup>1</sup> Ba natoľko máme milovať ponížené miesto, že si ho máme žiadať aj v nebi.

To však neznamená, že máme byť najmenší v láske k Bohu alebo Iahostajní k dokonalosti; ani nesmieme hovoriť s lenivými: Stačí, keď sa môžem k nej dostať. Títo sa preto ani neusilujú byť podobní veľkým svätcom. Pre takto smýšľajúcich to znamená: vystaviť sa nebezpečenstvu, že sa tam nikdy nedostanú. Naopak, treba tak milovať Boha, ako si to on žiada, a máme mu verne slúžiť, aby sme dosiahli slávu a blaženosť, ktorá je nám pripravená.

Veľmi opovážlivo by konal ten, kto by spáchal hriech len preto, aby bol ponížený; podobne ten, ktorý by nevykonal dobro len preto, aby bol v nebi menší, konal by nespravodlivo. Hovorím to pre toho, ktorý sa pozerá na pokoru, ako sama v sebe je. My máme vždy milovať pokoru, pravda, nesmieme konať veľké činy (aby sme boli chválení) a pritom brániť svoju pokoru.

Pýcha je veľmi šikovní, lebo len čo jej prekazíme vchod s jednej strany, dobýva sa s druhej strany; len čo sa nám podarí udusiť jej túžbu po sláve na tomto svete, robí si na ňu nároky na druhom svete; len čo sa jej znepáčia veci hmotné, žiada si nasýtiť sa duchovnými a milosťou. Len čo sme zvíťazili nad túžbou, dychtiacou po počtách a milujúcou storočné bohatstvá, kedy nás viedla pýcha, hneď nás povzbudzuje k hľadaniu počty a slávy v milosti; žiada si byť povýšená duchom; hľadá mimoriadne dary, názeranie, milosti, slovom mimoriadne dary a takto hľadá vždy iba svoju veľkosť.

A ak sa nám podarí zmariť túto dychtivosť alebo aspoň jej vyhnúť a ak poznáme cieľ pýchy, hneď si

<sup>1</sup> Recumbe in novissimo loco (Luc. 14, 10).

nájde iný cieľ, túži po inej pocte, vyššej — dychtí po vyššom mieste v nebi. Ten, ktorý sa vyzná v pravde, nie je presiaknutý pýchou. Ale často sa stáva, že milujeme pokoru tu na zemi, aby sme boli pyšní, dúfajúc skrže takýto prostriedok dosiahnuť povýšenosť v nebi, vediac, že pokora na zemi je semienko povýšnosti v nebi. A podľa toho riadime aj svoje skutky, radujúc sa zo svojej farizejskej pokory. V zárodku je to však duch pýchy, ktorý hľadá vždy a vo všetkom svoju slávu, svoje „ja“, nech je to už kedykoľvek a kdekoľvek.

No ozajstná pokora pokladá sa za nič tak pred sebou ako aj pred inými. Žiada si byť ničím, chce byť skrytá, praje si byť neznámou a trpieť pre svoju ničotu.<sup>2</sup>

Usilujme sa vidieť vo všetkom Krista a nie seba, zbúrajme svoje „ja“ a oblečme sa do Ježiša Krista, aby sme sa videli v ňom. Ten, ktorý nám dá túžbu a lásku umŕtvovať samých seba; ktorý nám pomôže zrieť sa samých seba, pracujúc iba na umŕtvení vlastného ducha a vlastnej vôle v každom prípade, ten tiež nám dá život tichý, v duchu umŕtvených náklonností, takže ani rozum ani vôľa nekonajú pre seba, ale naopak, spolupracujú s Duchom svätým, ktorý posilňuje.

Takto sa skutočne vyprázdňujeme, aby sme žili a kráľovali v Bohu, a to preto, že Boh miluje pokornú dušu, v nej rozšíri svoje panstvo a v nej kráľuje, takže má v takej čistej duši absolútnu slobodu, koná podľa svojej vôle. Najmä má veľkú záľubu v obete, prinesenej dobrovoľne na oltár, aby bola božsky strávená.

Preložil: Fr. R., OP.

## *Kto opúšťa Cirkev, nedôjde odmeny Kristovej.*

*Svätý Cyprián.*

Snúbenica Kristova nemôže cudzoložiť, je neporušená a cudná. Pozná jeden dom a vo svätej hanblivosti chráni svätosť jedného lôžka. Ona nás zachováva pre Boha a synov, ktorých zrodila, určuje pre kráľovstvo (večné). Ktokoľvek sa oddeľuje od Cirkvi a spája sa s cudzoložnicou, oddeľuje sa od prisľubení Kristových, a kto opúšťa Cirkev Kristovu, nedôjde odmeny Kristovej. Taký je cudzincom, hanebníkom, nepriateľom. *Nemôže mať Boha za otca, kto nemá Cirkev za matku.* Ak sa mohol zachrániť ten, čo bol mimo korábu Noemovho, zachráni sa aj ten, čo je mimo Cirkvi. Pán u Matúša napomína a hovorí: „Kto nie je so mnou, je proti mne, a kto neshromažďuje so mnou, rozhadzuje.“ Kto ruší pokoj a svornosť Kristovu, koná proti Bohu. Kt šhromažďuje mimo Cirkvi, Cirkev rozhadzuje. Pán hovorí: „Ja a otce jedno sme.“ A svätý Ján vo svojom

<sup>2</sup> Ama nesciri et pro nihilo reputari. (Imit. Christi.)

prvom Liste o Otcovi, Synovi a Duchu svätom píše: „A tí traja sú jedno.“ A nájde sa taký, kto by veril, že by sa jednota Cirkvi, ktorá pochádza zo sily božej ktorá väzí v nebeských tajomstvách, mohla roztrieštiť rozporom rozchádzajúcich sa srdc? Kto sa tejto jednoty nedrží, nedrží sa ani zákona božieho, nemá viery v Otca a v Syna, nemá ani života a spásy. Prel. Fr. Privara.

## ŽIVOT.

---

### *Na cestu kajúcnosti.*

Milo padne človeku čítať zprávy, v ktorých sa dozvie o mohutnom vzraste slovenského ducha. Pán Boh je k nám naozaj žičlivý, až veľmi štedrý, preto za všetko mu ďakujeme. Za takéto úprimné poďakovanie pokladám aj reč pána ministra m. s. poslanca Júlia Stánu, ktorú povedal v Sneme Slovenskej republiky 4. októbra t. r. Číslice a fakty, ktoré uviedol pán poslanec, očividne dokazovali úžasnú súcosť tvorivosti ducha slovenského na úslni Pánom Bohom danej slobody. Po jeho skvelej reči prehovoril pán poslanec A. Macek. Jeho reč cituje Gardista (roč. VI, č. 225) s patričným komentárom. Poznámky Gardistu pod titulom: *Nielen hmota*, sú vonkoncom zaujímavé, je to tuhý nápoj z roha hojnosti vyznania a priznania tohto denníka, preto si dovoľujeme ich prepísať.

Po ňom (po Stanovi) prihlásil sa k slovu posl. Alojz Macek a, nadviažuc na slová posl. Stana, hneď na začiatku povedal takéto pozoruhodné vety:

„Investovali sme mnoho do hmoty, ale tieto investície sa staly dnes problematickými. Potrebné je sledovať všetko s otvorenými očami. Ukazuje sa, že sme málo investovali do duchovného uspokojenia a preto sme povinní pre budúcnosť vyvodit' dôsledky.“

Gardista k tomu dodáva:

Hm...

Nezdá sa vám, že tu poslanec Macek trafil klínce po hlave?

Naozaj!

Koľko z toho, čo sme si takto usilovne vybudovali, na čo sme boli takí hrdí, pri terajšom nesmyselnom ničení rozrumily zločinecké ruky? Koľko mostov, verejných budov a iných objektov bolo poškodených atď. atď.? Koľko energie, koľko národného majetku tu vyšlo nazmar a prečo?

Ťažká odpoveď.

To všetko sa ešte len dozvieme.

Ale jedno — po tejto trpkkej skúsenosti — vieme už dnes.

Bezpečne vieme, že nestačí budovať len tunely, cesty, mosty a iné také veci. Treba zároveň pamätať aj na slovenského človeka.

A zas: nie na jeho osobné, hmotné pohodlie, ALE NA JEHO DUŠU. Túto dušu treba najprv vybudovať, vystužiť, aby si uvedené veci vedela náležite vážiť a keď treba i brániť.

Áno.

Našou veľkou chybou bolo, že sme to často robili naopak.

Investovali sme do hmoty, zabúdajúc na duchovné veci.

A toto, táto naša jednostrannosť sa nám dnes pomstí...

Toľko Gardista.

Zaznamenávame to preto, lebo aj tuná bola zdôraznená u nás tak často gniavená hierarchia hodnôt.

Müller.

### *Inter arma silent musae ...*

Toto porekadlo vyrástlo zo životnej skúsenosti, a storočia potvrdili, že vojna je nepriateľom kultúry. U nás sme videli, najmä v posledných rokoch, že my, Slováci, chceli sme byť výnimkou. Aspoň takýmto dojmom pôsobily na človeka zprávy viacerých novín a časopisov. Touto výnimkou oháňal sa kde kto, no len preto, že skutočnosť vojny bola od nás ďaleko.

Lež Božia Prozreteľnosť poslala na nás aj túto skúšku. Voľky-nevoľky musíme uznať, že pravidelné pracovné tempo je prerušené. Nezvyčajné mlčanie potvrdzuje, že zbrane ohlušujú výkonnosť ducha, ba fyzicky nedožičia mu ani slovička. Kdesi je to zaseknuté. Neviditeľná ruka vyrazila mnohým pero z rúk, úsilia a plody ducha prikrýva hmla dymu zo všelijakých zbraní, každý myslí iba na to, ako si zachrániť holý život. Lež čo je to holý život? Budeme spokojní, keď si zarobíme na šaty, na chlieb a keď budeme mať kde bývať? Nič inšie človek nepotrebuje? Hej, je to oblasť duševná, kultúrna, na ktorej môžeme postaviť život človeka dôstojný, a tomu prekáža vojna, preto mlknu struny citov duše a jej rozumového uvažovania, a preto je zle.

Len v hĺbinách spomienok si uvedomujeme, ako to bývalo dobre, keď Svrchovaný Duch vládol našej duši, nášmu telu, keď my aj celé ľudstvo malo prostredníctvom Cirkvi svätej vyrovnaný pomer s Bohom. Porušenie tohto pomeru umŕtvuje šťastie človeka, a k tomu dopomáha aj vojna.

No keď zbrane nositeľom kultúry vyrazily perá z rúk, nevyrazily im svätý ruženec, modlitbu, ktorou všetci môžeme upíeť k božiemu milosrdenstvu o zmilovanie.

Müller.

## Zažehnávanie satana a odbojných anjelov,

uverejnené na rozkaz pápeža Leva XIII.<sup>1</sup>

### Modlitba k svätému Michalovi, archanjelovi.<sup>2</sup>

Presláune knieža nebeských vojsk, svätý Michal, archanjel, bráň nás v boji, proti kniežatstvám a mocnostiam, proti vládarom temnosti tohto sveta, proti zlým duchom pod nebesami.<sup>3</sup> Príď na pomoc ľuďom, ktorých Boh stvoril na svoj obraz a na svoju podobnosť, a vykúpeným za takú veľkú cenu z diabolského tyranstva. Teba svätá Cirkev actieva ako svojho strážcu a ochrancu, teba, ktorému Pán sveril vykúpené duše, aby si ich voviedol do nebeského štastia. Zapisahaj Boha pokoja, aby pod našimi nohami rozdrvil satana, žeby mu odňal všetku moc držať ešte zajatých ľudí a škodiť Cirkvi. Prednes Najvyššiemu naše modlitby, aby čo najskôr sostúpilo na nás Pánovo milosrdenstvo; a ty sám uchop starého hada, ktorý nie je nik iný ako diabol alebo satan, a sputnaného hoď ho do priepasti, aby už viacej nezvádzaľ národy.<sup>4</sup>

### Zažehnávanie.

V mene Ježiša Krista, nášho Boha a Pána, s orodovaním nepoškvrnenej Panny Márie, Božej Matky, svätého Michala, archanjela, svätých Petra a Pavla a všetkých svätých (a opierajúc sa o posvätnú vážnosť svojho kňazského úradu)<sup>5</sup> začíname s dôverou odrážať útoky a lesti diabla. Žalm 67 (modlíme sa ho stojačky).

Nech ustane Boh, že sa rozpŕchnu jeho nepriatelia; a od jeho tváre utečú tí, ktorí ho nenávidia.

Ako zaniká dym, tak nech zaniknú; ako topí sa vosk od ohňa, tak nech zahynú hriešnici od božej tváre.

V. Hľa, kríž Pánov, zutekajte nepriateľské mocnosti.

R. Zvítazil Lev z Judovho pokolenia, Dávidov potomok.

<sup>1</sup> Preložené z francúzštiny, keďže nemáme naporúdzi latinskú pôvodinu.

<sup>2</sup> Táto modlitba, složená na zahnanie zlého ducha, môže ochraňovať rodinu aj spoločnosť pred veľkým zlom, najmä, ak sa ju dakto vrúčne modlí, a to aj obyčajní veriaci. Použijú ju zvlášť vtedy, keď môžu predpokladať činnosť diabla, prejavujúcu sa či už zlobou ľudí či pokušeniami, chorobami, nečasom, všelijakými pohromami.

<sup>3</sup> Ef. 1.

<sup>4</sup> Zjav. 20.

<sup>5</sup> Čo je v zátvorkách, vravia len kňazi.



V. Pane, nech tvoje milosrdenstvo je nad nami.

R. Ako sme dúfali v teba.

Zažehnávame Ťa, nečistý duch, či si už satanská moc, nepriateľský vpád pekelného protivníka, légia, diabolská spoločnosť a sekta, v mene a mocou nášho Pána Ježiša † Krista, buď vyrvaný a zutekaj z božej Cirkvi, od všetkých, stvorených na boží obraz a vykúpených predrahou krvou božského Baránka †. Neopovažuj sa viacej, Istivý had, klamať ľudské pokolenie, prenasledovať božiu Cirkev a vyvolených božích mlátiť a osievať ako pšenicu †. Nech ti rozkáže najvyšší Boh, ktorému vo svojej veľkej pýche chceš sa ešte vyrovnáť, ktorý chce, aby všetci ľudia boli spasení a prišli k poznaniu pravdy.<sup>6</sup> Nech ti rozkáže Boh Otec †. Nech ti rozkáže Boh Syn †: Nech ti rozkáže Boh Duch svätý †. Nech ti rozkáže velebný Kristus, večné Slovo Boha, telom učinené †, ktorý pre spásu nášho pokolenia, tvojou závisťou znivočeného, uponížil seba samého a bol poslušný až na smrť;<sup>7</sup> ktorý svoju Cirkev postavil na pevnej skale a vyhlásil, že pekelné brány ju nikdy nepremôžu a že s ňou bude po všetky dni až po skončenie sveta.<sup>8</sup> Nech ti rozkáže sviatosť kríža † a sila všetkých tajomstiev viery †. Nech ti rozkáže vznešená Božia Matka Panna Mária †, ktorá od prvej chvíle svojho nepoškvrneného počatia svojou pokorou rozdrvila tvoju úžasne pyšnú hlavu. Nech ti rozkáže viera svätých apoštolov Petra a Pavla a ostatných apoštolov †. Nech ti rozkáže krv mučeníkov a dobročinné orodovanie všetkých svätcov a svätíc.

Preto, zlorečený drak a každá diabolská légia, zapri-saháme Ťa skrze Boha † svätého, skrze Boha, ktorý tak miloval svet, že svojho jednorodeného Syna dal, aby nikto, kto v neho verí, nezahynul, ale mal život večný;<sup>9</sup> prestaň podvádzat ľudské stvorenia a im nalievať jed večného zatratenia; prestaň škodiť Cirkvi a klásť osídla jej slobode. Straf sa, satan, vynálezca a učiteľ všetkého klamu, nepriateľ ľudskej spásy. Zrob miesto Kristu, v ktorom si nenašiel nič zo svojich diel; zrob miesto Cirkvi, jednej, svätej, katolíckej a apoštolskej, ktorú sám Kristus získal svojou krvou.

Pokor sa pod mocnou rukou Boha; zachvej sa a zutekaj, keď vzývame sväté a strašné Ježišovo meno, pred ktorým sa peklo trasie, ktorému sú podrobené Sily a Mocnosti a Panstvá; ktoré Cherubi a Serafi jednostaj-

<sup>6</sup> 1 Tim. 2.

<sup>7</sup> Filip, 2, 8.

<sup>8</sup> Mat. 28, 20.

<sup>9</sup> Ján 3, 16.

nými chuálami zvelebujú a volajú: Svätý, Svätý, Svätý Pán, Boh zástupov.

V. Pane, vypočuj moju modlitbu.

R. A moje volanie nech k tebe príde.

V. Pán s vami.

R. Aj s tvojím duchom.

#### Modlitba.

*Boh nebies, Boh zeme, Boh anjelov, Boh archanjelov, Boh patriarchov, Boh prorokov, Boh apoštolov, Boh mučeníkov, Boh vyznavačov, Boh panien, Boh, ktorý máš moc život dať po smrti, odpočinok po práci, keďže niet iného Boha okrem teba a iba ty to môžeš mať, Stvoriteľ všetkých viditeľných aj neviditeľných vecí, ktorého kráľovanie nemá konca, pokorne prosíme tvoju slávu Velebnosť, aby nás ráčila každej moci, nástrahy, lži a zloby pekelných duchov mocne zbaviť a zachovať nás neporušených. Skrze Krista, Pána nášho. Amen.*

*Od úkladov diabolských, vyslobod nás, Pane.*

*Aby si ráčil udeliť svojej Cirkvi bezpečnosť a slobodu, žeby ti mohla slúžiť; teba prosíme, vyslyš nás.*

*Aby si ráčil pokoriť nepriateľov svätej Cirkvi, teba prosíme, vyslyš nás.*

(Svätenou vodou pokropíme miesto, na ktorom sú.)

#### Rilke v pravom svetle.

Hubert Becher v Mníchove vydal dôkladný a kritický rozbor „Die Religiosität und Mystik Rainer Maria Rilkes“ v Zeitschrift für Aszese und Mystik, Zeitschrift für Katholische Theologie (cez vojnu spojené; 19. roč., 69. sväzok, 1944, sošit 3/4, v októbri), v ktorom dokázal pádne protikresťanské stanovisko Rilkeho; cituje priamo (96, 1. c.) jeho doslovné vyhlásenie: „Ich bin seit Cordoba von einer beinahe rabiaten Antichristlichkeit.“ Ostatne v tom nebol originálny. Rilke mimo nepatrného a nedokonalého poznania kresťanstva zo školy ďalej nič o ňom nevedel a neusiloval sa o to ďalej; ale zato hovel zaslepene odporu svojho veku proti kresťanstvu a najmä katolíctvu, a to najnižšieho radu. Po istú mieru neodolal svetlému zjavnému svätého Františka z Assisi, ale ubránil sa urputne jeho úplnému vplyvu; na svätej Terézii z Avily nič necenil. Domnelú (a preto nepravdivú) „mystiku“ svojich mladých rokov neskôr sám výslovne zaprel. Neuznával rozdiel medzi (mravným) dobrom a zlom (opakovanie *Nietscheho*) a preto zapieral potrebu sprostredkovateľa a smierovateľa medzi človekom a Bohom. To, čomu Rilke hovorí „Gott“, je mu len temnosť, mlčanie, ticho a bezmenosť. Becher výslovne (na udanom mieste str. 105) pripomína: Diabolus est simia Dei; napísal doslovné (tamtiež): „Nur diese dä-

monische Wendung scheint uns den ganzen Rilke zu erklären", tot. hybris (namyslenosť). Rilke nielen ateisticky, ale aj priamo antiteisticky neuznáva Stvoriteľa sveta, ale jeho „Gott“ vzniká postupne s rozvojom vesmíra. Becher konštatuje u Rilkeho priamo diabolizmus a napísal o ňom doslovne: „Sein dämonischer Geist ist starr und kann nur Starrheit geben und lehren.“ Vo svojich básňach používa často masívne, ba aj obscénne slová; to nie je poézia. Posledné slová, ktoré Rilke napísal ceruzou pred svojou smrťou, boli: „Aber die Höllen“ (Becher 106). *Nietzsche* mal azda vo svojej progresívnej paralýze pred smrťou intervallum lucidum. Becher napísal, že len vnútorná duševná príbuznosť kritikov viedla k neprekonateľnému preceňovaniu tohto básnika, ktorý bol aj s umeleckého stanoviska jednostranný a nevyrovnaný. A skutočne, slovné celky nie sú ešte básne a neexistuje umenie bez mravnosti; dokonca nie proti mravnosti.

Ako ľudia nemôžeme súdiť o konečnom osude Rilkeho. Mohol dušu zachrániť čo aj v poslednom okamihu; ale po sebe zanechal také dielo, že musíme ho odsúdiť. Mám za zlé katolíkom nevážne stanovisko v tom prípade. „Kto neshromažďuje, ten rozptyľuje, a kto nie je pri mne, ten proti mne je.“ Kde je potom priamy a zlobný výslovný rúhač? Mníška soror *Thomasia a pauperulo Jesulo* (vom armen Kinde Jesus), v pozoruhodnom svojom diele „Rhythmus der Geschlechter“ (r. 1923) má tiež malú zmienku o Rilke, ktorá je typicky bezhlavá. Autorka stanovila istý teologický pochop v porovnaní s rastlinstvom, a tu myslí, že už Rilke na voľačo podobné prišiel vo svojej zmienke o fige; cituje tam niekoľko jeho slovíčok o kvete figy, ktoré sú celkom banálne a s ohľadom na vecnú stránku priamo nesprávne. Kvetenstvo figy je aj so stanoviska teoretickej biológie a prírodnej filozofie neobyčajne znamenitý prípad; ale Rilke o tom nemal ani najmenšieho tušenia. To je veľmi názorný príklad síce len povrchnosti, ale výrečnej. Preto Becherov článok je veľmi záslužný, hoci v tomto prípade každý správny katolík má sám prísť na správne posúdenie celého tohto prípadu. Slepota ranení by boli trocha ospravedlnení; ale tí nie sú tiež na to súci, aby sme ich brali vážne.

Dr. J. F. Babor.

### Losskij.

V našich dňoch zafahuje do slovenskej literatúry prof. N. Losskij zbytočne rozličné bludy, už dávnejšie prekonané, napr. pochybnú domnienku, že ľudské duše boli kedysi dávno všetky odrazu stvorené a že sa pri narodení (lepšie počatí) spájajú s jednotlivými telami (v zárodku). Podobný názor mal *Platón* a po ňom najmä nesmyselným spôsobom *Origenes*. Cirkev tento blud od-

súdila slovami: Si quis fabulosam animarum pra-existentiam... asseruerit anathema sit (Concilium Constantinopolitanum II. 553). Podobne aj pápež svätý *Lev Veľký*. Praexistenciu duši tvrdí tiež *talmud* (teste A. Rohling: „Der Talmud-Jude“ neue Ausgabe 51).

Dr. J. F. Babor.

### *Schleich.*

Slávny nemecký chirurg *Schleich* sa zaslúžil o svoj odbor mimo iného aj takzvanou „Schleichovou infiltráciou“; je to kožná alebo podkožná injekcia veľmi slabého roztoku kokainu alebo len čirej čistej vody. Kokain je špecifický liek proti bolestiam („anaestezuje“, tlmi aj pocity vôbec) a pôsobí chemicky; čistá voda pôsobí fyzikálne na nervy tiež mierne odcitlivujúcim spôsobom (účinkom). Touto metódou bol výborne uľahčený celý rad rozličných drobných operácií, takže sa stal skutočne dobrodincom ľudstva. Lež raz mu do hlavy vošly skutočne čudné myšlienky a r. 1925 vydal dosť objemnú knihu „o ľudskej duši“. Má živý sloh a uvádza dosť pôsobivých príkladov, takže sa mu podarilo veľa ľudí oklamať. *Schleich* vo svojom spise tvrdí, že ľudská duša je obdarená rozličnými podivnými mohutnosťami a silami, ktoré sú síce prirodzené a len prirodzene pôsobia, ale veľa ráz tak nápadné účinky pôsobia, že ich ľudstvo pokladá za zázraky. Uznáva historičnosť Kristových zázrakov, lež tvrdí, že to nie sú zázraky, ale len prirodzené úkony, spôsobené prirodzenými znalosťami a prirodzenými úkonmi Kristovými, hoc aj nie dennými zjavmi. Ale nič z nadprirodzeného radu, ktorý pre neho (*Schleicha*) nejestvuje. Tvrdí však ustavične, že všetkých podobných skutkov (ako Kristus) je principiálne schopný každý človek, a všetky nespočítateľné zázraky katolíckych svätcov a svätíc sú mu síce historické, ale tiež len prirodzené zjavy. Stačí iba silná vôľa, a každý človek môže robiť „zázraky“. Blud podobný rozličným nesmyslom indickým. No *Schleich* sám, pravda, nijaký takýto „zázrak“ nikdy nespravil. Nechcel? A prečo nie? Bol by býval svoju tézu prakticky dokázal.

Dr. J. F. Babor.

## LITERATÚRA.

H. PINARD DE LA BOULLAY, SJ: *Ježiš a dejiny*. Vydal Posol Božského Srdca Ježišovho v Trnave 1944, str. 231, broš. 40 Ks, viaz. 55 Ks. Konferenčné reči v parížskom Notre Dame, ktorých duchovným otcom je P. Lacordaire, OP, znamenajú pre náboženský duchovný život francúzsky takú obnovu, bez ktorej súčasná náboženská úroveň Francúzska je skoro nemysliteľná. Od čias P. Lacordaire prednášali tam India hlbokého umu

ako aj majstri slova, ktorí svojim poslucháčom osvetľovali tie pravdy, ktoré boli najčasovejšie a najnaliehavejšie. Aj tieto konferencie P. de la Boullaya sú živýra ohnivkom na duchovnej reťazi notredámskych aktuálnych štúdií z roku 1929. Rečník si vyvolil jednu z najnovších vedeckých disciplín — porovnávaciu vedu —, pomocou ktorej v dejinnom svetle líči poslanie Krista ako Spasiteľa sveta. Táto kniha je novinkou v našej spisbe a našej inteligencii otvorí nový svet nazerania na svätú osobu Spasiteľovu. — im.

*ORATE FRATRES. Modlitebná knižka Spoločnosti Božieho Slova.* Nákladom Misijného domu v Nitre 1944, str. 551, viaz. 45 Ks. V knihe sú shrnuté premožené cirkevné modlitby a pobožnosti, prispôsobené rehoľnému duchu Spoločnosti Božieho Slova. Nakoľko v slovenčine predbežne nám chýba preklad celého rímskeho misála, táto kniha posluží tým, čo s Cirkvou chcú sa modliť. Medzi mnohými pobožnosťami načím si všimnúť pobožnosť na česť svätého Cyrila a Metoda, ktorá by sa mala zaviesť po našich chrámoch aspoň cez oktávu sviatku našich slovenských vierozvestov. — im.

*Dr. HEINRICH LÜTZELER: Úvod do filozofie umenia.* Vydala Matica slovenská v Turč. Sv. Martine 1944, str. 210 a 6. hlbokotlač. ilustrácií, viaz. 66 Ks. Je to kniha — povedal by som — pre laikov vo filozofii alebo určitého filozofického systému. Autor chce čo najjednoduchšie vysvetliť, „čo robí umenie umením“. Na túto otázku zvykli sme hľadať so stanoviska filozofického, najmä metafyzického, odhliadnuc od vzťahu umenia k náboženstvu. No laik dosť často nevyzná sa v týchto disciplínach a jednako má smysel pre umenie. Lützelner na tomto základe pokúša sa vyriešiť veľmi široký problém: čo tvorí umenie umením, aby moderný človek mal pevný prirodzený bod, s ktorého by hľadel na bežné názory o tejto otázke. Pre slovenskú spisbu Lützelnerova kniha je veľkým prínosom, lebo u nás otázka umenia ako aj vedy všeobecne môže byť správne riešená iba tak, ak prijímeme dedičstvo ducha svetových kapacít. Radšej cudzie a dokonalé, ako vlastné a na nič nesúce. — im.

*P. PETER SCHMITZ, SVD: Mladík a dievča pred rozhodnutím.* Vydalo Misijné knihkupectvo v Nitre 1944, str. 79. Proti „modernému vecnému“ shodnocovaniu pohľavia podáva autor „katolícke vecné“ stanovisko, ktoré je najprirodzenejšie, najkrajšie a najsprávnejšie. O tejto téme v tomto čísle Smeru má krásnu štúdiu MUC. Stercula. Naša mládež rozhodne musí poznať katolícke stanovisko k sexu a k erosu. Preto za tento vzácny dar slovenskej mládeži Misijnému knihkupectvu sme poďační. Želáme si iba to, aby si knižočku mládež prečítala a podľa nej žila. — im.

# S M E R,

revue pre duchovný život.

*Rediguje*

*prof. Dr. Inocent Müller, OP.*

ROČNÍK IV.

Vydáva dominikánska edícia VERITAS.

Trenčín 1944.

# OBSAH:

## CESTY.

- SVÄTÝ AUGUSTÍN: Boha ani vonkajšími ani vnútornými smyslami nenájdeš 241.
- Dr. JOZEF F. BABOR: O transmutácii organizmu 33, 79, O transformizme ústrojencov. I. Literárny prehľad 114, II. 163, 225, 312, Pluralitas formarum 364, Zvláštne prípady transformizmu živočíchov 440.
- Dr. ŠTEFAN BARNÁŠ: Človek a jeho bolesť 13.
- Dr. JOZEF BÚDA: Sviatky duchovosti 146.
- J. CALVET: Základný postoj k pravde 26.
- Dr. ŠTEFAN DUBRAVEC: Prečo celé ľudské pokolenie pochádza od Adama a Evy? 202.
- RICHARD EGENTER: Sloboda lásky dieťaťa 354.
- P. AQUINAS GABURA, OP: Realizmus svätcov 49.
- P. RICHARD GRÄF, CSSp: Buď vôľa tvoja 165.
- LÉONCE de GRANDMAISON: Podmienky pobožnosti 17, Písmena a duch pobožnosti 72, Pobožnosť a skutky pobožnosti 108, Viera a skutky 156, Skutky bohopocty 196, Skutky telesného milosrdenstva 261, Asketické úsilie 349, Obrátenie a duchovný pokrok 434.
- BLAH. LUDOVÍT GRIGNON, OP: Praktické a účelné pokyny pre tých, ktorí túžia po dokonalosti 411.
- JÁN HARANTA: Z úzkosti času 385.
- MARCEL HORNIÁK, SS: Prírodné vysvetľovanie duchovného života? 56, Zdvorilosť a nábožnosť 100, Cirkev na vážkach 416.
- PIERRE CHARLES: In mensuram aetatis plenitudinis 160.
- Dr. MAX. CHLADNÝ HANOŠ: Mystika volá 403.
- P. MAG. R. GARRIGOU-LAGRANGE, OP: Pravidelný duchovný pokrok a denné sväte prijímanie 337, 386.
- FRANTIŠKA LECHNEROVÁ, zakladateľka Kongregácie Dcier božej Lásky 361.
- Dr. JOZEF LIGOŠ: Kresťanská dokonalosť ako organický celok 216, 267.
- TICHOMÍR MIKO, FSC: Vít Fontgalland 303.

- Dr. INOCENT MÜLLER, OP: Kristom vykúpený človek 3, Povaha nadprirodzeného života I. 51, II. 97, Milosť posväcujúca 151, Spojenie duše s najsvätejšou Trojicou 193, Výkonné nástroje nadprirodzeného života 252, Milosť pomocná a dôležitosť prítomného okamihu 289, Kristus Ježiš, náš Prostredník 343, Kristus Veľkňaz 394.
- Dr. MICHAL MYSLAVSKÝ: Zapri sám seba 120, Dobrá rada nad zlato 357.
- FRIDRICH OSUSKÝ, SJ: Význam zjavenia tajomstva najsvätejšej Trojice 245, 294.
- Dr. JURAJ RAJEC: Tragika svetla 23, Smysel utrpenia 77.
- T. M. RASLAVSKÝ, FSC: Ján de la Salle 256.
- REDAKTOR: Ideme k Otcovi 1.
- Dr. JURAJ ŠIMALČÍK: Na 85. výročie lurdských zjavení 7, 66.
- SVATÁ TERÉZIA JEŽIŠKOVA: Pieseň o svätej tvári 145.
- FELIX ZAHOREC, SJ: Mária, Cirkev, duša 206.

## NAŠE NÁDEJE.

- MILKA GABOROVÁ: Katolícky študent, veľká úloha ťa čaká 167.
- MARCEL HORNIÁK, SS: Žiak o svojej bývalej učiteľke 37, Opatrnosť v apoštoláte mladých 277.
- Dr. MAX. CHLADNÝ HANOŠ: K situácii našej asketickej literatúry 460.
- Prof. JURAJ KOHÚT: List študentovi 81, 124.
- MUC. VLADIMÍR STERCULA: O to Ťa prosím, Pane 171, Priateľovi o láske 314, Rozprava o láske a sexu 444.
- DO VÝŠAV 40, 86, 129, 177, 231, 284, 320, 368, 463.
- ZIVOT 42, 88, 133, 185, 235, 285, 326, 376, 468.
- LITERATÚRA 47, 93, 140, 191, 238, 286, 333, 382, 474.



## K ZAVIERKE IV. ROČNÍKA.

V pohnutých časoch zakončujeme IV. ročník SMERU. Vieme dobre, že naše slová k mnohým neprídu, k tým, čo cez štyri roky s nami takrečeno srástli, ktorí sa stotožnili so smeristickým programom. Hospodín nás skúša. No práve v týchto skúškach ukážme katolícku silu ducha a úplnú odovzdanosť do božej vôle. V SMERE vždy sme zdôrazňovali prvenstvo ducha, prvenstvo práv božích, nuž teraz je na nás, aby sme vo vlastnom živote vedeli prakticky uplatniť tieto zásady. Na konci štvrtého ročníka vzdávame hold poďakovania Otcovi nebies — od ktorého pochádzajú všetky dobrá — skrze jeho Syna Ježiša Krista, že nás zahrnoval hojnými milosťami pri rozdávaní darov z pokladnice múdrosti Cirkvi svätej rímskokatolíckej.

Súčasne vyslovujem úprimné poďakovanie všetkým spolupracovníkom SMERU, ktorí boli povždy hotoví dvíhať úroveň revue a podávať našim čitateľom zjavené pravdy v najprimeranejšej a v najčasovejšej forme. Vrelé poďakovanie patrí aj apoštolským horlivcom našej administrácie a expedície za nezištnú a obetavú spoluprácu. Redaktor.

VIANOČNÉ ŽELANIE. Uprostred všetkých zmien nech Kráľ pokoja upevní srdcia všetkých smeristov tam, kde sú pravé radosti a nerušiteľný pokoj. Redaktor.

SVATÚ OMŠU na úmysel našich čitateľov a spolupracovníkov o d s l ú ť i redaktor dňa 4. decembra t. r.

**PREČO DVOJČÍSLO?** Pracovný rozkaz dneska zneje: Sústrediť všetky sily na obranu vospolného dobra. Preto ani kníhtlačiareň nemôže pracovať tak, ako by chcela alebo ako my by sme si želali pre seba. Z tohto dôvodu Smer vychádza ako dvojčíslo; obsahove aj rozsahove v rámci celého ročníka nič sa pritom nezmenilo. No nemôžeme zatajiť, že všetko toto je spojené s veľkými peňažnými obetami. Len si uvedomte, koľkých čitateľov vplyvom časových okolností sme stratili, koľkí pre nepredvídané prekážky nemohli nám dlžoby zaplatiť! *Dôverajeme vašej štedrej veľkodušnosti a veríme, že nám pomôžete našu revue udržať aj v týchto pohutých časoch!* Použite naše složenky na zaslanie podpory a na študentské gratis exempláre. Za vaše pochopenie vyslovujeme vám už vopred srdečné Pán Boh zaplať!

**APOSTOLSKÁ POVINNOSŤ.** Z pochopiteľných dôvodov zmenšil sa počet odberateľov. Preto v slobodných krajoch musí sa rozvíriť intenzívna činnosť v znamení hesla: *Každý smerista získa nového člena pre naše hnutie!* Smeristi, nezabúdajte, že je to vaša katolícka povinnosť. Priložené lístky použite na prihlásenie nových odberateľov. Horlivým apoštolom pošleme súkromný bibliofilský výtlačok.

**NOVÉ KNIHY** máme pripravené. Od okolností závisí, či ich budeme môcť vytlačiť a expedovať. Podotýkame, že tiež časovým vplyvom cena kníh musí byť zvrátená.

*Rehoľným rodinám.* Vďačne uverejníme informačný článok o zakladateľoch a zakladateľkách reholí a kongregácií, asi v takej forme ako o ctih. Františke Lechnerovej v októbrovom čísle Smeru.

*Naši mŕtvi.* Vdp. Ján Tabiš, farár, Rychvald. Dr. E. Caudt, Myjava.

---

*S M E R, revue pre duchovný život.* Vydávajú trenčianski dominikáni. Zodpovedný redaktor *Dr. I. Müller.* Používanie novinových známok povolené výmerom Min. dopr. a ver. prác, rezort poštový v Bratislave pod č. 144.487-III/1-1940. Dozorný pošt. úrad Trenčín.

Tlač: V. ČELKO, Trenčín.